

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE
YAŞANAN SORUNLARIN TELEVİZYON HABERLERİNDE
SUNUMU: ATV, FOX TV, KANAL D ve SHOW TV ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi bahar ÖZTÜRK**

**Hazırlayan
Abuzer ÇETİNKAYA**

MALATYA-2021

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN
SORUNLARIN TELEVİZYON HABERLERİNDE SUNUMU: ATV, FOX TV,
KANAL D ve SHOW TV ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abuzer ÇETİNKAYA

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi bahar ÖZTÜRK**

MALATYA-2021

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi bahar ÖZTÜRK’ün danışmanlığında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunların Televizyon Haberlerinde Sunumu: ATV, FOX TV, KANAL D ve SHOW TV Örneği” başlıklı çalışmamın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve faydalandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Abuzer ÇETİNKAYA

ÖNSÖZ

Öncelikle bu çalışma süresince desteklerini esirgemeyen, bilgi ve birikimiyle yol gösteren, kitaplara erişmemde yardımcı olan ve çalışmama değer katan danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Bahar Öztürk hocama teşekkür ederim. Bu zorlu süreçte yanımda olan anneme, kardeşim Mehmet Çetinkaya ve Emine Çetinkaya'ya, manevi desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen yakınlarıma ve dostlarıma, bunaldığım ve sıkıldığım dönemlerde bana yardımcı olan ve motive eden yakınlığını her zaman hissettiren Emine Çabuk ve Yağmur Mutlu'ya, derslerde ve tez yazım sürecinde her an yanımda olan Gamze Yıldırım'a ve özellikle tez yazımı sürecinin en başından bu güne kadar manevi desteğiyle yanımda olan, yazım ve imla kontrolleri konusunda desteğini esirgemeyen Pelin Erden'e sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu süreçte çalışmalarımı sürdürmem ve araştırmalarımı yapmam için vakit ayırmamı sağlayan ve yardımcı olan çalışma arkadaşlarıma ve Yeni Malatyaspor TV genel yayın yönetmeni Mehmet Türel'e teşekkürü ederim. Lisans döneminden bu güne üzerimde büyük emekleri olan değerli hocalarım Prof. Dr. Vedat Çakır, Öğretim Görevlisi Hakan Cem Işıklar, Öğretim Görevlisi Özlem Işıklar, Dr. Öğretim Üyesi Ferhat Sönmez'e, yüksek lisans döneminde bilimsel makaleler hazırlamam ve yayınlamamda yardımcı olan ve yol gösteren Doç. Dr. Fatma Nisa, Doç. Dr. Eylem Şentürk Kara ve Dr. Öğretim Üyesi Vefalı Enser hocalarıma ve tez savunmasında bulunun jüri üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

**PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN
SORUNLARIN TELEVİZYON HABERLERİNDE SUNUMU: ATV, FOX TV,
KANAL D ve SHOW TV ÖRNEĞİ**

ÖZET

Türkiye’de görülen COVID-19 salgınıyla birlikte alınan sosyal kısıtlama kararları sonrasında yüz yüze eğitime ara verilmiş ve eğitimin uzaktan sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Uzaktan eğitimin başlamasıyla başta kırsal kesimlerde olmak üzere birçok bölgede uzaktan eğitime erişim sıkıntısı yaşanmış ve eğitimde fırsat eşitsizliği doğmaya başlamıştır.

Çalışmada, Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenlerinde sunumu incelenmiştir. Bu dört televizyon kanalı, TİAK (televizyon izleme araştırmaları anonim şirketi) verilerine göre en fazla izlenme oranlarına sahip olması nedeniyle çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinde ideolojinin etkisini tespit etmek amacıyla nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın ilk üç bölümünde literatür taraması yapılmış, dördüncü bölümde ise haber analizlerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Eğitim, Televizyon haberciliği, Uzaktan Eğitim

**PRESENTATION OF THE PROBLEMS IN THE DISTANCE EDUCATION
PROCESS IN THE TELEVISION NEWS DURING THE PANDEMIC PERIOD:
ATV, FOX TV, CHANNEL D AND SHOW TV EXAMPLE**

ABSTRACT

After the social restriction decisions taken with the COVID-19 epidemic in Turkey, face-to-face education was suspended and it was decided to continue the education remotely. With the start of distance education, there were problems in accessing distance education in many regions, especially in rural areas, and inequality of opportunity in education began to emerge.

In the study, the presentation of the problems experienced in the distance education process in Turkey in the main news bulletins of ATV, Fox TV, Kanal D and Show TV was examined. These four television channels are included in the study because they have the highest viewing rates according to TIAK (television viewing research joint stock company) data. Quantitative and qualitative content analysis method was used to determine the effect of ideology in the main news bulletins broadcast on television channels.

In the first three parts of the study, a literature review was made, and in the fourth part, news analyzes were included.

Keywords: *COVID-19, Education, Television journalism, Distance Education*

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.1. Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Tarihi ve Gelişim süreci	4
1.1.1. Televizyon Yayıncılığının Gelişim Süreci	5
1.1.1.1. Dünyada Televizyonun Gelişimi	7
1.1.1.2. Türkiye’de Televizyonun Gelişimi	10
1.1.2. Türkiye’de Kamusal ve Özel Televizyonlar	12
1.1.3. Televizyon Yayıncılık Sistemleri.....	17
1.1.3.1. Analog Yayıncılık.....	17
1.1.3.2. Karasal Yayın Sistemleri.....	18
1.1.3.3. Uydu Yayın Sistemleri.....	19
1.1.3.4. Kablo TV Sistemleri	20
1.1.3.5. Sayısal (Dijital) Yayıncılık	21
1.1.3.6. İnternet Televizyonculuğu ve IP TV	21
1.1.4. Televizyon Yayıncılığının Dijitalleşmesi	23

İKİNCİ BÖLÜM

TELEVİZYON VE SAĞLIK HABERCİLİĞİ

2.1. Haber Kavramı	25
2.1.1. Televizyon Haberi ve Özellikleri	29

2.1.2. Televizyon Haberciliğinin İşlevleri.....	31
2.1.3. Haberde İdeoloji.....	33
2.1.4. Medya Okuryazarlığının Haberde Önemi.....	35
2.1.5. Sağlık İletişimi Kavramı.....	37
2.1.6. Sağlık Haberciliği.....	38
2.1.7. Sağlık Haberciliğinin Özellikleri ve İşlevleri.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI

3.1. COVID-19 Pandemisi (Koronavirüs Salgını)’nın Etkileri ve Uzaktan Eğitim Süreci.....	43
3.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünyada Etkileri	45
3.1.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünyada Sosyal Yaşama Etkileri	46
3.1.1.2. COVID-19 Pandemisinin Dünya Ekonomisine Etkileri.....	48
3.1.1.3. COVID-19 Pandemisinin Dünya Geneline Eitime Etkisi.....	49
3.1.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Etkileri	51
3.1.2.1. Türkiye’de COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşama Etkileri.	52
3.1.2.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkileri	53
3.1.2.3. Türk Eğitim Sisteminde COVID-19 Pandemisinin Etkileri	55
3.1.3. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Süreci	57
3.1.3.1. Eğitim ve Televizyon ilişkisi.....	58
3.1.3.2. Uzaktan Eğitim.....	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN SORUNLARIN TELEVİZYON HABERLERİNDE SUNUMU: ATV, FOX TV, KANAL D VE SHOW TV ÖRNEĞİ

4.1. Çalışmanın Amacı.....	64
4.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi.....	64
4.3. Çalışmanın Yöntemi	65

4.4. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitime Geçişte Yaşanan Sorunların Televizyon Haberlerinde Sunumu: ATV ve Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi	67
4.4.1. ATV Ana Haber Analizi	75
4.4.2. Fox TV Ana Haber Analizi	84
4.4.3 Kanal D Ana Haber Analizi	101
4.4.4. Show TV Ana Haber Analizi.....	114
SONUÇ	128
KAYNAKÇA.....	132

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Haberler	67
Tablo 4.2. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Yargısı.....	69
Tablo 4.3. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	71
Tablo 4.4. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin İçeriğe Göre Dağılımı	73

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 4.1.** ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde
Yayınlanan Haberler Yüzde Tablosu(%)..... 68
- Grafik 4.2.** ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde
Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Yargısı Yüzde (%) Tablosu..... 70

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
AKT	: Aktaran
A.Ş.	: Anonim Şirketi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EBA	: İnternet Bilişim Ağı
FM	: Frequency Modulation (Frekans Modülasyonu)
IP TV	: İnternet Protokolü Televizyonu
ITU	: İnternationalTelecommunication union (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği)
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KJ	: Karakter Jeneratörü
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİAK	: Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim şirketi
TRT	: Türkiye Radyo, Televizyon Kurumu
UHF	: Ultra High Frequency (Ultra Yüksek Frekans)
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

VHF : Very High Frequench (Çok Yüksek Frekans)

WEB TV : İnternet Televizyonu

GİRİŞ

İnsanın varoluşuyla birlikte iletişim de var olmuştur. İnsanların sözlü ve yazılı iletişim öncesinde sözsüz iletişim yöntemi ile iletişim kurduğu bilinmektedir. Konuşma dilinin kullanılmasından önce insanların çıkardığı birtakım sesler ve hareketlerle sağlanan iletişim sözsüz iletişimdir (Thompson ve Ergin, 1994: 529). İnsanların iletişim kurma ihtiyaçları farklı iletişim türlerini de beraberinde getirmiştir. Bir takım sesler ve hareketlerin anlamlandırılmasıyla kelimeler ve sözcükler oluşmaya başlamış ve sözlü iletişim çağı başlamıştır. Daha sonra yazının icadıyla birlikte başlayan yazılı iletişim bilim ve teknolojinin gelişmesiyle bireyler arası iletişim olmaktan çıkmış kitlesel iletişime dönüşmüştür. Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla birlikte kitle iletişiminin de önemi artmıştır (Yılmaz, 2003: 15-16).

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması ile bilginin geniş kitlelere yayılması ve kitle iletişiminin artması sağlanmıştır. Teknolojik gelişmeler ile kitle iletişim araçlarının sayısı da artmıştır. Matbaanın icadıyla başlayan gazete, kitap, dergi gibi yazılı basın araçları kitle iletişiminde önemli bir rol oynamışlardır. Ancak gelişen teknoloji ile ses ve görüntüleri kaydeden kameraların icat edilmesi, radyo frekansları ile sesin kablolu olarak bağımsız noktalara gönderilmesi ve radyonun geliştirilerek frekanslar aracılığı ile görüntünün ve sesin aynı anda iletimini sağlayan televizyonların icat edilmesi kitle iletişiminin de farklı bir boyuta gelmesini sağlamıştır (Güllüoğlu, 2012: 71). Kitle iletişim araçlarından televizyon, hiç kuşkusuz ki en fazla kullanılan ve insanlar üzerinde en etkili olan iletişim aracıdır (Karaboğa, 2004: 26). Televizyonun icadından bu yana etkisini sürdürmesi ses, görüntü, müzik ve hareketliliğin bir arada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca televizyon, teknolojik gelişimini sürdürmüş çağın gerisinde kalmamıştır. Bu özelliği ile televizyon popülerliğini de kaybetmemiştir. 1980 sonrasında televizyon evlere girmeye başlamış ve yakın zamanda her evde bir televizyon bulunur hale gelmiştir.

Televizyon, diğer kitle iletişim araçları gibi kamuoyunu bilgilendirme görevini üstlenmiştir. Kamuoyunu bilgilendirme göreviyle birlikte bazı işlevleri de yerine getirmektedir. Kitle iletişim araçlarının, haber verme, eğitme, eğlendirme, mal ve hizmetleri tanıtmaya ve inandırma ve harekete geçirme işlevleri, televizyon içinde geçerlidir. Televizyonlar, kamuoyunu bilgilendirirken bu işlevleri de yerine

getirmektedir. Televizyonun ses ve görüntüyü birlikte iletmesi özelliği inandırıcılığını da arttırmıştır. Televizyonun bu yapısı, kitle iletişim araçlarının işlevlerinden biri olan haber verme işlevinin önemini de arttırmıştır. (Aziz, 1981: 51). Televizyonun önemli bir parçası haline gelen haber, hayatımızın da bir parçası olmuştur. Egemen söylemin iletilmesi ve yaygınlaşması haber sayesinde gerçekleşmektedir (Kars, 2012: 2).

Kamuoyunun bilgilendirilmesi ve egemen söylemin yaygınlaşması açısından haber en önemli araçlardan biri olmuştur. Medyanın vazgeçilmezi olan haberler ve haber programları, medya aracılığı ile toplumun gündemini belirleyen en önemli programlardır. Bu programlar toplumsal gerçekleri yansıtmakla yükümlüdürler. Bu nedenle kullanılan dilin yalın, sade ve her kesim tarafından anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Medyanın toplumu bilgilendirme görevini yerine getirirken gösteriden uzak ve dışarıdan etkilere kapalı olmalıdır. Ancak haberlerde gerçeklik ve yalınlığın hakim olması gerekirken, ideolojik yapı, siyasi baskı ve ekonomik çıkarlar nedeniyle bu mümkün olmamaktadır (Elpeze Ergeç, 2005: 54). Haberde doğruluk ilkesi özellikle sağlık haberleri için çok önemlidir. İnsan ve canlı hayatını etkileyen haberlerde yapılacak hataların insan hayatına mal olacağı bilinci ile bu haberler hazırlanmalıdır. Dolayısıyla haberlerde etik değerlere bağlı kalınması, insan sağlığını yakından ilgilendiren ve hassas bir konu olan sağlık haberlerinde etik değerlere bağlı kalınması gerekmektedir (Hülnur, 2016: 162).

2019 yılı Aralık ayında Çin’de başlayan ve dünyayı etkisi altına alan ve insan sağlığını yakından ilgilendiren COVID-19 salgını döneminde sağlık haberleri büyük önem kazanmıştır. Yeni ve bilinmeyen bir virüs olarak karşımıza çıkan koronavirüsü, insanların üzerinde korku uyandırmış ve insanları virüsten korunmak için farklı yöntemler aramaya itmiştir. Bu noktada televizyonlardan yayınlanan haberler, haber programları ve sağlık programları büyük önem kazanmıştır (Şahinoğlu ve Baykara, 2011: 14-15). İnsanlar, virüsten korunmak için bu programlarda uzmanlar tarafından verilen bilgileri değerlendirerek uygulamaya çalışmaktadır. Bu nedenle haberler ve sağlık programlarında bu noktaya dikkat edilmesi gerekmektedir. Yanlış bir bilgi aktarıldığında insanların bu bilgileri doğru olarak algıladığını bilmesi ve buna göre kesin olmayan ve yanlış olan bilgileri vermekten kaçınması gerekmektedir.

Tüm dünya küresel bir salgınla bir yıldan fazla süredir mücadele etmektedir. 2019 yılının son aylarında Çin’de ortaya çıkan ve hayvandan insana geçen, yeni tip bir virüs

olarak açıklanan COVID -19 virüsüdür (covid19.saglik.gov.tr). İnsandan insana, yakın temas ve nefes yoluyla bulaşan bu virüs kısa sürede dünyayı tamamen etkisi altına almış ve dünya nüfusunun büyük oranda hastalanmasına neden olmuş ve bu hastalanan kişilerin bir bölümünün ise ölmesine neden olmuştur. İnsan sağlığını etkileyen bu virüs, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından değerlendirilmiş ve “salgın” olarak ilan edilmiştir (euro.who.int). DSÖ, COVID-19’un salgın ilan edilmesinden sonra tüm dünyayı uyararak virüse karşı önlem alması noktasında uyarılarda bulunmuştur. Uyarıların ardından salgının etkinliğine göre her ülke bazı kararlar almış ve uygulamaya koymuştur. Virüsün fiziki temas yoluyla bulaşması uygulanan kararların da fiziki teması engellemeye yönelik olmasına neden olmuştur. Bu kapsamda fiziki temasın olduğu çalışma alanları, eğlence alanları ve eğitim kurumları kapatılmış ve sokağa çıkma kısıtlamaları uygulanmıştır.

Türkiye’de 11 Mart 2020’de ilk vakanın görülmesinin ardından tedbirler uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda 12 Mart 2020’de eğitime iki hafta ara verildiği duyurulmuştur. Daha sonra salgının hızla artması nedeniyle eğitimin, uzaktan eğitim sistemiyle yürütüleceği ilan edilmiştir (meb.gov.tr). Eğitime, EBA (İnternet Bilişim Ağı) ile sürdürülmesi kararıyla birlikte bazı sorunlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunların başında Türkiye’de özellikle kırsal bölgelerde internet altyapısının gelişmemiş olması, ekonomik yetersizlik nedeniyle öğrencilerin internet araçlarına ulaşamaması gelmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve TRT arasında bir anlaşma imzalanarak eğitimlerin TRT kanalları aracılığıyla verilmesi kararlaştırılmıştır (www.meb.gov.tr). Böylece kırsal kesimlerde bulunan öğrencilerin de eğitim hakkından yararlanması amaçlanmıştır. Ancak bu süreçte TRT yayınlarının dışında EBA üzerinden canlı eğitimler devam etmiştir. İnternet altyapısının olmadığı bölgeler ve ekonomik nedenlerle internet araçlarına ulaşamayan öğrenciler bu canlı eğitimlere katılamamış ve eğitimde dezavantajlı gruplar oluşmuştur.

Pandemi sürecinde eğitimle ilgili öğrenci ve ailelerin yaşadıkları sorunlar sık sık haberlere konu olmuştur. Çalışma kapsamında uzaktan eğitim süresince yaşanan sorunların, ATV, FOX TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenlerinde ne sıklıkla yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK TELEVİZYON

1.1. Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Tarihi ve Gelişim süreci

İnsanlık var olduğu ilk günden bu yana yaşamını sürdürmek ve ihtiyaçlarını gidermek için başka insanlarla iletişim kurma ihtiyacı duymuştur. Önce sessiz başlayan iletişim çabası daha sonra sözlü ve yazılı olarak gerçekleşmiştir. İnsanların meraklarını giderme ve ihtiyaçlarını karşılama çabası iletişim kurma ihtiyacını arttırmıştır.

Kitle iletişimi en geniş anlamıyla tanımlamak gerekirse, iletilerin kitlelere aktarılması olarak tanımlamak doğru olacaktır. Kişisel iletişimden farklı olarak kaynak ve alıcı kişiler değil örgütler ve oluşumlar olabilmektedir. Kitle iletişim araçları kişiler arası iletişimden farklı bir yapıdadır. Kitle iletişim araçlarında amaç, iletinin kitlelere ulaştırılmasıdır. Tarihsel süreç olarak baktığımızda “*tiyatro, gazete, kitap, dergi, broşür gibi yazılı basın, sinema, film, radyo, televizyon, plak, kaset, videokaset, kompakt-disk*” gibi araçlar teknolojiadaki gelişimle kitle iletişim araçları alanına dahil olmuşlardır (Aziz, 2013: 33).

İletişimin sosyal bilimsel bir araştırma olarak ele alınma çabaları 1920’li yıllara dayanmaktadır. Ancak diğer sosyal bilimler alanlarında olduğu gibi iletişim alanında da sorunlar olmuştur (İlaslan, 2015: 205). 20. Yüzyılın ilk dönemlerine denk gelen iletişim çalışmaları Amerika’da yapılmıştır. Ancak bu çalışmalar bazı belli konular özelinde yapıldığı için tam olarak iletişim çalışması kapsamında değerlendirilmemiştir (Zeytin, 2012: 255). I. Dünya Savaşı’nın ağır sonuçlarından sonra kitle iletişim araçları sosyal bilimciler ve siyaset bilimcilerin dikkatini çekmiştir. Kitle iletişim araçlarının önemini fark eden araştırmacılar, özellikle siyasi alanda toplumun yönlendirilmesi ve yapılanmasında etkili olduğunu görmüşlerdir. İletişim çalışmalarının önem kazandığı bu dönemde daha çok propaganda konusuna yoğunlaşıldığı görülmektedir. Harold Lasswell’in yaptığı çalışmalar bu alanda öncü sayılmaktadır. Ancak Walter Lippmann, yazdığı *Public Opinion (Kamuoyu-1922)* isimli kitabıyla bu alanda ilk kapıyı aralayan kişi olmuştur (Güngör, 2016: 81).

20. Yüzyılın ilk yıllarında iletişim çalışmalarının yapıldığına değinmiştik. Ancak diğer bilim dalları içerisinde yapılmıştır bu çalışmalar. İletişim alanındaki çalışmalar ise 1920'li yıllarda kitle iletişim araçları temelli yapılmaya başlanmıştır. Özellikler Lasswell'in kaleme aldığı kitapta kitle iletişim araçlarının propaganda alanındaki etkilerini ortaya koyması kitle iletişim araçlarının önemini daha da arttırmıştır. Kitle iletişim araçlarının asıl etkin kullanımı II. Dünya savaşı yıllarında olmuştur. Savaş dönemlerinde insanlar üzerinde etkisi fark edilen araçlar propaganda yapmak amacıyla kullanılmıştır (Torun, Oksev, 2020: 167).

Teknolojik gelişmelerle birlikte radyo, televizyon ve Sinema'nın yaygınlaşması kitle iletişim araçlarının o dönemde önemini arttırmıştır. İlk dönemlerde telgraf kullanılarak gönderilen mesajlar bireyler üzerinde etkili olurken, matbaanın icadıyla yazılan haberler ve mesajlar daha fazla kesime ulaşmış ve toplumsal etkilere neden olmuştur. Ancak teknolojik gelişmelerin devam etmesiyle gazeteden sonra kullanılmaya başlanan radyo ve televizyon mesajın, daha geniş alana ve daha hızlı ulaşılmasını sağlamaktaydı. Radyo ve televizyonun bu gücünü fark eden ülkeler propaganda yapmak ve toplumları kontrol etmek için bu araçları kullanılmaya başlamışlardır. Radyo ve televizyon bu güne kadar yaşanan zaman ve mekân algısını yıkarak büyük bir güç halini almıştır. (Qualter, 1980: 167).

Günümüzde kitle iletişim denildiğinde akla, radyo ve televizyon gelmektedir. Radyo ve televizyonun toplum tarafından bu kadar benimsenmesinin nedenini daha iyi anlamak için gelişim sürecini ve tarihini yakından incelemek gerekmektedir.

1.1.1. Televizyon Yayıncılığının Gelişim Süreci

İnsanlar, var olduğu günden bu yana iletişime geçmek ve ihtiyaçlarını karşılamak çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Kullanılan bu yöntemler ihtiyaçlar ve teknolojik gelişmeler sonucunda değişim göstermiştir. İlk başlarda iletişim, bireyler arası iletişimden ileriye geçememiştir. Ancak yazının icat edilmesiyle kitle iletişimi kavramı ortaya çıkmıştır. 20. Yüzyıla gelindiğinde ise iletişimde çağ ağılanmış ve kitle iletişiminde en etkili araç olan radyo icat edilmiştir. Hiç şüphesiz en çok dikkat çeken kitle iletişimin aracı radyo olmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşı yıllarında Nazi Almanyası radyoyu propaganda aracı olarak kullanmaya başlamıştır. Hatta o dönemlerde

artık savaşların cephede değil, radyodan propaganda yapılarak kazanıldığı görüşü hkim olmuştur (Odyakmaz, 2012: 320) .

20. yüzyılın ilk yarısında gazetenin baskı ve dağıtım sürecinde fazla zaman kaybı olması nedeniyle radyonun icadından sonra gazete çok tercih edilmemiş iletişim aracı olarak radyo kullanılmıştır. İnsanlara çok hızlı ve kolay ulaşma imkanı sağlayan radyo, televizyonun icadına kadar altın çağını yaşamıştır. Ancak televizyonun icadından sonra radyoda gazete gibi popüler dönemlerinin sonuna gelmiştir. (Kasım, 2011: 65).

İlk icat edildiği günden bu güne kitle iletişim araçları içerisinde en popüler olan araç televizyondur. Popüler olmasını birçok nedene bağlamak mümkündür. Televizyonun diğer iletişim araçlarına göre daha çok tercih edilmesinin altında yatan en belirgin özellik ise ses ve görüntünün aynı anda izleyiciye iletilmesidir. Haber verme, eğitme ve eğlendirme görevlerini yerine getiren televizyon, izleyiciye sürekli bir ileti akışı sağlamaktadır. Ancak izleyici burada pasif durumdadır. Geleneksel televizyon anlayışında tek taraflı iletişim gerçekleşmekteydi. Teknolojik gelişmeler ile bu tek taraflı enformasyon akışı yerini etkileşimli iletişime bırakmıştır. Televizyonun bu gelişimi aşama gerçekleşmiştir. Televizyon teknolojisinin gelişim sürecini anlamak için bu sürece daha kapsamlı değinmek gerekmektedir.

Televizyon kavramı “tele” ve “visio” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Yunanca ve Latince olan bu iki kelimesinin birleşimi ile oluşan televizyon kavramı uzaktakini görme anlamına gelmektedir. Televizyon kavramının farklı tanımlamaları bulunmaktadır ancak bu tanımlar birbiriyle benzerlik göstermektedir (Kırık, 2010: 21). Türk Dil Kurumu (TDK) televizyonu, “verici aracılığıyla gönderilen dalgaları, alıcıya ses ve görüntü olarak ulaşmasını sağlayan elektronik cihaz,” olarak tanımlamıştır (sozluk.gov.tr). Bir başka tanıma göre “ses ve görüntülerin, anlık veya kaydedilmiş olarak alıcılar yardımıyla iletilmesi tekniği” olarak ifade edilmektedir (Kırık, 2010: 22).

Televizyon tarihi ile ilgili kaynaklara baktığımızda, ilk televizyon çalışmalarının radyodan yaklaşık 20 yıl sonra başladığı görülmektedir. Ancak bazı kaynaklar televizyon araştırmalarına Avrupalı bilim adamları tarafından radyo araştırmalarının başladığı dönemde başlandığını söylemektedir. Televizyon, radyoya göre daha karmaşık bir yapıdadır. Bu nedenle televizyon araştırmaları daha uzun sürmüştür (Aziz, 1981: 11). Televizyon yayınlarının başlaması uzun yıllar süren çalışmalar sonrasında

gerçekleşmiştir. 1924 yılında İskoç bir mühendisin kısa mesafede kişilerin silüet görüntülerini göndermesi, 1926'da Londra'daki Kraliyet Enstitüsünde hareketli görüntülerin aktarıldığı bir gösteri düzenlemesi ve daha sonra Amerikalı bir bilim adamının başarılı televizyon gösterimini gerçekleştirmesi televizyonun gelişimine katkı sağlayan en önemli çalışmalar olarak tarihe geçmiştir. Bu çalışmalardan sonra ilk düzenli televizyon yayını 1936'da İngiltere'de gerçekleştirilmiştir (Küçükbasmacı, 2013: 1067). Televizyon yayınları başlamadan önce renkli televizyon girişimleri de başlamıştı. İngiliz mühendis J. Logie Baird 1928 yılında üç renk olgusundan yararlanarak renkli televizyon yayını yapmaya çalışmıştır. Ancak renkli televizyon çalışmaları bu dönemde başlamış olsa da 1950'lerde ancak kendisini gösterebilmiştir (Uyguç ve Genç, 1998: 43).

Türkiye'de televizyon çalışmaları biraz gecikmeli başlamıştır. İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi) Elektrik Fakültesi'nde ilk çalışmalar sonrasında televizyon yayınları başlatılmıştır. 100 Watt'lık verici kullanılarak fakülte binasına kurulan cihazlarla ilk yayın başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş ve görüntü aktarımı sağlanmıştır. (Özçağlayan, 2000: 2). İTÜ'de gerçekleştirilen yayınlar sonrasında televizyon olan ilgi artmıştır. Ancak o dönemde teknik yetersizlikler nedeniyle yayınlar sadece İTÜ'de televizyonun kurulduğu binada izlenebilmekteydi. Daha sonra Almanya Hükümeti ile bir teknik yardım anlaşması yapılarak Türkiye'deki teknik alt yapı güçlendirilmeye çalışılmış ve televizyona yönelik eğitimler düzenlenmiştir (Kırık, 2010: 26). Bu süreçte TRT özerk bir yapıya dönüştürülmüş ve TRT Ankara Televizyonu adıyla 1968 yılında ilk yayını gerçekleştirmiştir (Maraşlı, 2017: 386).

Teknolojik ve ekonomik gelişmeler Türkiye'de de televizyon yayınları çalışmalarında da gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Süreç içerisinde özel ve tecimsel yayınlar yapan televizyon istasyonları kurulmuştur. Bu gelişmeler sonucunda kitle iletişim araçları arasında televizyon en çok tercih edilen araç olmuştur.

1.1.1.1. Dünyada Televizyonun Gelişimi

Televizyon en basit haliyle, ses ve görüntünün elektromanyetik dalgalarla bir yerden aktarılacak özel alıcılara iletilmesi işlemi olarak tanımlamak mümkündür. Sadece sesin iletildiği radyodan farklı olarak görüntünün de sesle eş zamanlı (senkronize) iletilmesini sağlayan televizyon aygıtı haliyle radyodan daha zor ve karmaşık yapıya sahip olmuştur. Bu karmaşık yapı televizyonun gelişim sürecini bir hayli zorlaştırmış ve

uzatmıştır. Ancak bu zorlukların yanında televizyonun gelişimini kolaylaştıran bir etmense yine radyo buluşudur. Sesin zaten radyodan iletilebiliyor olması, televizyona bu ses ve görüntüyü birlikte senkron halde iletmek kalmıştır (Tekinalp, 2011: 115). 19. yüzyılın sonlarında başlayan radyo hareketliliği sonrasında 20. yüzyılın başında da televizyon alanında hareketlilik başlamıştır. Sesin bir kaynaktan alıcıya gönderilmesinden sonra görüntünün de aktarılabilceği düşünülmüş ve bu alanda çalışmalar hız kazanmıştır.

Televizyon ile ilgili ilk çalışmalar 1800’lü yılların son çeyreğinde başlamıştır. İrlandalı telgrafçı *Andrew May*, elektrik akımına çevrilen ışık dalgalarını ve selenyum adlı kimyasalın elektriğe karşı dirençli olduğunu keşfetmesi ileriki yıllarda yapılacak televizyon çalışmalarına ışık tutmuştur. Bu buluşun yaklaşık olarak 10 yıl sonrasında Alman bilim adamın *Paul Nipkow* “Döner disk” adı verilen bir araç geliştirmiştir. Bu aracın içinde sarmal düzende yerleştirilen kare şeklindeki delikler, elektrik ışınları ile taranmaktadır. Işınlar ile taranan gölge ve ışıklar başka bir alan üzerine görüntü olarak yansımaktadır. Daha sonra bu alanda yapılan çalışmalar döner diskin geliştirilmiş bir hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonraki dönemlerde mekanik tarama olarak adlandırılan Nipkow’un bu buluşu, araştırmacılar tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Amerikalı bilim adamı Jenkins (1923), ve İngiliz Logie Baird (1925) döner disk tekniğini kullanarak ilk deneme yayınlarını gerçekleştirmişlerdir (Aziz, 1981: 13). Döner disk tekniği ile görüntünün yansıtılmasından sonra, Rus asıllı Vladimir Zworskin *iconoscope* denilen elektronik tarama tekniğini geliştirmiş ve bu tekniği kullanarak ilk deneme yayını gerçekleştirilmiştir. Zworskin, 1926 yılında kinescope’u icat eder. Kinescope, 30 yatay çizgiden oluşan görüntüyü taşıyabilen ve bugünün 525 yayın formatına karşılık gelen yayın sistemidir. Vladimir Zworskin’in geliştirdiği bu teknikle 1928 yılında NBC yayın örgütü bir kıyıda başka bir kıyıya görüntü göndermeyi başarmıştır. Aynı yıl içinde gerçekleştirilen bir denemede, Londra’dan gönderilen görüntü New York’ta izlenmiştir (Rigiderakhshan ve Özkan, 2019: 4-5). Bu deneme yayınında sonra farklı birçok deneme yayını da yapılmıştır. Vladimir Zworskin’in elektronik tarama tekniğinden sonra bu tekniği geliştirmek için Philo Farnsworth 1930 yılında denemelerde bulunmuştur. Görüntü akışının etkili olması üzerinde çalışan Farnsworth, verici ve alıcı arasında akış senkronizasyonun olması gerektiği üzerinde durdu. Böylece vericiden gönderilen görüntü alıcıya daha net bir şekilde ulaşacaktı. Geliştirilen bu vericilerin yapımına ise 1931

yılında başlamıştır. Ancak radyo ve televizyon yayınlarının aynı frekans üzerinde yapılması, televizyon yayınlarının olumsuz etkilenmesine neden olduğu görülmüştür. Bunun üzerine televizyon yayınları için VHF (Very High Frequency- Çok Yüksek Frekans) bant frekansa geçilmiştir (Aziz, 1981: 13). Yaşanan gelişmelerden sonra 1936 yılında İngiltere’de, 1939 yılında ise Amerika’da ilk düzenli televizyon yayınları başlamıştır. Ancak yakın zamanda çıkan II. Dünya Savaşı televizyon yayınlarının kesintiye uğramasına ve bu alanda yapılan çalışmaların bir süre durmasına neden olmuştur, II. Dünya Savaşının sona ermesinden sonra televizyon alanındaki çalışmalar devam etmiştir. Ayrıca televizyonun ideolojik gücünün fark edilmesi, bu güce sahip olmak isteyen ülkelerin dikkatini çekmiş ve bu alana daha fazla yönelmesine neden olmuştur (Vural, 2020: 640).

Televizyon yayıncılık sisteminin gelişmesinin yanında teknik gelişmelerde yaşanmıştır. Araştırmacılar kaliteli görüntünün iletilmesi sorununun büyük ölçüde aşılmasının ardından televizyonun renklenmesi üzerine çalışmalarda yoğunlaşmışlardır.

Amerika ve Avrupa’da ülkelerinde ekonomik gücün yüksek olması nedeniyle televizyon daha hızlı gelişim göstermiştir. Televizyon, 1950’li yıllarda önce Amerika’da ardından da Avrupa’da evlere girmeye başlamıştır. Yine bu yıllarda renkli televizyon sistemine geçişlerde başlamıştır (Mete, 2019: 149). İlk renkli televizyon denemeleri Nipkow’un döner disk sistemi üzerinde ilk kez denenmiştir. İngiliz mühendis Baird, üç ana renk olan Kırmızı, Yeşil ve Mavi’yi döner disk sistemi üzerinde kullanarak renkli görüntüyü yansıtmayı başarmıştır. Daha sonra renkli görüntü denemeleri elektronik tarama sistemleri üzerinde 1930 yılında ABD’de denemiştir. Ancak bu denemeler çok başarılı olamamıştır ve denemeler sonucunda net olmayan görüntüler elde edilmiştir (Kırık, 2010: 24). 1950’lerden sonra televizyon Amerika ve Avrupa olmak üzere iki koldan gelişimini sürdürmüştür. İki ayrı koldan ilerleyen gelişmeler yayın tarama sistemlerinde de etkili olmuştur. İlk olarak Amerika 1953 yılında NTSC sistemini geliştirmiştir. Fransa 1956 yılında SECAM sistemini kabul ederken, İngiltere 1966’da geliştirdiği PAL sistemini kullanmıştır (Aziz. 1981: 17).

Yayın sisteminde bu gelişmeler yaşanırken 1957 yılında Sputnik adlı uydu uzaya fırlatılmıştır. Bu gelişmeyle uydu yayın sistemine geçiş süreci başlamıştır. İngiliz bilim adamı Arthur Charles Clarke uydu iletişim kurulabileceği fikrini ortaya atmasıyla

alışmalar başlamıştır. İlk başta uydu çalışmaları sadece iletişim kurmak amacıyla geliştirilmiş olsa da sonraki yıllarda yayıncılık alanında da kullanılabileceği görülmüştür. 1970’li yıllarda uydu yayıncılığı çalışmaları başlamıştır ancak bu çalışmalar uzun sürmüş, 1990’lı yılların ortasına gelindiğinde uydu yayınlarına başlanabilmiştir (Kırık, 2014: 7).

Görsel bir şov sunan televizyon kendisine olan ilgiyi her zaman arttırmış ve bu ilgi artışı televizyonun gelişiminde büyük rol oynamıştır. Günümüze kadar olan süreçte televizyonun farklı yapılanmalar içine girse de popülerliğini hiçbir zaman kaybetmemiştir.

1.1.1.2. Türkiye’de Televizyonun Gelişimi

Dünyada televizyon çalışmaları 1900’l yılların ilk çeyreğinde başladığı bilinmektedir. Radyonun basit yapısı, radyonun tarihsel gelişimini de etkilemiş ve tüm dünya ülkelerinde radyo çalışmalarının birbirine yakın tarihlerde başlamıştır. Ancak televizyonun radyoya göre daha karmaşık bir yapıda olması ve ekonomik olarak yüksek maliyetli bir teknoloji olması nedeniyle dünya ülkelerindeki gelişimi farklı tarihlerde olmuştur.

Türkiye’de televizyon çalışmalarına Amerika ve İngiltere’nin çok sonrasında başlanmıştır. Teknik ve ekonomik zorluklar bu gecikmenin en büyük nedeni olarak sayılabilmektedir. Türkiye’de ilk televizyon girişimi 1952 yılında İTÜ Elektrik Fakültesi’nde kurulan Yüksek Frekans Tekniği kürsüsünde, krs başkanı Mustafa Santur tarafından gündeme getirilmiştir. Yardımcıları ile birlikte girişimlere başlayan Santur, yurt dışından şirketlerle anlaşarak gerekli cihazların teminini sağlamış ve çalışmaları başlatmıştır (zağlayan, 2000: 42). Alınan cihazlar ikonoskop kamera, televizyonda gösterilecek görüntüleri oynatmak için görüntü oynatıcı ve ses iletimini sağlamak için alınan iki alıcıdan oluşmaktaydı. Alınan cihazların fakülteye kurulmasıyla ilk deneme yayınları aynı yıl gerçekleştirilmiş ve bu denemelerde başarılı olunmuştur (Yengin, 1994: 68). İlk yayınlar teknik sıkıntılar ve teknik ekip eksikliği nedeniyle sadece İTÜ Elektrik Fakültesi binasında ve haftada sadece iki saat yapılabilmekteydi. Bu nedenle yayınları izlemek isteyenlerin fakülteye gelmesi gerekmekteydi. Dünya lkelerinin televizyon da altın çağını yaşadığı bu tarihlerde, Türkiye’de televizyonun kurulması tartışmaları gölgesinde yayın denemeleri devam etmekteydi. (Aziz, 1981: 115). Bu tartışmalar arasında Türkiye, kitlelere yönelik yayınlara ancak 1968 yılında başlamıştır.

31 Ocak 1968 yılında TRT ile İTÜ'nün birlikte çalışmaları ve alanda daha fazla çalışanın eğitilmesiyle yapılan yayın süreleri arttırılmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Ankara Televizyonu olarak deneme yayınlara başlayan TRT haftada üç gün yayın yapmıştır. 1971 yılında yapılan anlaşmayla bütün yayın haklarının TRT'ye devredilmesiyle televizyonun gelişim süreci hız kazanmıştır (Cankaya, 1997: 31-32).

Ekonomik zorluklar nedeniyle televizyonun ülkemizde gelişiminin gecikmesi, televizyonun renklenmesinin gecikmesinde etkili olmuştur. 1980 yılına girildiğinde Türkiye'de hala renkli televizyon yayınları başlamadığı görülmektedir (Aziz, 1981: 17). Bu yıllarda ABD'de ve Avrupa'da renkli televizyon yayını teknolojisine tamamen geçmiş durumdaydı. Renkli televizyon teknolojisinin hali hazırda kullanılan bir teknoloji olması, Türkiye gibi ekonomik gücü olmayan ülkelerin bu teknolojiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Bu konuda girişimlerin başlamasıyla TRT 31 Aralık 1981'de yılbaşı gecesinden itibaren renkli yayınlara başlamıştır. 1984 yılına gelindiğinde ise televizyon yayınları tamamen renkli yayınlara dönmüştür (trt.net.tr).

1990'lı yıllara gelindiğinde, kamu tüzel kişisi olan TRT'nin kontrolünde olan yayıncılık ve telekomünikasyon çalışmaları 90'lı yıllardan sonra özel şirketlere de açık hale gelmiştir. Bu gelişmelerden sonra özel televizyon yayınları yapılmaya başlanmıştır (Kırık, 2010: 28). Ancak özel televizyonların kurulması Anayasa'nın 133. Maddesine göre yasaktı. 133. madde: "*Radyo ve televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir.*" Şeklindeydi. Bu maddeye göre özel televizyonların kurulduğu ilk yıllarda yaptığı yayınlar kaçak sayılmıştır. O dönemde hükümeti bu özel girişimleri görmezden gelmiştir. Hükümetin bu tutumu, yapılan çalışmaların desteklendiğini göstermekteydi. Daha sonra mecliste bu madde gündeme gelmiş ve 133. Madde "*Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.*" şeklinde düzenlenmiştir (Sarı, 2017: 2090). Bu gelişme sonrasında Türkiye'de özel televizyon yayıncılığı alanında hızlı bir büyüme başlamış ve birçok özel televizyon kanalı doğmuştur. Özel televizyon yayıncılığına olan talebin artmasıyla bu alanda bir denetim mekanizmasının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) oluşturulmuştur (Kırık, 2010: 29).

Türkiye’de televizyon ağının gelişmemiş olması, dağlık ve engebeli bölgelerin fazla oluşu yapılan yayınların belli sınırlar dışına ulaşamamasına neden olmuştur. Yayınların daha geniş alanlara ulaşması için bazı çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda engebeli bölgelerde antenler yardımıyla yayın iletmenin bir hayli zor ve maliyetli olduğu görülmüştür. Bunun için Avrupa’da kullanılan uydu yayıncılığı sistemine geçilmek istenmiştir. Türkiye bir girişimde bulunarak Intelsat ve Eutelsat uydularına üye olmuştur. Üye olunduktan sonra Hint Okyanusu üzerinde bulunan Intelsat uydusundan iki yayın bandı kiralanmıştır ve uydudan yayınlar başlamıştır. Türkiye yurt dışında ilk olarak Almanya, Fransa ve Hollanda gibi Türk nüfusunun fazla olduğu ülkelerde TRT INT adıyla kurulan televizyondan Eutelsat uydusundan kiralanarak bir bantla uydu yayını yapmayı planlamıştır ve 1990’lı yılların başında denemeler başlamıştır. Ancak Türkiye’de uydu yayınları yine yasal düzenlemeler nedeniyle gecikmiş ve karmaşık bir hal almıştır (Tekinalp, 2011: 267-269).

Bu gelişmelerden sonra kamu ve özel televizyon yayıncılığı gelişmiş, kurulan televizyon istasyonu sayısı her geçen gün artış göstermiştir. Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişiminde aksaklıklar yaşanmıştır. Ekonomik zorlukların yanında ülkede yaşanan siyasi gelişmelerde etkili olmuştur. Televizyonun, ideolojik gücün simgesi haline gelmesi televizyon yayıncılığını kontrol altında tutma isteğini de beraberinde getirmiştir. Bu nedenle ülke yönetimine yapılan askeri müdahaleler sırasında televizyonlar da kontrol altına alınmıştır. Bu kontrol etme çabası televizyon yayınlarında kesintilere neden olmuştur. Dönem dönem yaşanan bu müdahaleler, Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişiminin önünde büyük bir engel olmuştur.

1.1.2. Türkiye’de Kamusal ve Özel Televizyonlar

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), kurulmadan önceki süreçte radyo ve televizyon istasyonlarının kurulması ve işletilmesi 1961 Anayasası’nın 128. maddesine göre özerk kamu tüzel kişiliklerinin denetimine bırakılacaktı. Ancak bu kamu tüzel kişiliği o dönemde oluşturulmadığı için bunun denetimi Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü’ne bırakılmıştır (İçel, : 121). TRT, 1 Mayıs 1964’te, özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kuruldu. Daha sonra 1972’de Anayasa’da yapılan değişiklikler ile kurum tarafsız “bir kamu iktisadi kuruluş” olarak tanımlanmıştır. 1990 yılında kadar olan sürede radyo ve televizyon istasyonlarının kontrolü TRT’de olmuştur. Hala özerk bir yapıda olan

TRT, anayasada belirtilen hükme göre, bünyesinde bulunan tüm medya araçları ile kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet verecektir (trt.net.tr).

Türkiye’de 1927 yılında ilk radyo yayınları yapıldı. Bu dönemlerde TRT’nin hala kurulmamış olması nedeniyle radyo yayınları, Türk Telsiz Telefon A.Ş.’ye bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. İstanbul ve Ankara radyolarının yayına başlamasından sonra 1936 yılında, radyolar PTT’ye devredilmiştir. II. Dünya Savaşına kadar PTT işletmesinde olan radyo kanalları, savaş yıllarında kurulan Matbuat Umum Müdürlüğü’ne bağlanmıştır. 1960 yılına gelindiğinde sekiz farklı ilde radyo istasyonları kuruldu. 1964 yılında Anayasa düzenlemesiyle kanun çıkartılarak radyo yayınları TRT bünyesinde yapılmaya başlanmıştır. O dönemde radyo yayınlarının daha geniş kitlelere ulaşması için istasyonlar güçlendirilmiştir. 1974 yılında TRT bünyesinde yayın yapan merkez ve bölge radyoları birleştirilerek TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 kanallarından yayınlar oluşturuldu (rutuk.gov.tr).

Ülkemiz televizyonculuğun gelişiminde diğer dünya ülkelerinden geri kalmıştır. Amerika ve Avrupa ülkeleri 1964 yılında televizyon yayıncılığında renkli yayınlar yapmaya başlamışken, ülkemizde 1968 yılında sadece haftada üç gün yayın yapılabilmektedir. Bu durum çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktaydı, bunların başında ise ekonomik sorunlar gelmekteydi.

1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde başlayan televizyon yayını çalışmaları başarılı olmuştur. Ancak 1950’li yıllarda televizyon çok gelişim gösterememiştir. 1960’lı yılların başına gelindiğinde, televizyona olan ilgi artmıştır ve bu ilgi gelişimi de beraberinde getirmiştir. Bu konuda ilk büyük adım, Alman Hükümeti ile yapılan teknik eleman yetiştirme konusundaki anlaşma ile atılmıştır. 1963 yılında 14 çalışanın Hamburg televizyonunda eğitim görmüş ve o ekibin çalışmaları ile 1964 yılında Ankara Mithatpaşa’da TRT televizyonu kurulmuştur (Tekinalp, 2011: 228).

Ankara’da kurulan TRT televizyonunda ilk yayın, 31 Ocak 1968’de saat 19.15’te başlamış ve yaklaşık iki saat sürmüştür. İlk yayında Ankara Televizyonu yapılan anonsla başlamıştır. Daha sonra genel müdür Mahmut Tali Öngören açılış konuşması yapmıştır. Açılış konuşmasından sonra Türk Devrim Tarihi adlı program yayınlanmış, ardından haberler ve hava durumu sunulmuştur. Haberlerden sonra Kötü Adam-İnatçı Çiçek adlı bir çizgi film ve Antalya Ormanları belgeseli yayınlanmıştır. Son olarak İstiklal Marşı’nın okunmasıyla yayın sona ermiştir.

Teknik ekip ve ekipman eksiklikleri giderildikten sonra 1974 yılında TRT-1 kanalında yayınlar her gün yapılmaya başlanmıştır. 1981 yılına gelindiğinde 31 Aralık günü ilk renkli yayın yapılmıştır. Daha sonra sırasıyla, 1986'da TRT-2, 1989'da TRT-3 ve Güneydoğu Anadolu'daki 22 ili kapsayan GAP TV, 1990'da TRT-4 ve Avrupa'da yaşayan Türkler için kurulan TRT İNT televizyonları yayına başlamıştır. Bu dönemde TRT kanal sayısını, 5'i yurt içi 1'i yurt dışı olmak üzere altıya çıkarmıştır (rutuk.gov.tr).

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve güçlenen ekonomi Türkiye'de televizyon kanal sayılarını artmasına neden olmuştur. Özel televizyonları kurulmasının önünü açan Anayasa düzenlemesinin de bu artışta payı oldukça büyüktür. Kamu televizyonu olan TRT de bu gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. 1993 yılında Orta Asya ve Kafkasya'ya yönelik yayınlar yapan TRT-AVRASYA ve 1995 yılında TBMM TV'nin kurulmasından sonra 2008 yılına kadar TRT bünyesinde yeni bir kanal kurulmamıştır.

2000'li yıllarda TRT bünyesinde kültür, bilim, sanat, edebiyat, tarih, ekonomi, eğitim, belgesel ve spor gibi zengin içeriklerin bulunduğu yeni televizyon kanalları kurarak ülke kamuoyuna hizmet etmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda kurulan kanallara bakmak gerekirse bunlardan ilki 2008 yılında kurulan ve Türkiye'de ilk yerli çocuk kanalı olan TRT Çocuk'tur. 2009 yılında farklı dillerde yayın yapan TRT-6 (2015 yılında bu kanalın adı "TRT Kürdi" olarak değişmiştir) yayınları başlamıştır. Yine aynı yıl içerisinde Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya ve Kafkas kültürlerinin ve içeriklerinin bulunduğu TRT AVAZ, belgesel yayınlarının yapıldığı TRT Belgesel ve farklı kültürleri yansıtan müzik programlarının yapıldığı TRT Müzik kurulmuştur. 2010 yılında Haber kanalı olan TRT HABER ve Spor yayınlarının yapıldığı TRT Spor kanalları açılmıştır. Arapça yayınların yapıldığı TRT-ETTURKIYYE kanalı da 2010 yılında Arap ülkelerinde en çok izlenen televizyon olma politikası ile yayın hayatına girmiştir TRT-ETTURKIYYE kanalı 2015 yılında TRT EL Arabiya adıyla yayın hayatına devam etmiştir. 2011 yılında çeşitli yaş gruplarında olan öğrencilerin gelişimine ve doğru eğitilmesine katkıda bulunmak için TRT Okul kanalı kurulmuştur. Son olarak 2015 yılında İngilizce yayınlar yapan TRT WORLD kanalı kurularak dünyaya Türkiye'nin tanıtılması amaçlanmıştır. Bugün baktığımızda TRT kapsamında yayın yapan 14 televizyon kanalı bulunmaktadır. (trt.net.tr).

Kamusal televizyonculukta yaşanan gelişmeler ve teknolojinin ilerleyişi özel televizyon yayıncılığının başlamasına ve gelişmesine de etki etmiştir. Türkiye’de 1990’lı yıllarda özel televizyon yayıncılığında hızlı bir süreç yaşanmış ve birçok yeni televizyon kanalı kurulmuştur.

1980’li yılların başında Avrupa’da yaşanan ekonomik sıkıntıların aşılması için pazar ekonomisinin canlandırılması ve ekonomide devlet hâkimiyetinin en aza indirilmesi, yani “*deregülasyon*” yapılması gerekmektedir. Deregülasyon, “*ekonomide özel yatırımın arttırılması ve devlet kontrolünün azaltılması*” anlamına gelmektedir. Özellikle telekomünikasyon alanının gelişmesinde deregülasyon etkili olmuş ve özel televizyonların kurulmasının yolu açılmıştır (Sirer, 2019: 114).

Türkiye’de televizyon yayınlarının başlaması ne kadar sancılı ve zor olduysa, özel televizyonların kurulması da aynı derecede sancılı ve zor olmuştur. Ülkemizde iletişim alanlarının tamamının denetimi Telsiz Genel Müdürlüğü ve PTT Genel Müdürlüğü’ne aitti. Bu nedenle yayıncılık alanının özelleşmesi zorlaşmakta hatta imkansız bir hal almaktaydı. O dönem hükümeti televizyonun gücünü kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktaydı, bu televizyonun kamu özerk kişiliklerinin elinde olmasına sessiz kalmayı tercih etmekteydi. Ancak muhalefet partileri, tüm yetkilerin PTT’de olmasına karşı çıkarak bu durumun, yayın organları üzerinde baskı kurduğuna ve çok sesliliği kısıtladığını savunmaktaydı (Tekinalp, 2011: 263). Yayıncılık alanında denetimin PTT Genel Müdürlüğü’nde olmasına rağmen 1989 yılında Rumeli Holding Eutelsat’tan kiraladığı iki yayın bandında 1 Mart 1990 yılında izin alınmadan ilk özel yayın yapılmıştır. Bu gelişmeler sonrasında başka özel televizyon girişimleri de olmuştur. Bunun üzerine yeni bir yasa yapmak zorunda kalan hükümet, özel televizyon yayıncılığı serbest bırakmış, ancak bu kanalların denetimini özerk bir yapı olan RTÜK’ün yapması kararlaştırılmıştır. Bu gelişmeden sonra PTT’nin kontrolünde olan televizyon yayınlarının denetimi, 3984 sayılı RTÜK Kanunu ile RTÜK’e devredilmiştir (Kırık, 2010: 28-29).

1990 yılında ilk yayını Magic Box şirketi, “*Star 1*” adıyla açılan bir kanalla başlatmıştır. Kurulan kanalın adı daha sonra “*Inter Star*” ve “*Star*” olarak değişmiştir. Bu girişim Türkiye’deki özel yayınların başlamasını ve hızlıca gelişmesini sağlayan ilk adım olmuştur. Bu yıllarda Anayasa’nın 133. maddesi hala değiştirilmemişti. Bu

maddeye göre özel televizyon işletmeleri sadece kamu tüzel kişiler tarafından yapılabilirdi. Dolayısıyla kurulan Star 1 kanalının yaptığı yayınlar yasal değildi. Söz konusu olan maddenin 1993 yılında değiştirilmesiyle kanal yasal statü kazanmıştır (Tekinalp, 2011: 265). Daha sonra 1992 yılında şirket sahibi olan uzan ailesi uydu üzerinden ikinci kanalı kiralayarak “Teleon” adıyla yayına başlamıştır. Teleon’un deneme yayınlarından sonra adı “Kral” olarak değiştirilmiş ve müzik kliplerinin yayınlandığı bir müzik kanalı olarak yayın hayatını sürdürmüştür (Sarı, 2017: 2090). 1992 yılında Star 1 kanalından ayrılan Ahmet Özal “Kanal 6”yı kurmuştur. Sonrasında, Has Holdingin “HBB TV”yi, 1993 yılında Sabah Grubu “ATV”yi, Hürriyet ve Milliyet Gazetesi sahibi Aydın Doğan “Kanal D”yi, İhlas Holding ise “TGRT”yi kurmuştur (Özçağlayan, 2000: 46-47). Kanal sayısının artması doğal olarak program ve içerik çeşitliliğini de arttırmıştır. Siyaset, müzik, eğlence, yarışma, sohbet programları ile televizyon kanalları izlenebilirliği arttırmayı amaçlamıştır (Şeker, 2016: 39).

Bu kanalların kurulmasının ardından belli kitleleri hedef alan ve yayın çerçevesini sadece bir alana odaklayan kanallar kurulmuştur. Bunların başında ise haber kanalları gelmektedir. Doğuş Grubu, 1996 yılında bir iş adamı tarafından kurulan “NTV”yi 1999 yılında satın almıştır. Kanal kurulduğu günden bu güne habercilik alanında yayıncılığını sürdürmüştür. 1999 yılının sonunda Doğan Grubu Amerikan şirketine ait “CNN” ile ortak olarak “CNN TÜRK” haber kanalını kurmuştur (Dursun, Alemdar, 1999: 127).

Özel televizyon kanallarının sayısı bu süreçle birlikte artış göstermeye devam etmiştir ve yine tek tip içerik yayınlayan kanallar yayın hayatına başlamıştır. Belgesel kanalları, haber kanalları, yerli ve yabancı yayın yapan müzik kanalları, sinema kanalları ve çocuklara özel içerik yayınlayan çizgi film kanallar gibi birçok kanal kurulmuştur (Özçağlayan, 2000: 48).

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve maliyetlerin azalması kanal sayısının artmasında en büyük etken olmuştur. Bugünkü Türksat kayıtlarına bakıldığında Türkiye’de yayın yapan 429 televizyon kanalı bulunmaktadır (turksat.com.tr). Ayrıca internetin yaygınlaşması ve teknolojik alt yapının gelişmesi televizyonculuğun geleneksel yayıncılığın dışına çıkmasına neden olmuştur. WEB TV (İnternet Televizyonu) ve IP TV (İnternet Protokol Televizyonu) gibi internet tabanlı yayın yapan kanallar ortaya çıkmıştır. Kanal sayılarının fazla olması ve yeni televizyon

teknolojilerinin ortaya çıkması, televizyon yayıncılığının 30 yıllık süreçte ne kadar çok geliştiğini bizlere göstermektedir.

1.1.3. Televizyon Yayıncılık Sistemleri

Temel olarak televizyon elektriksel iletişim sistemidir ve çalışma sisteminde bazı araçlara ihtiyaç duyar. İletişim sürecinde kaynak, mesaj, gönderici ve alıcı arasında gerçekleşen iletinin akışı, televizyon sisteminde yardımcı araçlarla sağlanmaktadır. Görüntü ve sesin iletimini sağlayan kameralar mesajı elektriksel kodlara çevirerek vericiler aracılığı ile iletim ortamına aktarır ve buradan alıcılar aracılığı ile çıkışa yani televizyon ekranına iletir ve alıcıya ulaşmasını sağlar. Televizyon sisteminde ana mesaj görüntüdür. Kaynak mesajı görüntüye göre uyarlar ve alıcı üzerinde istediği etkiyi yaratmayı hedefler (Morgül, 2011: 21).

Teknolojinin gelişmesi ile yayıncılık sisteminde de değişim yaşanmıştır. Televizyon yayınlarının temeli olan analog yayıncılık uzun süre yayıncılık sisteminde kullanılmıştır. Daha sonra teknolojik gelişmeler ile birlikte yayıncılık sistemi de değişmiş ve analog yayıncılık yerini dijital yani sayısal yayıncılığa bırakmıştır.

1.1.3.1. Analog Yayıncılık

Analog teknoloji, elektromanyetik dalgaların farklı işaretlere dönüştürülerek belirli bir frekansta iletilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Geleneksel televizyon yayıncılığının temelini analog yayıncılık oluşturmaktadır. 20. yüzyılda başlayan televizyon yayıncılığı bu yüzyıl sonuna kadar analog teknolojisi kullanmıştır (Kırık, 2010: 30).

Analog yayın teknolojisinden görüntünün aktarılması için teknik olarak resmin en küçük parçacıklara yani piksellere dönüştürülerek iletilmesi gerekmektedir. Burada öne çıkan en önemli nokta ise görüntünün iletilme hızıdır. Resmin hareketli görülmesi için tarama sıklığının saniyede 10 resimden fazla olması gerekmektedir. Bu durum insan gözünün algılama hızının 1/10 saniyeden fazla olmasıyla ilgilidir. Analog yayın sisteminde görüntünün hareket etmesi tarama tekniği ile sağlanmaktaydı. Tarama tekniğinde kullanılan satır sayısı ve tarama hızı görüntü kalitesini etkileyen iki temel faktördür. Analog televizyon yayın standartları farklılık gösterebilmektedir. Avrupa’da yayınlar 625 satır sayısına sahip sistem ile yapılırken, Amerika ve Japonya’da 525, İngiltere’de 405 ve Fransa’da 819 satırlı yayın sistemi tercih edilmiştir. Televizyon

yayıncılığının çıktığı yıllarda gelişmiş ülkeler kendine özgü sistemler oluşturarak, kendi özel formatlarıyla yayınlar yapmışlardır (Morgül, 2011: 44-45).

Ülkemizde televizyon yayınları izleyicilere farklı teknikler kullanılarak iletilmektedir. Bu teknikler analog yayın türleri olarak adlandırılabilir.

Televizyon yayınlarının ilk yıllardan itibaren izleyicilere ulaştırılabilmesinde kullanılan bazı teknikler için teknolojinin gelişmesi ile birlikte farklı yollarla yapılmıştır. Bunlardan en önemlileri şunlardır:

- Karasal yayın sistemleri
- Uydu yayın sistemleri
- Kablo TV sistemleri
- Sayısal Yayıncılık

1.1.3.2. Karasal Yayın Sistemleri

Karasal yayın sistemi, izleyiciye yayının radyo frekans dalgaları aracılığı ile doğrudan ulaşmasını sağlayan televizyon yayın sistemidir. Bu teknik ile oluşturulan stüdyolarda mesaj, kamera ve mikrofonlar kullanılarak sesin ve görüntünün vericiler yardımıyla alıcıya iletilmesi sağlanmaktadır. Karasal yayında, ses ve görüntüyü ayrı ayrı kanallar üzerinden gönderilmektedir (Rigel, 1991: 31).

Televizyon sisteminde görüntünün iletilmesi için geniş bant aralığına ihtiyaç duyulmaktadır. Karasal yayında görüntünün iletilmesi için VHF (Very High Frequency) ve UHF (Ultra High Frequency) bant sistemleri kullanılmıştır. Ancak doğrusal yayılım özelliğine sahip bu bantların doğal engelleri aşmada yetersiz kaldığı bilinmektedir. Bu nedenle karasal yayında görüntünün iletilebilmesi için alıcı ve verici arasında hiçbir engelin bulunmaması gerekmektedir. Dolayısıyla karasal yayın yapan televizyonlar ve vericiler birbirini görebilecek şekilde yüksek yerlerde konumlandırılmaktaydı (Söğüt, 2019: 6).

Karasal yayıncılık sisteminde vericiler arasında doğrudan yayılım özelliği ile görüntünün iletilmesi vericilerin konumunun önemini arttırmaktadır. Ancak bunun yanında vericilerin güçlü olması da görüntü kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

İletinin uzun ve kaliteli olması vericinin gücüne bağlıdır. Bu noktada karasal yayıncılıkta vericiler daha da önem kazanmaktadır (Rigel, 1991: 32).

1.1.3.3. Uydu Yayın Sistemleri

Radyo dalgaları ile ses ve görüntünün aktarılmaya başlaması yayıncılığın uzun yıllar bu radyo dalgaları ile yapılabileceği düşüncesini oluşturmuştur. Ancak radyo dalgalarının doğrusal bir çizgide ilerlemesi ve yayınların belli mesafelerle sınırlı kalması bunun mümkün olmadığını göstermiştir. Bu nedenle doğrusal bir çizgide ilerleyen radyo dalgalarını bir noktada toplayıp tekrar dağıtacak bir sisteme ihtiyaç duyulmaktaydı. Bunu sağlamanın en doğru yolu uzaya bir uydu göndermek olduğu düşünülmektedir. Gönderilecek olan bu uydu, bütün radyo dalgalarını toplayıp tekrar yansıtarak televizyon yayınlarının daha geniş bir alana yayılmasını sağlayacaktı. (Tekinalp, 2011: 222). Uzaya uydunun gönderilmesi ile yayıncılık faaliyetleri artış gösterecek ve maliyet azalacaktı. Uydu teknolojisinin çalışma prensibi, kaynaktan radyo dalgaları ile gönderilen mesaj yani görüntü uydudaki alıcı tarafından alınır, evlerde bulunan çanak antenlere gönderilir. Alıcılar tarafından çanak antenlerden alınan görüntü dönüştürülerek uygun hale getirilir ve televizyonlara iletir. Böylece mesajın alıcıya ulaşmasını sağlar (Morgül, 2011: 23).

Uydu yayınları özellikle şehirlerden uzak olan karasal ve kablo yayınların ulaşmadığı kırsal bölgelerde önemli bir teknoloji olmuştur. Kent merkezlerinde kaliteli yayınlara ulaşma imkânı olarak görülen uydu yayınları, kırsal kesimlerde ise alternatifsiz yayın olarak görülmektedir. Uydu yayınları ayrıca yayıncılığın stüdyo dışına taşınması anlamına da gelmektedir. Özellikle habercilik alanında çok fazla kullanılan, taşınabilir uydularla görüntünün televizyon merkezlerine iletilmesi uydu yayıncılığının önemini daha çok arttırmıştır. Ayrıca uydu teknolojisinin giderek ucuz ve kolay ulaşılabilir olması yerel radyo ve televizyonculuğun gelişmesinde de önemli bir yere sahip olmuştur (Atabek, 2001: 100).

Analog uydu yayınlarında görüntü ve sesin iletilmesi için frekans modülasyonu (FM) kullanılmaktaydı. Daha sonra sayısal (dijital) yayıncılığın gelişmesiyle uyduda sayısal yayıncılık başlamıştır. Sayısal uydu yayınlarında ise MPEG kodlama kiplemesi kullanılarak yayınlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca MPEG2 sıkıştırma algoritmasının kullanılmaya başlamasıyla aynı bant üzerinden birden çok kanalın yayın yapmasına

imkan doğmuştur. Bu teknoloji yayıncılık sisteminde maliyetin düşmesini ve buna paralel olarak uydu kullanımının artmasını sağlamıştır (Söğüt, 2019: 7).

Bugün uydu teknolojisi çok yaygınlaşmış ve birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle iletişim teknolojisinin geldiği noktada uydular büyük bir paya sahiptir. Yayıncılık alanında kullanılan uydular da gelişimini sürdürmüş ve bugün daha kaliteli formatlarda yayınların yapılmasının önünü açmıştır.

1.1.3.4. Kablo TV Sistemleri

Televizyon yayınlarının artmasıyla televizyona olan talep de artmıştır. Vericilerden antenlere gönderilerek yapılan yayınlar kırsal ve engebeli bölgelerde arazi yapısı nedeni ile yapılamamaktaydı. Televizyon alıcısı satan şirketler satışı arttırmak için bu bölgelere televizyon yayınlarının kablolar ile yapılabileceğini ifade etmiş ve bu konuda çalışmalar başlatmışlardır. Böylece engebeli bölgelerde vericileri görebilecek bir yüksekliğe anten kurularak yayınlar alınmış ve alınan yayınlar dağıtıcılar aracılığıyla telefon hatları üzerinden kaliteli görüntüyü evlere ulaştırmayı başarmışlardır. Başlangıçta ulusal yayınların izletilebilmesi amacıyla yapılan bu uygulama 1960'lı yıllarda bazı girişimcilerin dikkatini çekmiş ve yaptıkları televizyon yayınlarını daha fazla izletebilmek için evlere kablo çekmeye başlamışlardır. Kablolu televizyon yayınları yıllar içerisinde gelişimine devam etmiş ve farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda özel olarak üretilen ve yayın akışında verilmeyen içerikler kullanıcılara özel şifreli ve ücretli olarak verilmeye başlanmıştır (Tekinalp, 2001: 124).

Kablolu televizyon uygulamaları Türkiye'de yaygın olarak kullanma düşüncesi 1988 yılında ortaya atılmıştır. O dönem PTT müdürü Kablo TV ağını uygulamak ve genişletmek için fiber kablo projesini yapmıştır. Bu proje kapsamında ilk olarak, İstanbul, İzmir ve Ankara'da fiber kablolar evlere kadar çekilmiş ve kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Kablolu televizyon kısa süre içerisinde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Öyle ki 1999 yılı kasım ayına gelindiğinde kablo TV'den yayın yapan kanal sayısı, 36 yerli ve 11 yabancı kanal ile 47'ye ulaşmıştır (Özçağlayan, 2014: 44).

Karasal televizyon ve uydu yayıncılığında kamuoyuna açık yayınlar herkesin izleyebileceği şekilde abonelik gerektirmeden yapılabilmekteydi. Ancak kablolu televizyonlarda özellikle gelişimini tamamladıktan sonra gerekli altyapı oluşturulmuş ve üretilen özel içerikler ücretli olarak izleyicilerin hizmetine sunulmaya başlanmıştır..

Kullanıcılar abonelik karşılığında özel içeriklere ulaşabilirken bu içerikleri yüksek kalitede izleme imkânına sahip olmaktadır (Morgül, 2011: 24).

1.1.3.5. Sayısal (Dijital) Yayıncılık

Analog televizyon sisteminde gördüğümüz elektriksel sinyallerin direkt gönderilmesiyle görüntü akışı sağlanırken sayısal televizyonculukta bu elektrik sinyalleri rakamsal verilere dönüştürülerek iletilmekteydi. Elektromanyetik dalgaların dönüştüğü rakamsal değerlere “*bit*” adı verilir. Sayısal yayıncılıkta rakamsal değerler 0 ile 7 arasında değişen sekiz rakamlık diziden oluşur. Bu sekiz rakamlık dizinin tamamına ise “*bayt (byte)*” denir (Morgül, 2011: 135).

Dünyada sayısal yayıncılık çalışmaları ABD, İngiltere ve Almanya gibi ekonomik gücü yüksek ülkelerin bir araya gelmesiyle başlamıştır. Daha sonra 1995 yılında bu çalışmalar ITU’nun (International Telecommunications Union) gündemine alınmış ve yapılan toplantılarla sayısal yayıncılık için ülkelere farklı frekanslar belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma ile sayısal yayıncılığın temelleri atılmıştır (rtuk.gov.tr).

Sayısal yayıncılığın analog yayınlara göre birçok avantajı vardır. Sayısal sıkıştırma tekniği aynı bant üzerinden birden çok yayının gönderilmesine imkân tanımaktaydı. Ayrıca gönderilen yayın ve ses kalitesi analog yayıncılığa göre çok daha yüksektir. Aynı anda tek kanal üzerinden iki farklı dilde yayın yaparak izleyiciye seçenek sunmaktadır. Ayrıca sayısal yayın teknolojisi, internet ve internet araçlarının gelişmesi ile IP TV ve İnternet TV gibi platformların da doğmasını sağlamıştır (Kırık, 2010: 35).

1.1.3.6. İnternet Televizyonculuğu ve IP TV

Sayısal televizyonun internet teknolojisi ile birleşmesi televizyon yayıncılığında yeni ve geniş bir alanın doğmasını sağlamıştır.

20. yüzyılın sonlarına doğru teknoloji alanında yaşanan büyük gelişim, hayatın her alanında değişimlerin yaşanmasına da neden olmuştur. Bu değişimlerin bir tanesi de iletişim araçlarında yaşanan değişimdir. Özellikle görsel iletişim araçları teknolojik gelişmeler ile çok yol kat etmiş ve aynı zamanda yeni görsel medya alanlarının oluşturulmasına da katkıda bulunmuştur. Dünya genelinde görsel medya sanayisini oluşturan; televizyon, sinema ve internet gibi mecralar insan hayatının vazgeçilmezleri haline gelmiştir (Kozan, 2019: 61).

Dijital teknoloji günümüzde hayatımızın her noktasında yerini almıştır. İletişim alanında ilk dijital sistemler 1950’li yıllarda tüplü bilgisayar ile hayatımıza girmiştir. Dijital sistemlerin yaygın olarak kullanımı ise 1970’li yıllarda başlamıştır. Analog sistemlerin yerini almaya başlayan dijital teknoloji, enformasyon ve eğlence alanında insanların en çok ilgi gösterdiği televizyonu da etkilemiştir (İspir, 2008: 68). 21. Yüzyılda gelişen teknoloji ile kitle iletişim araçları birbiri ile bütünleşmiştir (televizyonun internet aracılığı ile izlenebilir olması v.s.). Bu teknolojik bütünleşme kullanıcının bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır (Gürer, 2015: 36).

Paul Virilio (2003), gelişen teknoloji ile birlikte televizyonun, dünyanın her yerine ulaşabilen bir araç olduğunu ve bu nedenle daha küresel bir yapı kazandığını söylemektedir (Virilio, 2003: 110). İnternetin kamusal kullanıma açılması, telefonun çok kısa sürede herkes tarafından kullanılmaya başlanması gibi yaşanan teknolojik gelişmeler iletişim araçları üzerinde de etkili olmuştur. Bu gelişmeler ile geleneksel iletişim araçları televizyon, radyo ve gazete dijital ortamlarda takip edilir hale gelmiştir (Öztürk, 2020: 99).

Yeni medya ve televizyon ilişkisini anlamak için öncelikle yeni medyaya değinmek gerekmektedir. Yeni medya konusunda farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Çoklu ortam olarak da bilinen yeni medya, farklı özelliklere sahip olan etkileşimli ortamların bir araya getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre yeni medya, “bilgisayar ile oluşturulabilen ortamları” ifade etmektedir. İletişim teknolojileri hızlı bir ilerleme göstermiş ve bu ilerleme yeni iletişim alanlarını beraberinde getirmiştir. Yeni medya, internet ve sosyal ağlar gibi pek çok yeni kavramı medya literatürüne kazandırmıştır. Yeni bir iletişim döneminin başlangıcı olan yeni medya geleneksel haberleşme düzenini tamamen değiştirmiştir (Başlar, 2013: 775).

Geleneksel iletişim araçlarından farklı olan yeni medya, internet, sayısal televizyon, WAP, GPRS, GSM gibi sayısal teknolojilerden oluşan kapsamlı bir alandır. Richard Rogers, yeni medya alanını üç ana özelliğinin bulunduğunu söylemektedir (Geray, 2003: 18).

- *“Etkileşim (Interaction): İletişim sürecinde etkileşimin varlığına gerek duyulmaktadır. Bu sayede hem alıcı hem de verici birbirinden etkilenmektedir.*

- *Kitlesizleştirme (Demassification): Büyük bir kullanıcı grubu içinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilmektedir. Bu sayede herkese farklı mesajlar gönderilebilmektedir.*
- *Eşzamansızlık (Asekron): Yeni iletişim teknolojileri bireye istediği zamanda mesaj gönderme veya alma imkanını sağlamaktadır. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırır.”*

Yeni medya alanını oluşturan bu üç özellik içerisinde en önemlisi ise etkileşimdir. Geleneksel medyada göndericiye karşı pasif olan alıcı, yeni medyada aktif olmakta ve etkileşim kurabilmektedir. Bu durum, alıcıyı da bir kaynak durumuna getirmekte ve karşılıklı iletişim sürecini başlatmaktadır.

1.1.4. Televizyon Yayıncılığının Dijitalleşmesi

Teknolojik gelişmeler geçmişten günümüze toplumları etkisi altında bırakmışlardır. Gelişen internet ve bilgisayar teknolojisi kitle iletişim araçlarının yeniden dönüşmesine ve şekillenmesine neden olmuştur. 21. yüz yılda dijital kültürün oluşması televizyonun da dijitalleşmesinin önünü açmıştır.

Etkileşimli televizyon 2000-2010 yılları arasında internet teknolojisinin gösterdiği gelişme sonrasında ortaya çıkmıştır. 1990’lı yıllarda internet teknolojisi metin ağırlıklı bilgilendirme yapan bir araç olarak kullanılmaktaydı. Ancak 2000 yılı sonrası internette, Web 2.0 teknolojisi ile etkileşimli dönem başlamıştır. Etkileşimli internetin gösterdiği bu gelişim etkileşimli televizyonun da temelini oluşturmuştur (Dikmen, 2017: 426). Televizyonun tarihsel süreç içerisindeki teknolojik gelişimi televizyon ile yeni medyanın birleştiği yeni bir teknolojiyi ortaya çıkarmıştır. Sayısal iletişim teknolojisi ile sesin ve görüntünün daha hızlı ve daha kaliteli gönderilmesi bu teknolojinin televizyon yayıncılığında da kullanılmasını sağlamıştır (Durmaz, 2004: 4). Yeni teknoloji ile birleşen internet ve televizyon birbirinden farklı mecralar olarak düşünülmemelidir. Televizyonu internetin içerisine yerleştirilmiş bir uygulama olarak görmek gerekmektedir. Bu düşünce ile geliştirilen televizyon yayıncılığı, Web TV ve IP TV gibi uygulamalar aracılığı ile internetle birleştirilmiştir (Demirkıran, 2010: 74-75).

Televizyonun ses ve görüntüyü aynı anda ileten yapısı dikkatleri üzerine çekmesine neden olmuştur. Televizyonun ilk icat edildiği tarihten bu yana popüler bir iletişim aracı

olması, gelişim tarihini olumlu etkilemiş, birçok bilim adamının bu teknolojiyi geliştirmek için çalışmasına neden olmuştur. Siyah–beyaz başlayan televizyon yayınları yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda renklenmeye başlamıştır. Daha sonra kurulan istasyon sayısının artması, kablo ve uydu televizyonculuğunun başlaması televizyon yayınlarını daha yaygın hale getirmiştir. Televizyondaki bu gelişim internetin kullanılması ve yaygınlaşması ile farklı bir boyut kazanmış ve bunun sonucunda televizyon ve internet birleşmiştir (Seçmen, 2019: 9).

İnternet teknolojisi ile televizyon teknolojisinin birleşmesi dijital (sayısal) yayıncılığın gelişmesi ile mümkün olmuştur. Bu birleşme yayıncılığın da çehresini değiştirmiştir. Televizyon yayıncılığını yapısını değiştiren bu gelişme, televizyonun diğer medya platformlarında da kullanılmasını sağlamıştır. (Taşdelen ve Kesim, 2014: 269). Televizyon yayınlarının yaygınlaşmaya başladığı 1980’li yıllarda yayınlar karasal sistemler ile yapılmaktaydı. Daha sonra yayıncılık sistemlerinin gelişmesi ile yayınlar uydu ve kablolu sistemler kullanılarak yapılmaya başlanmıştır. İnternetin gelişmesi ve yaygınlaşması bu geleneksel yayıncılık sistemlerinin yerini sayısal yayıncılığa bırakmasını sağlamıştır. Yaşanan bu dönüşün sonucunda televizyon yayınları, bilgisayar, tablet ve telefon gibi akıllı cihazlar üzerinden yapılmaya başlanmıştır (Demirkıran, 2010: 74). İnternet ve televizyonun birleşmesi Web TV(internet televizyonu) ve IPTV (internet protokol televizyonu)gibi televizyon platformlarının doğmasını sağlamıştır.

Sayısal televizyonculuğun gelişmesiyle hayatımıza giren platformlardan biri olan Web TV, televizyon yayınlarının ve internetin aynı ekranda kullanılmasına imkân tanıyan teknolojidir. İki ayrı yapı olan televizyon ve internetin birleşmesinden oluşan Web TV, açık olarak yapılan televizyon yayınlarının internet bağlantısı aracılığı ile izlenebilmesine imkân veren yayın platformudur. Bir diğer yayın platformu ise IPTV’dir. IPTV internet üzerinden depolanan içeriklerin (video, ses, grafik v.b.) kodlanarak alıcıya ulaşmasını sağlayan sistemdir (Akaydın, 2014: 21). Farklı bir yapıya sahip olan IPTV ücret karşılığında abonelere hizmet sunmaktadır. Platform abonelerin memnuniyetini sağlamak ve yeni abone kazanmak için hizmet kalitesini yüksek tutmak zorundadır. Bu nedenle IPTV platformu, yayını daha geniş bant kullanarak yüksek kalitede göndermekteydi (Kırık, 2010: 94).

İKİNCİ BÖLÜM

TELEVİZYON VE SAĞLIK HABERCİLİĞİ

2.1. Haber Kavramı

Haber kavramı için birçok araştırmacı ve akademisyen farklı, ancak birbirine yakın tanımlamalar yapmışlardır.

Tokgöz (2019), temel gazetecilik eserinde haberi, “acele yolla kaleme alınan edebiyat olarak ifade ederken haberin belirli zaman dilimlerinde gerçekleşen olayların, kitlelere ulaşmasını sağlayan rapor.” olarak tanımlamıştır.

Ayseli Usluata, haberin çeşitli şekillerde ifade edilebileceğini belirtmiştir. İnsanların ilgi duyduğu, bilmek istediği ve insanlar üzerinde ilgi uyandıran her şeydir haber. Ayrıca haber, kamuoyunu etkileyen, algılarını yönlendiren bilgilerin belli kelime kalıpları ve kurallar ile kaynaktan alınan bilginin alıcıya ulaştırma sürecidir (Akt. Işıklar, 2012: 1).

Haber aynı zamanda, henüz olmuş veya daha önce olmuş ancak sonradan ortaya çıkmış konu hakkındaki taze bilgilerin aktarılması anlamına gelmektedir. İlginç olan, dikkat çeken, merak edilen her şeydir haber. İngilizcede haber anlamına gelen “NEWS” kelimesinin baş harflerinin temsil ettiği North (Kuzey), East (Doğu), West (Batı) ve South (Güney) yönleri haberin çok yönlülüğünü temsil etmektedir. Bu kalıp aslında haberin her yerden gelen bilgi anlamını taşıdığını göstermektedir (Uyguç ve Genç, 1998: 107).

Haberde dikkat edilmesi gereken bazı durumlar vardır. Bunlar haberin doğru, anlaşılır ve hızlı olmasıdır. Alıcı konumunda olan okuyucu, izleyici veya dinleyicinin gerçekleşen durumu olay anına en yakın zamanda öğrenmesi habercilikte önemli husustur. Ancak habercilikte hızlı olma çabası bilginin yanlış aktarılmasına ve yazım hatalarına da sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenle haberciliği zor bir görev olarak da tanımlamak doğru olacaktır (Parsa, 1993: 31).

İnsana dair ve insanla ilgili her şey haber değeri taşımaktadır. Yani insan her zaman haberin merkezinde olmuştur. Ancak bazı yaşanmış veya yaşanabilir özel durumlar, ister insanla ister doğayla ilgili olsun her zaman haber değeri taşımaktadır. Örneğin; aya atılan

ilk adım. Bu olay insanla ilgili olsun veya olmasın gerçekleşen özel bir andır ve bu nedenle haber değeri taşımaktadır.

Haber, ekonomik ve siyasal iktidarın egemen söylemi kuramına göre, seçkin kesimlerin görüşleri doğrultusunda şekillenmektedir. Yani haber metinleri, ekonomik veya siyasal gücü elinde bulunduranların isteği doğrultusunda şekillenmektedir. Bu güce sahip olmayanlar ise haberlerde yer bulamamakta veya olumsuz yönleri ile yer bulmaktadırlar (Işıklar, 2012: 10). Ancak bu duruma rağmen ideal haberciliğin yerine getirmesi gereken bazı ilkeler bulunmaktadır. Bunlar; Gerçeklik(doğruluk), tarafsızlık, yenilik, ilginçlik, önemlilik, anlaşılabilirlik ve devamlılık ilkeleridir.

Gerçeklik (Doğruluk): Gerçeklik ilkesi haberin vazgeçilmez ilkesidir. Haberler alıcıya ulaştırılırken oluşum sürecinde muhabir ve editörlerin süzgecinden geçmektedir. Bu süreçte haber içerisinde bulunan yapının ideolojisine göre şekillenmektedir. Bu nedenle kurumların ideolojik yapısı haberin doğruluğunu ve güvenilirliğini olumsuz etkilemekte ve haberin etik değerleriyle çelişmektedir (Girgin, 2000: 91).

Tarafsızlık: Haberin gerçekliği olgusunda karşımıza çıkan etik sorunlar tarafsızlık olgusunu da ortaya çıkarmaktadır.

Tarafsızlık, bilginin kişisel düşünce ve görüşlerden arındırılarak gerçekliği ile aktarılmasıdır. Kitleyi ilgilendiren haberin ve olayın kendisidir, haberi oluşturan muhabirin ya da editörün düşünceleri değildir. Gazeteci olayı habere dönüştürürken tarafsız davranmanın yanında olayın gerçekleşme biçimine ve olası sonuçları hakkında da yorumda bulunmaktan kaçınmalıdır. Ancak gazetecinin bağlı olduğu kuruluş haberin tarafsızlık ilkesine göre oluşturulmasında çok etkilidir. Haberler yine kuruluşun ideolojik düşüncesine göre şekillenir. Bu durum haberin tarafsızlığı ilkesinin ihlal edilmesine neden olur (Kazaz, 2007: 155).

Yenilik: Atilla Girgin (2000: 93), haberde yenilik kavramını; “*güncellik zamansal yakınlıktır.*” sözleri ile açıklamıştır. Haberde eylemin veya söylemin güncel olması gerekir. Ya da eylem ve söylem eski dahi olsa olayla ilgili yeni bir gelişmenin yaşanmış olması veya daha önce fark edilmemiş bir detayın fark edilmiş olması gerekir. Güncelliğini yitirmiş bir haberin yeniden yayınlanması haberin objektifliğini zedeleyebilmektedir. Nitekim güncelliğini yitirmiş bir olay haber olma özelliğini de yitirmiş demektir.

İlginçlik: insanlar kendilerini ilgilendiren olaylara her zaman daha fazla ilgi duymuştur. Bu nedenle ilgi çekmek için bireysel ve toplumsal konulara eğilmek gerekmektedir.

İnsanların ilgisini günümüzde, sempati gelişme, yaş, duygu, çatışma, dram gerilim, heyecan gibi konuları içeren olaylar çekmektedir. Burada ilginçlikten kasıt, olağanın dışında gerçekleşen olaylardır. New York Sun gazetesi yazarı John Bogart'ın 1980 yılında haberde ilginçliğin önemini, “ *köpek insanı ısırırsa haber değil, insan köpeği ısırırsa haberdir.* ” sözüyle anlatmıştır (Usluata, 1997: 93).

Bir olayın ilginç olmasını sağlayan en önemli etmenlerden biri “yer” yani yakınlıktır. Olayın gerçekleştiği coğrafya o coğrafya da yaşayan insanların ilgisini çeker. Dolayısıyla haberin önem değeri o coğrafyada yaşayanlar için artar. Olayın ilginç kılınması için yapılanlar ise haberde etik dışı davranış olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, yaşanan sıradan bir trafik kazasını ilginçlik katma adına çarpıtarak anlatmak etik dışı davranıştır ve ayrıca vicdani bir sorumluluktur (Işıklar, 2012: 18).

Önemlilik: Haberde önemlilik genelde ilginçlikle karıştırılmaktadır. Ancak bu ikisinin ayrımında önemli olan iki unsur bulunmaktadır. Biri olayın nedeni diğeri ise olayın sonucudur. Ancak bu görüşe karşı çıkanlarda bulunmaktadır. Olayın sonucunun, olayın önemli veya önemsiz olmasını belirleyen tek etmen olduğunu savunan kesimlerde bulunmaktadır (Kaptan, 1999: 36).

Olayın önemliliği etkisi ve kapsamına da bağlıdır. Bir olay ne kadar çok kişiyi etkiliyorsa o kadar önem kazanır. Ancak her haberde ilginçlik ve önemlilik unsurları bir arada bulunamayabilir. Bu nedenle iki unsur arasında kesin bir ilişki aramak doğru değildir (Girgin, 2000: 94).

Haberde önemlilik yer kavramına göre de değişebilmektedir. 2020 Ocak ayında Elazığ ve Malatya’da meydana gelen deprem tüm Türkiye için önemli bir olay olmuştur. Ancak başka bir ülke için bu olay önemli olay olarak değerlendirilmeyebilmektedir.

Anlaşılabilirlik: Bir haberin haber değeri taşıyabilmesi için bir diğer önemli unsur anlaşılır olmasıdır. Bir haber çok önemli bir içeriğe sahip olabilir ya da çok ilgi çekici bir konu olabilir. Ancak haber anlaşılır değilse içeriğin ve konunun hiçbir önemi kalmaz. Bu nedenle haberde en çok dikkat edilmesi gereken şey, haberin dilinin anlaşılır olmasıdır.

Televizyon haberlerinde, haberin anlaşılır olması konusunda çok fazla sıkıntı yaşanmaktadır. Haberın izleyiciye ulaştırılmasında hız çok önemlidir. Ancak haber üretimi sürecinde hızlı olmaya çalışmak haberin anlaşılır olması noktasında büyük sorunlara neden olabilmektedir. Haberın bir an önce izleyiciye ulaştırılma çabasıyla yapılan, haber metninden bilgilerin çıkarılması ve seslendirme metninin hızlı okunma çabası haberin anlaşılır olması noktasında olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Işıklar, 2012: 21).

Kitle iletişim kuramı araştırmacıları bu konu üzerinde fazlaca durmuşlardır. Haberın hazırlanarak hedef kitleye ulaştırılması ve hedef kitlenin konumu ve özellikleri konularında bazı kurallar geliştirmişlerdir.

- “1. Söylenmek istenen,*
- 2.Söylenen-Yazılan-Görüntülenen,*
- 3.Duyulan-Bakılan-Okunan*
- 4.Dinlenen-Görülen,*
- 5.Anlaşılan,*
- 6.Akılda tutulan,*

7.Yansıtılan, aşamalarından oluşan “Kitle İletişim Eğrisi”, ilk evreden son aşamaya gelinceye kadar, iletinin çeşitli nedenlerle eksildiğini, zayıfladığını, eksik ya da yanlış algılandığını, kısmen unutulduğunu ortaya koymaktadır” (Akt. Girgin, 2000: 95).

Devamlılık: Yazılı veya görsel haberde devamlılık çok önemlidir. Haber merkezi tarafından emek harcanarak gündeme getirilen haber, devam eden bir olayı içerebilir bu durumda haberin devamlılığının sağlanması için o konuyla ilgili gelişmeler gündeme getirilmelidir. Haberın ilk gündeme gelmesinden sonra yaşanan gelişmeler olayın haber değerini yitirmesine neden olabilir. Ancak olay devamında haber değerini yitirse bile sonrasında yaşanan gelişmeler haberin devamlılığının sağlanması açısından gündeme getirilmelidir. Örneğin; haberleştirilen bir asayiş olayında, failin olayla ilgili yargılanma sürecinin de takip edilerek kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir (Işıklar, 2012: 25).

2.1.1. Televizyon Haberi ve Özellikleri

Kitle iletişim araçları toplumsal yapı içerisinde insanların neyi ne kadar bilmesi gerektiği noktasında önemli araçlardır. Kitle iletişim araçlarından en fazla kullanılan televizyon ise gündemi belirleme açısından en önemli araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Televizyonda kullanılan dil, yazı ve görsellik bütünlüğü gerçek dünyayı yansıttığı için insanlar tarafından diğer iletişim araçlarına göre daha gerçekçi ve inandırıcı olarak görülmektedir. Bir bilginin sunumunda inandırıcılık ve gerçeklik algısı sunumda kullanılan araca göre değişiklik göstermektedir. Burada mesaj iletiminde aracın doğru seçilmesi önem kazanmaktadır. Mesaj ancak doğru araç kullanılırsa alıcı üzerinde etki yaratır.

Mc Luhan, elektronik medyanın yayın tekniği ile bireylerin düşünme ve duyma şekillerini etkilediğini ve gerçeği daha geniş anlamıyla kavrama imkânı sunduğunu belirtmiştir. Elektronik medya araçlarından televizyon, insanların çevrelerini anlamlandırmada kullandıkları en önemli araçlardan biridir (Erdoğan ve Alemdar, 1990: 155). Televizyonun teknik yapısı (ses, görüntü, yazı ve grafik kullanımı), iletişim araçları içerisinde bilgi aktarımını gerçeğe en yakın yansıtan araç olarak görülmektedir. Televizyonun yapısı gereği diğer iletişim araçlarından daha gerçekçi ve inandırıcı olması televizyonu diğer kitle iletişim araçlarından bir adım daha öne çıkarmaktadır. Televizyon şimdiki zamanda yaşanan olayların belirsizliğini bir ideolojiyle izleyiciye yansıtmaktadır. Televizyon yayınları içerisinde, bilgi aktarma ve ideolojiyi yaymada en etkili yöntem olarak haber programları kullanılmaktadır (Kazaz ve Çoban, 2013: 192).

Televizyonun, toplumlar üzerindeki etkisinin fazla olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle medyada ve televizyon haberciliğinde etik değerler önem kazanmıştır. Medya etiği, medya kullanıcılarının görüşleri doğrultusunda meslek üyeleri ve uzmanları tarafından hazırlanan kurallardır. Medya etiği, daha iyi hizmet sunabilmek için belirlenen ilkelerdir. Medya etiği, aslında sosyal sorumluluk meselesidir. Ahlak ve ahlaki değerlerin bütünüdür. Kamuoyunu bilgilendirme görevi üstlenen gazetecilerin, bu görevi yerine getirirken uymak zorunda oldukları kurallardır. Belirlenen bu etik kurallar uygulanan eylemlerin iyi ya da kötü olduğunu ve mesleğini yaparken izlemesi gereken yolu gösteren ilkeler bütünüdür (Bertrand, 2004: 10).

20. yüzyılda tarafsız gazeteciliğin en güçlü savunucusu olan Wlatwe Lippmann, basının liberal toplumda görevlerini yerine getirdiğinden endişe duymuş ve icra edilen gazeteciliğin tarafsızlık ve objektiflik idealinden uzak olduğunu düşünmüştür. Bu sorunun nedeniyse modern gazetecilikte haber toplama sürecinde gerçek dışı bilgileri gerçekmiş gibi yansıtmasından kaynaklandığını ve bu sorunun ancak eğitimle giderilebileceğini belirtmiştir (akt. Ward, 2004: 231). Neo-liberal paradigmanın etrafında şekillenen haber medyası, ekonomik ve siyasi faydacı haberciler ve kurumlar için etğin değeri neredeyse sorgulanmayan bir duruma dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum haber etğin de bölgesel ve tarihsel farklılıkların oluşmasına neden olmuştur (Adaklı, 2010: 90).

Haber etiği, bazı kurallar etrafında çerçevelenmiştir. Bu kurallar, doğruluk, dürüstlük ve gerçeklik, hakkaniyet, toplumsal sorumluluk ve özgürlük kuralıdır. Etik kurallarının göz ardı edilmesi toplumsal sorunlara yol açabildiği gibi haber güvenilirliğini de olumsuz etkileyebilmektedir. Bülbül (2001)'e göre medya etğinin temelini ise “doğruluk” ilkesi oluşturmaktadır. Walter Lippmann'ın doğruluk ilkesi ile ilgili söylediği cümleyi göz ardı etmemek gerekmektedir: *“Haber ve gerçek aynı şey değildir. Olan bir şeyi okuyucusuna yansıtan gazeteci, zaman baskısı altında haberin arkasındakini çoğu zaman yakalayamaz. Örneğin Amerikalılar Vietnam Savaşı hakkındaki gerçeği, gazeteciler haberi birinci derecedeki yetkili kaynaklardan almalarına karşın ancak barıştan sonra öğrenebilmişlerdir.”* Bülbül bu beş kuraldan herhangi birinin (doğruluk, dürüstlük ve gerçeklik, hakkaniyet, toplumsal sorumluluk ve özgürlük) haberde gözetilmemesinin ahlaki ve etik sorunlara yol açacağını ve gazetecinin bu konuda hassas davranması gerektiğini ifade etmiştir (Bülbül, 2001: 284-286).

Televizyon haberleri, okuma ve yazma oranlarının düşük olduğu kesimler tarafından daha çok takip edilmektedir. Ayrıca televizyonun kolay ulaşılabilir olması, görüntü avantajının bulunması ve daha az dikkat ve vakit ayırarak (iş yerinde çalışırken aynı zamanda televizyondan haberin izlenebilmesi) tabip edilebilmesi televizyon haberine olan talebi ve ilgiyi de arttırmıştır (Bourdieu, 1997: 55-56). Televizyon haberi olayları daha hızlı aktarabilme özelliğine sahiptir. Televizyon haberleri görüntüye göre oluşturulur. Haberde kullanılan görüntüye uygun olarak metin yazılır. Görüntülü haberde gazete gibi derinlemesine bilgi verilmez ve görüntü hareketli olduğu için yarattığı etki de kalıcı olmamaktadır (Parsa, 1993: 27).

Televizyon yapısı nedeni ile kitle iletişim araçları içerisinde çok fazla tercih edilmiştir. Bu ilgi televizyon haberleri üzerinde de kendisini göstermiştir. Televizyonun görüntü temelli çalışma prensibi haber etiği çerçevesinde görüntünün de ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

2.1.2. Televizyon Haberciliğinin İşlevleri

Haber kavramının, kitle iletişim araçları içerisinde en çok kullanılan televizyon açısından da irdelenmesi gerekir. Bilinen haber tanımından ve yöntemlerinden çok farklı olmayan televizyon haberini, içerik ve teknik bakımından farklı bir kategoride incelemek doğru olacaktır.

Kitle iletişim araçlarından en fazla tercih edilen televizyon, neyin ne kadar bilinmesi açısından belirleyici araç konumundadır. Bunun temel nedeni televizyonun gerçek ile olan yakın ilişkisidir (Kazaz ve Çoban, 2010: 191). İletişim araçlarının tarihsel gelişimi sürecinde haber de bir değişim ve gelişim göstermiştir. Günümüzde televizyon haberlerinin nasıl oluştuğunu anlamak için haberin ve iletişim araçlarının gelişimini anlamak gerekmektedir. Bu kapsamda bir haberin televizyon haberi olması için, ifade tarzı ve sunulan unsurlar gibi pek çok açıdan bir biri ile ilişkili ölçütlerin bir arada bulunması gerekir (Işıklar, 2012: 41).

Televizyon, diğer kitle iletişim araçlarına göre daha gerçekçi bir yapıya sahiptir. Çünkü televizyon, yakın zaman diliminde yaşanan olayları izleyiciye aktaran bir sistemdir. Televizyonun bu yapısı izleyici üzerinde gerçeklik algısı yaratmaktadır. Özellikle haber programlarının gerçeği daha objektif yansıttığı düşüncesi izleyici üzerinde büyük etki yaratmaktadır (Özkanal 1998: 141). Gerçek yaşam içerisinde alınan olayların belli imgelerle izleyiciye ulaştırılması gerçeklik algısını arttırmaktadır. Ancak izleyici olayı bütün gerçekliği ile değil oluşturulan gerçeklik ile algılamaktadır. Yani televizyon haberlerinde olay aktarılırken muhabirin ve editörün süzgecinden geçer. Bu işlem aynı zamanda televizyonun içinde bulunduğu ideolojinin de haberlere dâhil olduğu süreci kapsamaktadır. Bu nedenle izleyicinin haberlerde izlediği asıl gerçek değil üretilmiş gerçektir (Tokgöz, 2019: 398). Haberler, diğer televizyon programlarından, gerçekleşmiş veya gerçekleşebilecek olayları, gerçeklik ve doğruluk kurgusu içerisinde izleyiciye sunulması noktasında ayrılmaktadır. Ancak haberlerde izlenme oranlarının artırılması düşüncesi haberleri gerçeklik ve doğruluk değerlerinden

uzaklaştırabilmektedir. Haber kuramcıları da bu konuda haberin bilginin kendisi olmadığını, haberci tarafından algılanmış ve düzenlenmiş olaylar olduğunu ifade etmektedirler (Işıklar, 2012: 48).

Televizyon haberciliğinde haber yazma tekniğinin diğer haber türlerine göre farklı olduğunu ve bu noktada dikkat edilmesi gerek unsurlar olduğunu belirtilmiştir. Televizyon haberciliğinde öne çıkan iki önemli nokta; dikkat ve yaratıcılıktır. Televizyon, bilginin ve enformasyonun hızlı tüketildiği bir mecradır ve bu özelliği televizyon haberciliğinde yaratıcılığın önemini arttırmaktadır. Televizyon haberinin bir gösteri (şov) olduğunu ifade eden Oya Tokgöz, televizyon haberinin dergi ve radyo haberinden farklı olarak bir yayın düzenine göre kurgulandığını belirtmiştir. Televizyon haberciliğinde son sözcük haberin en önemli noktası olarak değerlendirilmektedir. Haberde son söz söylenmeden, son görüntü yayınlanmadan tam olarak ne anlattığı bilinmemektedir. Televizyon haberleri zaman darlığı yaşandığı durumlarda diğer haberler (dergi, gazete v.b.) gibi kısaltılamaz. Yapılacak kısaltmanın anlam bütünlüğünü bozacağı düşüncesi nedeniyle haberin tümünden çıkarılmasının daha doğru olacağı ifade edilmektedir (Tokgöz, 2019: 398).

Televizyon haberciliğinin yanında son yıllarda yaygınlaşan yeni bir kavram da haber televizyonculuğudur. Günümüz literatüründe tematik kanallar olarak bilinen, yayın içeriklerinin belli bir alanı kapsadığı kanallar bulunmaktadır. Bu kanallar arasında en dikkat çekici olan ise haber kanallarıdır.

Türkiye’de 1996 yılında kurulan NTV, haber televizyonculuğunu başlatan ilk televizyon kanalıdır. Sonraki yıllarda bu kanalların sayısı artmış ve günümüzde de hala yayınlarını genişleterek sürdürmektedirler. Haber kanalları sürekli yapılan haber içerikli yayınlarla bilgilendirme görevini yerine getirmekte ve her geçen gün etkinliğini arttırmaktadır (Işıklar, 2012: 53).

Haber, içerisinde insanların merak ettiği ve ilgi duyduğu birçok konuyu barındırmaktadır. Konu çeşitliliğinin fazla olması haberlerin türlere ayrılmasına ve gruplanmasına neden olmuştur. Habercilikten bahsederken, haberciliğin bir türü olan sağlık haberciliğine de değinmek gerekmektedir.

Halkı bilgilendirme sorumluluğu olan gazeteci, bilgiyi aktarırken doğru aktarmak zorundadır. Sağlık haberciliğinde bilginin doğru aktarımı ise daha da önem

kazanmaktadır. İnsan sağlığını yakından ilgilendirmesi sağlık haberlerinin önemini de arttırmaktadır. Günümüzde televizyon izlenme oranlarını yüksek olması ve insanların sağlık haberlerini televizyonlardan takip etmesi gazetecilerin sorumluluğunu daha da arttırmaktadır. Haber üretiminde ve haber yazımında gazeteci, kesin olmayan verileri paylaşmaktan kaçınmalı ve haber yazımı esnasında yazım hatalarından kaçınmalıdır. Bu süreçte yapılacak bir hatanın insan hayatına etki edeceği bilinmelidir.

2.1.3. Haberde İdeoloji

Louis Althusser'e göre ideoloji ve toplumsal yaşantı iç içe geçmiştir. Toplumsal yaşam ideolojiden etkilenirken bir taraftan da ideolojiyi oluşturmaktadır. Düşünre göre ideoloji, toplumsal formasyonlar ile varolan yapıyı etkilemektedir. Bu anlamda ideolojiyi yaymada kullanılan devletin ideolojik aygıtları çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu aygıtlar ile devlet insanları etkilemekte ve toplumsal kontrol sağlamaktadır. Güçlü çıkar gruplarının uzantıları olarak görev gören medya, egemen ideolojinin yeniden üretimi ve denetimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Egemen güç bu ideolojileri haber dolayımı ile insanlara vermektedir. Medya, ekonomik ve kültürel gücü elinde bulunduranların kontrolündedir. Buna göre medya, yönlendirmelerle gündemi belirlemektedir. Bir konuyu gündeme getirerek bilinç oluşturulurken bir konuyu tamamen yok sayabilmektedir. Althusser, bu noktada medyayı, devletin baskı aygıtlarından ayırmaktadır. Medya, her zaman ilgi odağıdır ve insanları bakı kurmadan kendi dünyasının içine çekmektedir. Tolumun yukarıdan aşağıya her kesimini etkisi altına alan medya, bunu rıza üretimi yoluyla gerçekleştirmektedir (Yağlı 2007: 358).

Stuart Hall'a göre durum tanımı yapma özelliği medyaya ideoloji gücü vermektedir. Hall'ın medyanın ideolojik rolü bağlamında değindiği nokta, kitle iletişim araçlarının sınıfların ve grupların diğer sınıf ve gruplara bir hayat, pratik, anlam ve değer imgesi katmakta sorunlu bir hale geldiğidir. İdeolojinin gücü bağlamında Hall'ın düşüncelerinin şekillenmesinde Gramsci'nin hegemonya tanımlamasının etkisi olmuştur. Gramsci'nin hegemonya kuramına göre medya araçları seçkin grubun zenginliklerini, güçlerini ve konumlarını sürdürmede kullandıkları araçlardır. Bu araçlar gerekli öğeleri bireylerin zihinlerine yerleştirirler ve bunu zihinlerin asla reddedemeyeceği biçimde gerçekleştirirler. Böylece seçkin grupların konumları korunur ve halk bunu asla sorgulamaz. Bu çerçevede hegemonya kavramı, medyanın ideolojik bir aygıt olarak

kavranmasından çok kültürel pratikler ile toplumsal rızaya dönüştürüldüğü bir araç olarak ele alınmasına dayanmaktadır (İnal, 1996: 62).

Glasgow Üniversitesi Medya Grubu'nun kitle iletişim araçları üzerinde yaptığı araştırmalarda ideoloji önemli bir yer teşkil etmiştir. Yaptığı çalışmalarda medyanın yanlılığı, iyi haber ve kötü haber gibi kavramlarda ideolojiyi sorgulayan grup, nesnellik vurgusu yaparak ayrıca ideolojiyi sorgulamıştır. Yapılan haberlerin tutarlı bir ideolojiyi yeniden ürettiğini ifade eden grup, haberlerin belli grupların düşüncelerini barındırdığı, haberin nesnel, tarafsız, yansız habercilikle örtüşmediği fikrini ortaya koymuşlardır (Timisi, 2003: 58). Televizyon haberlerine ilişkin çalışmalar yapan grup, ideolojinin metin veya okur üzerinden değil üretim sürecinden başladığını ileri sürer ve çalışmalarını bu yönde sürdürür. Haberler üzerinde yapılan incelemeler haberlerin, tarafsızlık çatısı altında aslında egemen ideolojinin izlerini taşıdığını ortaya koyar. Yapılan haber incelemelerinde toplumda saygınlığı olan, doktor, akademisyen, siyasetçi gibi kişilerin, sıradan orta kesim tabakaya nazaran daha az gündeme getirildiği görülmüştür. Grubun yaptığı çalışmalar sonrasında ortaya koyduğu en önemli sonuç ise, haberlerin izleyicide farklı bir dünya algısı yaratma amacı taşıdığıdır. Buna göre haberler, alıcıya bilgi aktarmak yerine yeni bir dünya algısı oluşturmak için algıyı yönlendirmektedir (Güngör, 2016: 288-289).

Medya ve ideoloji konularının ele alındığı eleştirel yaklaşım çalışmalarında, ideolojinin yeniden üretilmesi aşamasında haber önemli bir sorunsal olarak kabuk edilmektedir. Haber yapılanmalarının ideolojik perspektifte şekillendiğini savunan yaklaşım, haberin inşasında meşrulaştırma politikasının etkili olduğunu vurgulamaktadır. Böyle bir ortamda ideolojilerin dil içerisine serpiştirildiği, haber metinlerinin bir söylem alanı olarak çözümlenmesi gerektiğini ifade etmektedir (Toruk ve Sine, 2012: 355).

Kitle iletişim araçlarının çıktısı konumunda olan haber, ideoloji içerisinde kendisine sürekli yer bulmuş hatta ideolojinin kurucu öğelerinden biri olmuştur (Kazancı, 2006: 5-6). Haber, dil dolayımı ile alıcılara aktarılan bir kurgudur ve haberde alıcıya bilgi aktarılırken üreticinin, toplumsal, ekonomik, kültürel ve ideolojik ortamdan kendisini soyutlayamaz. Gerçekleşen olaylara dair haberdar etme ve bilgilendirme işlevini yerine getiren haber, oluşum sürecinde birçok faktörden etkilenir. Haberi değerlendirmede gerçeklik kurgusu incelenirken dil, anlam ve ideoloji kavramları ön plana çıkmaktadır.

Haber üretim sürecinde, üreticisinden ya da bağlı olduğu kurumun ideolojisinden soyutlanamamaktadır. Bu nedenle haberin incelenmesi, eleştirel yaklaşımlar perspektifinde gerçekleştirilmelidir. Eleştirel yaklaşıma göre, haberin oluşumu ve alıcıya aktarımı temelden yanlı bir akıştır ve bu yanlılık medyanın ideolojik etkisini vurgulamaktadır (Yağlı, 2007: 357-358). İdeolojinin yayılması ve insanlara aktarılması açısından dil ve söylem çok önemli bir yere sahiptir. İdeoloji, dil ile söylemin kaynaşması ile amacına ulaşabilmektedir. Hedefte bulunan kişinin iknası ancak dil ve söylemin doğru kullanılması ile mümkündür. Belli bir ideolojiyi yaymak ve hedefte olanı kendi safına çekerek örgütlenmeyi sağlamak için söyleme başvurur ve bunun sonucunda hedefte yeni bir bilincin oluşmasını sağlar (Çoban 2015: 208- 209). Böylece kişi söylem ile kendisine aktarılan ideolojiyi kendi düşüncesi olarak benimser. Söylemin oluşmasında dil ve dilsel pratikler etkili rol oynamaktadır. Dil ideolojinin maddi bir biçimidir ve ideoloji tarafından kuşatılmıştır. Dil, söylemin metinlerde beliren şekli konumundadır. Dolayısıyla dil; düşünceyi ve ideolojiyi yayan ve toplumdaki güçlü grupları destekleyen bir araç konumundadır (Çakmak, 2019:1132).

İnsanların merak duygularını giderme noktasında medya önemli bir yer tutarken bu görevi haber aracılığı ile yerine getirmektedir. Bu anlamda siyaset insanların takip etmek istediği ve haberdar olmak istediği en önemli konulardan biridir. Gelişen teknoloji ile birlikte bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı bu dönemde medya daha da önem kazanmıştır.

2.1.4. Medya Okuryazarlığının Haberde Önemi

Bilim çevrelerince 1950'lerin ortalarında kullanılmaya başlanan medya okuryazarlığı kavramı ancak 1980'li yıllara geldiğinde üzerinde düşünülen bir konu haline gelmiştir. Konuyla ilgili çevreler, medya okuryazarlığı konusunun önem kazanmasının gecikmesinde medyanın küreselleşmesi sürecinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Medyanın dünyanın her noktasından ulaşılabilir duruma gelmesi ve insan yaşamına etkilerinin fazla olması iletişim bilimcilerini, eğitimle ilgili çevreleri ve sivil toplum kuruluşlarını harekete geçirmiş ve medya okuryazarlığını önemli bir gündem haline getirmiştir. Türkiye'de bu konu ile ilgili çalışmalar Batı'dan esinlenme şeklinde olmuştur. Özellikle İletişim Fakülteleri, Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Milli Eğitim Bakanlığı konuyu gündeme taşıyarak belirli projeler yürütmüşlerdir. Türkiye'de medya okuryazarlığı konusu özellikle son on yıl içerisinde gündeme taşınmaya başlamış

ve okullarda ders olarak okutulması gündeme getirilmiştir. Medya, toplumun her kesimini etkisi altına alan yapısı, gelişen ve yenilenen teknolojiye sahip olması medya okuryazarlığı konusunu sürekli dile getirilmesine ve tartışılmasına neden olmaktadır (Güngör, 2016: 375).

İnsan yaşamının vazgeçilmezi haline gelen medya, toplum içerisinde etkisini her geçen gün arttırmaktadır. Bu nedenle insanların medya ile olan ilişkileri daha ciddi bir şekilde irdelenmek zorundadır. Günümüzde toplumun neredeyse tamamı, günün uykusu dışında kalan süresini televizyon başında veya internet ile geçirmektedir. Bu durum medya okuryazarlığı konusunun önemini bir kez daha göstermektedir.

Medya okuryazarlığının tanımına bakıldığında mutabık kalınan bir tanımının olmadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak ise medya okuryazarlığına farklı yaklaşımların olmasıdır. Bu yaklaşımların genel değerlendirmesine bakılarak medya okuryazarlığını, büyük çeşitlilik gösteren formlardaki mesajlara ulaşma, izleyicinin metinleri yorumlayabilmesi, metin içeriğini oluşturan iletilerin algılanması ve yorumlaması olarak tanımlamak mümkündür (Hobbs, 2004: 123). Medya okuryazarlığı konusuna farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlara bakıldığında, medyanın ve kamu politikalarının çocuklar üzerindeki etkisiyle ilgilenenler, medyanın verdiği mesajları insanların bir süzgeçten geçirerek değerlendirebilmesi üzerinde duranlar, ailelerin çocuklarını medyadan gelen mesajları okuma konusunda eğitebilmesiyle ilgilenenler ve kitle iletişim araçlarını toplum üzerindeki etkilerini eleştirel bir yolla inceleyenler, şeklinde dört farklı yaklaşım görülmektedir. Medya okuryazarlığı tanımı da bu yaklaşımlar doğrultusunda ortaya konmuştur (Altun, 2008: 31).

Son yıllarda “Bilgi Toplumu” kavramı günlük hayatta sık sık karşılaştığımız kavramdır. Bilgi toplumunu özellikle bilgisayar ve iletişim teknolojisi (bilgi teknolojisi) ağırlıklı bir toplumsal yapı çerçevesinde tanımlamak doru olacaktır. Bilgi teknolojisi olarak günümüzde medyayı göstermek mümkündür. Genel olarak medya, özelde ise televizyon, modern toplumun ve toplumsal yaşamın olmazsa olmazlarından biri halini almıştır. Televizyon mesajları görsel, işitsel ve yazılı olarak topluma iletirken bireysel, sosyal, ekonomik ve siyasal yaşam içerisinde önemli bir yer tutmaktadır (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007; 9). İnsanların televizyon aracılığı ile bilgiye ulaştığı bu dönemde bilgileri

sorgulaması ve eleştirel yaklaşması başka bir deyimle medya okuryazarı olması gerekmektedir. Medya okuryazarlığı konusunda bilgisi olmayan insanların medyanın yönlendirmelerine açık olduğu alanda yapılan çalışmalarla ortaya koyulmuştur. Kitle iletişim araçları içerisinde özellikle televizyonun izlenme oranlarının yüksek olması, televizyon haberlerinin insanlar üzerinde etkisinin fazla olmasını da beraberinde getirmiştir. Televizyonların özellikle haber programlarının ideolojik süzgeçten geçirilerek hazırlandığı yapılan incelemelerle de ortaya konmuştur. Bu nedenle doğru bilgiye ulaşmanın yolu medya okuru olmaktan geçmektedir (Korkmaz ve Yeşil, 2011: 112).

Türkiye’de özellikle günümüzde medya okuryazarlığı eğitimin üzerinden durulmaktadır. Televizyonun yanında internetinde gelişip yaygınlaşması bilgi kirliliğinin bir hayli artmasına neden olmuş ve doğru bilgiye ulaşmak zorlaşmıştır. Bu nedenle son yıllarda medya okuryazarlığı dersinin küçük yaşlarda verilmesi ve zorunlu ders olarak okutulması için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Radyo televizyon Üst Kurulu’nun 2003 yılında düzenlenen eğitim şurasından medya okuryazarlığı gündeme getirilmiş ve sonuç bildirgesinde yer verilmiştir. Daha sonra 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, RTÜK ve İletişim Fakültesi uzmanları ile “Medya Okuryazarlığı Dersi Taslak Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu” hazırlamıştır. 22 Ağustos 2006’da imzalanan protokol ile 31 Ağustos 2006 tarihinde “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” kabul edilmiştir (RTÜK, 2007). Bu anlayışla ilerleyen süreçte medya okuryazarlığı dersi ilk ve ortaokul seviyelerinde seçmeli ders olarak verilmeye başlanmıştır (İlhan, 2015: 55).

Günümüzde medya okuryazarlığı konusu hala tartışılmaktadır. Son yıllarda büyük çabalar harcanmış olsa da bu alanda hala iyi sonuçlar elde edilmiş değildir. Bu alanda eğitimlerin yetersiz olması özellikle günümüz teknoloji çağında yanlış bilginin kontrolsüz bir şekilde yayılmasına ve insanlar üzerinde yanlış gruplaşmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

2.1.5. Sağlık İletişimi Kavramı

Kitle iletişim araçlarının, geniş yığınları ve gündelik yaşam içerisindeki alışkanlıkları belirlemesi ve şekillendirmesi iletişim araçlarının küresel bir etkiye sahip olmasıyla mümkün olmuştur. Kitle iletişim araçları, haberler, reklamlar ve programlarla

insanları kültürel değişime doğru itmektedir. Bu kültürel değişim çabasını kimi zaman açık bir şekilde görmek mümkün olsa da daha çok üstü kapalı bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Kitle iletişim araçları, topluma dayattıkları ideolojik görüşlerle insanların tüketim alışkanlıklarını değiştirmekte ve tüketime özendirmektedir. Tüketimi özendirme çabası özellikle 1980 sonrasında haberlerin magazinleşmeye başlamasıyla ve 1990 sonrası özel televizyon sayılarının artmasıyla orantılı olarak artış göstermiştir. Haber içeriklerinin sanat ve kültür alanında tüketime yönlendirme olgusu sağlık haberlerinde de kendisini göstermiştir. Bu durum haberlerde sağlık konularının işlenme şeklinin önemini arttırmıştır (Birsen ve Öztürk, 2011: 2).

Medya sektörü, ekonomik kaygıları nedeniyle zamanla ticari şirketler haline dönüşmüşlerdir. Bu ticarileşme süreci medyanın, etik kurallar uyması ve kamu yararını gözetmesi zor olmuş, ticari kazanç bu kuralların önünde tutulmaya başlanmıştır. (Taylan ve Ünal, 2017: 30). Etik değerleri geri plana atılması hatta etik değerlerin yok sayılması süreci iletişim araçlarının kitleleşmeye başlamasına paralel olarak gerçekleşmiştir. Özellikle görsel ve internet basınının gelişmediği dönemde gazeteler geniş kitlelere ulaşmasıyla, haberlerde magazinleşme de başlamıştır (Tokgöz, 2019: 288). Bu dönemde insanların gazeteleri sadece bilgi sahibi olmak için değil eğlenmek için de tercih ettiklerini savunan gazeteler ortaya çıkmıştır. ABD’de yayın yapan New York Journal gazetesi halkın bilgiden çok eğlenceye ilgi gösterdiklerini ve eğlenceli haberler okumak istediklerini savunarak habercilik politikasını değiştirmiştir. Bir diğer Amerika gazetesi olan New York World ise kadın okuyucuları çekmek için kadınlara hitap eden özel bir bölüm oluşturmuştur (Wernick, 1996:151).

Haberlerin magazinleşmesi sağlık haberlerinde olumsuz etkilere ve sonuçlara neden olabilmektedir. Magazinleşen haber anlayışıyla insanları etkilemeyi ve bu yolla kazanç elde etmeyi amaçlayan kuruluşlar, haber etiğinde en önemli unsur olan gerçeğin çarpıtılması konusuna dikkat etmelidirler.

2.1.6. Sağlık Haberciliği

İlk gazetelerin ortaya çıkması ve sağlık dergilerinin yayınlanması sağlık haberciliğinin temeli olarak değerlendirilmektedir. Gazeteler ve yayınlanan dergilerle halk sağlık konularında bilgilendirilmekteydi. Ancak o dönemde gazetelerde sağlık

haberciliği alanında uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir. 1970-1980 yıllarında gazeteciliğin gelişmesiyle sağlık haberciliğinde de uzmanlaşma başlamış ve 2000’li yıllara gelindiğinde ise gazetelerde sağlık haberlerine sıklıkla rastlamak mümkün olmuştur (Öğüt, 2017: 8).

Sağlık haberciliğinin ilk örnekleri çok eski tarihlere dayanmaktadır. 1830 yılından sonra gazete ve dergilerde yer alan sağlık haberlerine rastlamak mümkündür. Ancak o dönemde sağlık haberciliği bir alan olarak değil, fizik, kimya ve mühendislik gibi bilim gazeteciliğinin içerisinde sunulmaktaydı. Örneğin Osmanlı Devletine ait Takvim-i Vekayi gazetesi 1831 yılında sağlık ve tıp alanındaki gelişmeleri okuyucusuna “Fünun” (fen, bilim) başlığı altında sunmuştur. Bunun örneklerinden biri de, o dönemde yaşanan Frengi ve Kolera gibi salgınlardan korunma yolları ve hastalık ile ilgili bilgiler gazeteler aracılığı ile halka duyurulması olmuştur (Koloğlu, 1997: 28).

O dönemde şartların zor olması ve dağıtım ağının gelişmemesi, okuma yazma oranının az olması ve gazetenin kısıtlı sayıda basılması nedeniyle yapılan haberlerin herkese ulaşması mümkün olmamaktaydı. Bunun yanında 1870–1910 yılları arasında gazetelerin siyasi haberlere yer vermemesi fen, bilim ve sağlık alanında daha fazla habere yer vermesine neden olmuştur (Öğüt, 2017: 9). Bu dönemde gazetelerin sayısı artış göstermiş ve sağlık haberciliği de yaygınlaşmıştır. Gazetelerde yer alan sağlık haberlerinden sonra sadece sağlık alanında konuların işlendiği dergiler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Gazetelerden sonra ortaya çıkan mesleki uzmanlık yayınları tamamen alanında uzman kişilerin olduğu bir platform olmuştur. Doktorlar ve eczacıların yayınlar yaptığı sağlık dergileri ihtisaslaşma amacıyla yapılmış olsa da halka yönelik içerikler de bulunmaktaydı. Türkiye’de yayınlanan ilk süreli yayın 1849 yılında çıkarılan “*Vakay-i Tıbbiye*” dergisidir. Halkın sağlıkla ilgili temel bilgileri edinmesini amaçlayan bu yayınlar, yurt dışında yapılan sağlıkla ilgili gelişmeleri halka aktarmak ve hastalıklara karşı geliştirilen tedavi ve ilaçların halka ve doktorlara tanıtılmasını sağlamaktadır (Koloğlu, 1997: 39).

1980’li yıllara kadar olan sürede sağlık haberleri, gazetelerde birkaç özel haberle sınırlıydı. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise gazeteler sağlık alanında uzmanları kadrosuna dâhil etmekteydi. 1990’lı yıllarda televizyon yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Ancak sağlık alanında programlar çok fazla yapılmamıştır. Sağlık konuları hakkında bilgilendirmeler haber programları içerisinde yapılmıştır. Teknolojinin ve lojistik ağının geliştiği bu dönemde sağlık haberciliği alanında uzman kişilerin oluşturduğu özel sağlık yayınları yapılmaya başlanmıştır. Türkiye’de sağlık yayıncılığında bir ilk sayılan “*Formsante*” dergisi 1993 yılında yayın yapmaya başlamıştır. Dergi, sağlık ve güzellik konularını ağırlık olarak işlemektedir. Çeviri haberlere yer veren dergi, bunun yanı sıra kongreleri takip eden muhabirlerin haberlerini de okuyucuyla buluşturmaktaydı (Öğüt, 2017: 13).

Sağlık haberciliği, gelişen teknolojinin ürünleri olarak ortaya çıkan televizyon ve internet ortamında alanında uzman kişilerce yapılmaktadır. Televizyonlarda gün içerisinde sağlık programlarına rastlamak mümkündür. Ayrıca gündüz kuşağında günlük yayınlanan yaşam ve eğlence temalı programlarda uzman doktorların katılımı ile sağlık hakkında bilgilendirmelerin yapıldığını görmek mümkündür. FOX TV’de günlük yayınlanan “Çağla ile yeni bir gün” programına katılan Prof. Dr. Osman Müftüoğlu sağlık alanında yaşanan gelişmeleri izleyiciye aktarması buna örnek olarak gösterilebilir.

2.1.7. Sağlık Haberciliğinin Özellikleri ve İşlevleri

Sağlık haberleri, insan hayatını yakından etkilediği için gazeteciler ve haber üreticileri bu haberleri kamuoyuna iletirken çok özenli ve hassas davranmaları gerekmektedir.

Sağlık haberciliği konusunda deneyimlerini aktaran 40 yıllık tecrübeli gazeteci Alton Blakeslee, sağlık haberlerinin yapım sürecinde dikkat edilmesi gereken konulara değinirken, öncelikle sağlık alanında çalışacak gazetecinin bu alana ilgi duyması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü gazeteci ilgi duymadığı konuda başkalarının da ilgisini çekemez. Gazetecilikte en zor unsur düşünmektir. Gazeteci bir konuyu aktarmak için o konunun özüne inmelidir ve en yalın şekliyle alıcıya aktarmalıdır. Sağlık alanı yabancı terimlerin çok fazla bulunduğu bir alandır. Bu nedenle gazeteci bilmediği terimleri detaylı olarak araştırmalı ve alıcıya en anlaşılır şekliyle aktarmalıdır. Çok yaygın bir konu hakkında haber yapıılıyor olsa bile haberi ilk defa duyuluyormuş gibi detayları ile yazmalıdır. Nitekim bu konuyu daha önce duymamış insanların olabileceğini hesaba katmalıdır. Gazeteci, anlattığı konuyu daha yaygın ve herkesçe bilinen bir konu ile örneklendirmelidir. Bu okuyucunun daha rahat anlamasının sağlayacaktır. Ayrıca

gazeteci kendisini okuyucunun yerine koymalıdır. Okuyucunun sorabileceği soruları bulup haber içerisinde cevaplandırmalıdır (Akt. Çağlar, 2012: 112).

Sağlık haberlerinde amaç, halkın bilgilendirilmesidir. Ancak Amerika’da yapılan bir araştırmaya göre, tıp fakültesi üyelerinin ve özel kuruluşlarda görev yapan doktorların büyük bir kısmı sağlık alanında yaşanan gelişmeleri haberlerden öğrendiğini belirtmiştir. (Çağlar, 2012: 113). Bu araştırma sağlık haberciliğinin ne kadar önemli olduğunu daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından yayınlanan Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde, gazetecilerin sağlık haberleri yaparken dikkat edilmesi gereken unsurlar belirtilmiştir.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’ne göre; sağlık konusunda sansasyon haberden kaçınılmalı, insanları umutsuzluğa sürükleyecek haberler yapılmamalıdır. Sağlık alanında henüz sonuçlandırılmamış deneyler hakkında bilgiler kesinleşmiş bilgi gibi verilmemelidir. Herhangi bir hastalık ile ilgili ilaç tavsiyesinde bulunmamalı ve bilimsel kanıta dayalı olmayan tanı ve tedavi yöntemlerinden bahsetmemeli ve yapılan tüm haberler hasta hakları gözetilerek yapılmalıdır. Konuyla ilgili bir uzman veya doktordan mutlaka görüş alınmalıdır (www.tgc.org.tr).

Medya etiği, doğru habercilik anlayışının sınırlarını belirleyen kurallar olarak bilinmektedir. Ancak etik kavramı, insan sağlığını yakından ilgilendiren sağlık haberciliği alanında daha önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde hala televizyon kanallarında yapılan sağlık içerikli reklamlarda kullanılan “Felç tarih oluyor”, “Mucize ilaç”, “Kansere çare” sloganları ile zorda olan insanların duyguları sömürülmekte ve istismar edilmektedir. Bu tür sağlık haberleri de karşımıza artık sıklıkla çıkmaktadır. Sağlık haberleri yapılırken nelere dikkat edilmelidir, muhabirler ve editörler bu haberleri kamuoyuna nasıl ulaştırmalıdır.

Sağlık haberciliği yapan kişilerin öncelikle alanında uzman ve tecrübeli kişiler olmalıdırlar. Sağlık haberi yapan muhabirin veya editörün yapılan bir yanlışın insanların canına mal olacağını bilmesi gerekmektedir. Sağlık haberciliği, insan hayatını yakından ilgilendirmesi sebebiyle bu alanda çalışan muhabirlerin de sorumluluğunu arttırmaktadır. Sağlık haberciliği alanında görev alan gazetecinin yenilikçi olması ve gelişmeleri yakında takip etmesi gerekmektedir. Haberde, dikkat çekmek ve izleyiciyi etkilemek için editör

ve muhabirler haberde bazı değişiklikler yapabilmektedirler. Ancak sağlık haberciliğinde bu tür uygulamalardan kaçınılması gerekmektedir (Oğuz, 2020:184).

Eğitim ve sağlık alanında uzman haberciler tarafından kurulan ESAM-DER, sağlık haberciliği alanında bazı etik kurallar belirlemişlerdir. Buna göre haberci; yanlı, yanıltıcı ve yönlendirici haber yapmaz. Yaptıkları haberlerde ilaç adı veya reklam içeren bilgiler vermez. Yenilikleri takip eder ve bu alanda kendini geliştirir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti 'de yayınladıkları bildirgede sağlık haberciliği konusuna ayrı bir başlık açarak, sağlık haberlerinde sansasyondan kaçınılmalı, insanlara sahte umut vermemeli ve yenilikleri takip etmeli maddelerine yer vermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI

3.1. COVID-19 Pandemisi (Koronavirüs Salgını)'nın Etkileri ve Uzaktan Eğitim Süreci

Tarih boyunca dünya üzerinde birçok bölgesel ve küresel salgın meydana gelmiştir. Yaşanan bu salgınlar sonucunda insanlar hayatını kaybetmiştir. Salgınlar insanların sadece sağlığını tehlikeye atmamış aynı zamanda insanların sosyal hayat, ekonomi ve eğitim alanlarında da zor bir süreç geçirmesine neden olmuştur.

Son olarak tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi 31 Aralık'ta Çin'in Hubei eyaleti Wuhan Şehrinde ortaya çıkan COVID-19 salgını kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Çin, ortaya çıkan bu yeni virüsü SARS ve MERS gibi virüsleri de içeren yeni bir tür virüs olarak tanımlamış ve 2019-nCoV olarak adlandırmıştır. Daha önce insanlarda görülmeyen bu yeni tip virüs, insanlarda soğuk algınlığı ile benzer belirtiler göstermektedir. Soğuk algınlığından farklı bir belirti olarak ise hastaların solunum zorluğu çektiği belirtilmiştir. Farklı türler arası (hayvandan insana) bulaşıcılığı bulunan bu virüslere, insan bağışıklığının olmaması nedeni ile hastalığın bulaştığı kişiler üzerinde ağır belirtiler göstermekte ve bazen ölümlerle sonuçlanabilmektedir. 2019-nCoV olarak adlandırılan bu yeni tip virüs, daha sonra Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından koronavirüs 2019'un kısaltması olan COVID-19 olarak adlandırılmıştır (seyahatsagligi.gov.tr).

DSÖ Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, yaşanan virüsün hızla artması ve bulaşıcılığının yüksek olması nedeni ile 11 Mart 2020 tarihinde yaptığı açıklamada COVID-19 salgınının pandemi olarak ilan edildiğini ifade etmiştir (www.who.int). Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemiye, yeni ve tanınmayan bir virüsün, dünya üzerinde birçok yerde görülmesi ve yayılması olarak tanımlanmıştır (www.who.int).

İnsanların büyük bölümünü etkileyen hastalıklar, Eski Yunan dilinde “pandemi” olarak adlandırılmıştır. İnsan vücudu yeni bir virüsle karşılaştığında bununla mücadele edemeyebilir ve bu virüs insan hayatını tehlikeye atabilir. (Aslan, 2020: 36). Yaşanan salgınlar etki alanına göre değerlendirilir. Yayılımının fazla olduğu tespit edilen salgınlar

Dünya Sağlık Örgütü tarafından değerlendirilir ve gerekli görüldüğü durumda pandemi olarak ilan edilir. Pandemik salgınlar, farklı türlerden (kuş, tavuk, domuz gibi hayvanlardan) insanlara bulaşması sonrasında ortaya çıkan. İnsan vücudunun bağışıklık kazanmadığı bu virüsler insanlarda ölümcül etkilere neden olabilmektedir. Bir türden diğerine (kuş, tavuk, domuz gibi hayvanlardan insanlara) geçen hastalıklardır. Türler arası bulaşıcılığı olan virüsler insanlara bulaştıktan sonra aynı tür içerisinde (insandan insana) daha hızlı bir şekilde bulaşabilmektedir. Virüsün insandan insana hızlı bulaşma özelliği insan hareketinin ve fiziki temasın yüksek olduğu ortamlarda çok etkili olmaktadır. İnsan hareketinin tüm dünya da fazla olması ise bu gibi durumlarda geniş çaplı salgınlara neden olmaktadır (Tosun, 2015: 2).

Thirumalaisamy P. Velavan

1,2,3

* and Christian G. Meyer

Thirumalaisamy P. Velavan

1,2,3

* and Christian G. Meyer

Thirumalaisamy P. Velavan

1,2,3

* and Christian G. Meyer

Thirumalaisamy P. Velaven ve Christian G. Meyer'in (2020), Tropical Medicine and International Health (Uluslararası Tropikal Tıp ve Sağlık) dergisinde yayınlanan makalede nüfus yoğunluğunun fazla olduğu ülkelerde fiziki temasın yüksek olması virüs yayılımının da yüksek olması anlamına geldiğini belirtmiştir. Ancak burada asıl dikkat çekilmesi gereken nokta ise Çin ve Afrika ülkeleri arasındaki yoğun trafik virüsün Afrika ülkelerine sıçraması riskini artırmaktadır. Yoksulluk ve kıtlıkla mücadele eden Afrika ülkelerinin birçoğunun yeterli teşhis ve tedavi ekipmanlarına sahip olmaması, salgınlara

mücadelede etme noktasında zorluklara neden olmaktadır. Bu durum salgının etkisinin ve zararlarının artmasına neden olacaktır (Velaven ve Meyer, 2020: 278).

Tarih boyunca dünya birçok salgınla karşı karşıya kalmış ve bu salgınlar nedeniyle birçok insan hayatını kaybetmiştir. 2019 yılı sonlarında Çin’de ortaya çıkan COVID-19 salgını da kısa sürede büyük tahribatlara neden olmuştur. Çeşitli önlemler alınarak durdurulmak istenen salgın durdurulamamış ve dünyayı tamamen etkisi altına almıştır. Yaşanan salgının etkileri azaltmak için ülkemizde ve dünyada birçok önlem alınmıştır. Bu kapsamda alınan tedbirleri ve uygulanan kısıtlamaları yakından incelemek gerekmektedir.

3.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünyada Etkileri

Çin’in Hubei eyaletinde başlayan COVID-19 salgını, Çin’den sonra İran ardından Almanya, Belçika, İtalya derken bütün Avrupa’yı etkisi altına almıştır. Yaşanan vaka artışlarıyla Avrupa ve Amerika salgının merkezi olan Çin’in de önüne geçmiştir. Salgın, aylar içerisinde hızla artmaya devam etmiş ve dünya genelinde etkili olmaya başlamıştır (Şanlı, 2020: 598). 2019 yılı aralık ayından görülmeye başlayan salgın kısa sürede yayılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü 19 Mayıs 2020 tarihinde yayımladığı veri raporuna göre COVID-19 salgını 218 ülkede görülmüştür. Salgının her yaşta insanı etkilediği ifade edilmektedir. Yapılan araştırmalara göre hastalığa yakalananların % 80’i hastalığı hafif şekilde atlatmaktadır. Ancak özellikle ileri yaşlardaki insanlarda ve başka hastalıklara sahip kişilerde hastalığın daha ağır seyrettiği ve ölümle sonuçlanabildiği görülmektedir (Öztürk ve Çetinkaya, 2021: 225).

Ölümcül sonuçların ortaya çıkması ve pandeminin etkisini arttırarak sürdürmesi nedeniyle alınan kısıtlama kararlarından sonra birçok ülke pandeminin etkisinin azaldığını ve kısıtlamaların gevşetilebileceğini açıklamışlardır. Bu kapsamda 15 Nisan 2020’de Danimarka sonrasında Mayıs 2020 tarihi itibarıyla Almanya, Çekya, Norveç ve ABD gibi bazı ülkeler kademeli olarak kısıtlamaları kaldırmıştır. Çalışma hayatı, sosyal hayat ve eğitim alanında kademeli olarak normalleşme başlamıştır (www.bbc.com). Ancak normalleşmenin başlaması ile fiziki temasın artması salgının seyrini yine yukarıya doğru çıkarmış ve ülkelerin tekrar kısıtlama kararları almasına neden olmuştur. Virüse karşı mücadelede ilaç tedavisi etkili olmuş ancak ağır seyreden belirtilerin ve ölümlerin önüne geçilememiştir. Daha sonra ülkelerin aşı geliştirme çabaları sonuç vermiş ve aşılar

üretilek insanlar üzerinde test edilmiştir. Yapılan testlerin olumlu sonuç vermesiyle insanlara uygulanmaya başlanmıştır. Aşı çalışmaları sonrası ölümlü vakalarda azalma olmuş ancak virüs yayılımı devam etmiştir (Kahraman ve Altındış, 2020: 245). Ayrıca virüsün zamanla mutasyona uğraması, aşı ve ilaç tedavilerinin de etkisiz kalması ihtimalini doğurmuştur (Akbulut ve Kar, 2020: 75).

Dünya genelinde yaşanan COVID-19 pandemisi insan hayatı ve sosyal hayat üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. İnsandan insana hızlı bulaşan COVID-19 pandemisinin etkilerinin azaltılabilmesi ve yayılımının önüne geçilebilmesi için sosyal izolasyon yöntemleri uygulanmıştır. İnsanların birbiri ile temasını kısıtlaması anlamına gelen sosyal izolasyon, virüsün yayılımının önüne geçilmesinde en etkili yöntem olarak görülmüştür. Bu konuda hükümetler ve DSÖ bazı kararlar alarak sosyal izolasyon sürecini başlatmıştır (Üstün ve Özçiftçi, 2020: 145). Bu süreçte tedbirler kapsamında alınan kısıtlama kararları ekonomi, eğitim ve sosyal hayat gibi fiziki etkileşimin olduğu bütün alanları kapsamıştır. Sosyal izolasyon sürecine girilmesi ve kısıtlama tedbirlerinin alınması bütün dünya ülkelerinde ekonomik krize neden olmuştur (Aydın Göktepe, 2020: 631).

Pandemi nedeniyle alınan izolasyon kararları, toplumsal, ekonomik ve eğitim alanlarında sıkıntıların yaşanmasına neden olmuştur. Karşılaşılan bu aksaklıkların giderilmesi için, bütün dünya ülkeleri çeşitli önlemler almışlardır. Ancak alınan önlemler aksaklıkların giderilmesi noktasında yetersiz kalmıştır.

Pandeminin tüm dünyada ekonomi, sosyal yaşam ve eğitim alanlarında yaşanan sorunlarını ayrı başlıklar altında değerlendirmek doğru olacaktır.

3.1.1.1. COVID-19 Pandemisinin Dünyada Sosyal Yaşama Etkileri

Teknolojinin gelişmesi ile ulaşım ağıda genişlemiş ve dünyanın bir ucundan diğerine ulaşmak basit bir eylem haline gelmiştir. Böyle bir ortamda fiziki temas yolu ile bulaşan COVID-19 pandemisi Çin’de ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra İran, Almanya, İtalya derken bütün dünyaya yayılmıştır (Şanlı, 2020: 598).

Salgının başlamasının üzerinden iki aya yakın bir süre geçmiş ve bu kısa sürede dünya üzerinde neredeyse bütün ülkelerde COVID-19 virüsü tespit edilmiştir. Hızla

yayılan virüs nedeniyle dünya ülkeleri bazı kararlar alarak virüsün yayılmasının önlemek istemişlerdir. Salgın nedeniyle alınan bazı kısıtlama kararlarını şöyledir:

- Bazı ülkeler yurtdışına seyahat edilmesini yasakladı.
- Suudi Arabistan 27 Şubatta Umre ziyaretlerini askıya aldığını duyurdu.
- ABD'de koronavirüs kaynaklı ilk ölümün 29 Şubat'ta yaşanmasının ardından ABD Başkanı Trump İran, İtalya ve Güney Kore'ye seyahat kısıtlamaları getirdi.
- İtalya Başkanı Giuseppe Conte, 10 Mart'ta ülkede serbest dolaşım kısıtlaması getirildiğini açıkladı. Ayrıca tüm okulların kapatıldığını ve tüm spor müsabakalarının durdurulduğunu bildirdi.
- 11 Mart'ta Türkiye'de ilk vakanın görülmesinin ardından Türkiye'de tüm İlk, Orta, Lise ve Üniversitelerde eğitime ara verildiği duyuruldu (tr.euronews.com).

Mart ayının sonuna doğru yurtdışına seyahat yasağını uygulayan ülke sayısı arttı ve Avrupa birliği ülkeleri de yurtdışı seyahat sınırlamasını getirdiğini duyurdu. Alınan ilk önlemlerin ardından salgının hızla yayılmaya devam etmesi, yeni tedbirlerin alınması gerektiğini göstermiştir. Bu kapsamda ABD toplu etkinlikleri 8 hafta yasakladığını duyurdu. İtalya İspanya, Fransa ve Belçika ülke genelinde sokağa çıkma yasağı uygulamasını başlattı. Yasakların genişletilmesi veya azaltılması salgının seyrine göre değişiklik göstermiştir. Sokağa çıkma yasağı birçok ülkede uygulanmaya başlandı. Bazı ülkelerde ise yasakların süresinin ve kapsamının artırılması kararları alındı (Budak ve Korkmaz, 2020: 72-73).

Alınan bu kararlar sonrasında sosyal hayat durma noktasına gelmiştir. Uygulanan tedbirler vaka sayılarının kontrol altında tutulmasını sağlamıştır. Bir süre devam eden kısıtlamaların ardından vaka sayılarının düşmesiyle normalleşme sürecine girilmiştir. Singapur ve Japonya'da normalleşme sürecine girdikten sonra salgın tekrar etkisini arttırmış ve salgında ikinci dalga başlamıştır. Bu nedenle uzmanlar normalleşme sürecinin çok dikkatli bir şekilde yürütülmesi gerektiğini aksi takdirde Singapur ve Japonya örneklerinde olduğu gibi salgının tekrar artabileceği konusunda uyarılarda bulunmuşlardır (www.bbc.com).

Salgının etkisi günümüze kadar olan sürede hızını tekrar arttırmıştır. Yapılan aşı çalışmaları ölüm oranlarının azalmasını sağlamış ancak bulaş riskini ortadan kaldırmamıştır (www.dw.com). Hatta aşının insanlar üzerinde yarattığı rehavet bulaşın daha fazla artmasına neden olmuştur.

DSÖ'nün 6 Nisan 2021'de yayınladığı COVID-19 Haftalık Durum Raporu'nda küresel olarak, yeni COVID-19 vakalarının son 6 hafta içerisinde sürekli artış gösterdiği belirtilmiştir. Raporda, dünya genelinde 4 milyondan fazla yeni vaka bildirildiğine ve yeni ölüm vakalarının da geçen haftaya göre %11 artarak 71. 000'i geçtiği belirtilmiştir (www.seyahatsagligi.gov.tr). Vakalarda yaşanan bu artışlar yeni önlemlerin alınmasını ve kısıtlamaların gündeme gelmesine neden olmuştur.

3.1.1.2. COVID-19 Pandemisinin Dünya Ekonomisine Etkileri

COVID -19 pandemisi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında küresel çapta etkili olan en büyük ekonomik krizdir. Tüm dünya ülkelerinde ekonomik koşulların kötüye gittiği bir dönemde salgının da patlak vermesi, durumun daha da kötüye gitmesine neden olmuştur. Yaşanan bu kriz ortamında kamu otoriteleri, mevcut sistemi koruma gayretlerini arttırmış ve bu konuda çalışmalar yapmışlardır (Bayar ve diğerleri, 2020: 6).

Bir yıldan fazla bir süredir tüm dünyada etkili olan COVID-19 salgını hızla artarak etkisini sürdürmektedir. Dünyayı etkisi altına alan salgın, ticaret, tarım, sanayi, ulaşım, sağlık ve bankacılık gibi birbirine bağlı pek çok sektörü etkilemiş ve bir ekonomik durgunluğa neden olmuştur. Alınan kısıtlama kararları ise yaşanan ekonomik bunalım gelişmiş veya gelişmekte olan bütün ülkelerin zarar görmesine neden olmuştur (Duran ve Acar, 2020: 57).

Uygulanan kısıtlama kararları nedeniyle birçok işletme faaliyetlerine ara vermek zorunda kalmış ve üretim durma noktasına gelmiştir. Ekonomik kriz nedeniyle işletmeler kapanmaya başlamış kapanmayan işletmeler ise bankalardan kredi çekerek faaliyetini sürdürmeye çalışmışlardır. Kredi yöntemi ile faaliyetlerini sürdürmeye çalışan işletmeler sürecin uzun sürmesi nedeniyle daha büyük bir çıkmaza girmişlerdir (Goodell, 2020: 4). Pandemi döneminde ortaya çıkan ekonomik kriz, dolaylı olarak tarım alanının da etkilenmesine neden olmuştur. Alım gücünün azalması, arz ve talepte yaşanan düşüş ve turizm sektörünün durması tarımsal gıda tüketimini olumsuz etkilemiştir (www.fao.org). Pandeminin etkilerinin en belirgin şekilde görüleceği alan, tedarik zinciri ve imalat

sanayidir. Bu gibi yaşanan olağanüstü dönemlerde fabrikaların çalışmaması, arz edenlerin ve nakliye bağlantılarının geçici süre de olsa devre dışı kalmaları tedarik zinciri üzerinde çok hızlı ve olumsuz etkiler yaratmaktadır. Üretim ağının aksaması teslimatta gecikmelere ve kıtlıklara neden olmaktadır. Üretimin durması veya teslimatta gecikmelerin yaşanması, alım gücünü düşürmektedir. Sistem içerisinde yaşanan bu gibi aksaklıklar doğrudan ekonomiyi de olumsuz etkilemektedir. Tedarik zincirinde dünyanın en önde gelen ülkesi olan Çin, COVID-19 pandemisinin çıktığı ülke olması nedeniyle suçlanması ve benzer olayın tekrar yaşanması ihtimali pandemi sonrası süreçte diğer dünya ülkelerinin üretim sanayine daha fazla yatırım yapması gerekliliğini ortaya koymuştur (Duran ve Acar, 2020: 58). Salgınla mücadelede alınan tedbirlerin başında gelen sosyal mesafe kuralı kamu alanında da bazı yaptırımları beraberinde getirmiştir. Birçok iş yerinin kapanması ve yarı zamanlı çalışma sisteminin getirilmesi kamu alanlarında işleyişin aksamasına neden olmuştur. Tedbirler kapsamında getirilen kısıtlamalar sonucunda iş yerlerinin kapanması ve yarı zamanlı çalışma sistemi, işten çıkarılmalara neden olmakta ve işsizlik seviyesini arttırmaktadır. Sektörde yaşanan bu daralma ekonomiyi de doğrudan etkilemektedir. Sektörde yatırımcı olan üretici firma sahipleri ekonomideki daralmayı göz önünde bulundurarak elindeki sermayeyi kaybetmemek için yatırımı azaltmakta veya durdurmaktadır. Bu durum üretim sanayisinde ve ekonomide krizin daha da büyümesine neden olmaktadır (Bayar vd., 2020:6-7).

Salgın dönemlerinde en büyük krizler ekonomide yaşanmaktadır. Salgın sürecinin uzaması ile yaşanan kriz daha fazla büyümekte içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Yaşanan bu küresel krizin aşılması için öncelikle salgının durdurulması yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Hali hazırda birçok farklı yöntemle yapılan çalışmalar ile salgın durdurulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca hükümetlerin yaşanan ekonomik krizin giderilmesi için farklı para politikaları uyguladıkları görülmektedir.

3.1.1.3. COVID-19 Pandemisinin Dünya Geneline Etkisi

Fiziki temas ile bulaşan virüs toplumsal hayat içerisinde bazı kısıtlamaların ve önlemlerin alınmasına neden olmuştur. Sokağa çıkma kısıtlamaları, geniş kapsamlı karantinalar, insanların kendilerini izole etmesi gibi bazı zorunlu önlemler alınmıştır. Bu

kısıtlamalar kapsamında insanların bir arada bulunduğu okulların ve üniversitelerin kapatılması da kaçınılmaz olmuştur.

Çin'in ardından salgından en çok etkilenen ülke İtalya eğitime ara vermiştir. Sonrasında sırasıyla İran, Afganistan ve Pakistan, Vietnam, Irak, Kuzey İrlanda, İngiltere, Amerika, Almanya, Fransa, Japonya, Ermenistan Azerbaycan ve devamında birçok ülke yüz yüze eğitime ara vermiştir (Eken ve diğerkleri, 2020: 116). İlerleyen aylarda etkilerini sürdüren COVID-19 pandemisi neredeyse dünya genelinde yüz yüze eğitimin tamamen durmasına neden olmuştur. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), pandemi dolayısıyla okulların kapatılması ve uzaktan eğitime geçilmesiyle dünya genelinde öğrenci nüfusunun yarısı olan 1,6 milyon öğrencinin eğitimden uzak kaldığını belirtmiştir. UNESCO, Özellikle dezavantajlı grupların eğitimden uzaklaşmaması için ülkelerin acil olarak eğitim sistemini gözden geçirip uzaktan eğitim sistemleri ile eğitimi sürdürmeleri noktasında uyarmıştır (UNESCO, 2020a). Salgın nedeniyle eğitim alanında yaşanan sorunların değerlendirilmesi ve yeni çözümlerin üretilmesi için UNESCO bünyesinde “Küresel Eğitim Koalisyonu” kurulmuştur. 160 ülkenin katılımıyla kurulan bu koalisyonun amacı eğitim alanında ortaya çıkan sorunların giderilmesi ve öğrenme sürekliliğinin sağlanmasıdır (en.unesco.org).

Salgın nedeniyle yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim sürecine girilmiştir. Gelişmiş ülkelerde internet alt yapısının güçlü olması ve ekonomik alım gününün yüksek olması, az gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler uzaktan eğitim imkanlarına eşit seviyede ulaşamamıştır. Bu durum eğitimde eşitsizliğe artmasına ve iki grup arasında bir uçurumun oluşmasına neden olmuştur. Bütün ülkeler bu eşitsizliği gidermek ve tüm öğrencilerin eşit eğitim hakkından yararlanmaları için çaba göstermeye başlamışlardır (Bozkurt ve Sharma, 2020).

Eğitimin pandemi sürecinde devam ettirilebilmesi için her ülke kendi içerisinde çalışmalar yapmışlardır. Kimi ülkeler, eğitimi devam ettirmek için televizyon yayınları gibi farklı alanlardan destek almış olsalar da, eğitimler büyük oranda internet altyapısı kullanılarak yapılmıştır (Dikmen ve Bahçeci, 2020: 83). Pandemi döneminde internet kullanımı uzaktan eğitimlerin başlaması ile artış göstermiştir. Google Analytics yardımı ile elde edilen istatistikler bunu kanıtlar niteliktedir. Elde edilen verilere göre pandemi döneminde, önceki aylara göre Google'a yüklenen belge sayısı %99'luk bir artış

göstermiştir. Ayrıca kullanıcı sayısı da %45 oranında artmıştır (<https://lastatalenews.unimi.it>).

Aşının bulunması ve alınan tedbirlerin etkisini göstermesi ile dünyada normalleşme süreçleri de başlamıştır. Ancak normalleşme süreçlerinde tekrar vaka sayılarının artışa geçmesiyle tedbirler tekrar uygulanmaya başlanmıştır. Alınan tedbirler içerisinde yüz yüze eğitim de yer almaktadır. Dünyada eğitim, alınan tedbirler çerçevesinde yüz yüze veya uzaktan eğitimle sürdürülmektedir. Normalleşme süreçlerinde yüz yüze eğitimlere aşamalı geçişler yapılmaya çalışılmıştır. Ancak vaka sayılarında yaşanan artış nedeniyle bazı ülkelerde ve bölgelerde eğitimin uzaktan sürdürülmesi kararı alınmıştır. Tedmem eğitim kurumu yaptığı çalışmada 22 Mart 2021 tarihi itibarıyla dünya genelinde ülkelerin %53,3'ünün tamamen açıldığını, %34,3'ünün kısmen açıldığını, %12,4'ünün ise tamamen kapalı olduğunu belirtmiştir (tedmem.org).

Verilerde de görüldüğü gibi salgın sonrasında yüz yüze eğitim bazı ülkelerde tam olarak başlamış olsa da birçok ülkede hala yarı zamanlı eğitim veya uzaktan eğitim devam etmektedir.

3.1.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Etkileri

2019 yılı Aralık ayında başlayan salgın, çok hızlı bir yayılım göstermiş ve 2020 yılı Mart ayına kadar olan dört aylık sürede neredeyse tüm dünya ülkelerini etkisi altına almıştır. Salgının etkileri çok kısa süre içerisinde ülkemizde de hissedilmiştir.

Türkiye’de ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. İlk vakanın ardından tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de vakalar artış göstermiştir (covid19bilgi.saglik.gov.tr). Yaşanan gelişmeler sonrasında COVID-19 salgınıyla mücadele kapsamında bilim kurulu oluşturulmuş ve Bilim Kurulu’nun tavsiyeleri doğrultusunda salgının yayılmasının önlenmesi için bazı kararlar alınmıştır. Bu kapsamda; 25 Ocak 2020’de Çin’den gelen tüm uçuşlar durdurulmuş, virüsün görüldüğü ülkelere gelen yolcular termal kameralar ile gözlem altına alınmıştır. Daha sonra yaşanan gelişmelere göre diğer ülkelere yapılan uçuşlar durdurulmuş, gümrük kapıları kapatılmıştır. Bu uygulamalar ve bazı ek uygulamalarla yaşanan salgının yayılımının durdurulması ve bitirilmesi için mücadele edilmiştir (Budak ve Korkmaz, 2020: 72).

Uygulanan tedbirler ve karantina süreçleri 2020 yılı Nisan ayında vaka sayılarında yaşanan artış nedeniyle daha da sıkı uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda 3 Nisan'da sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, toplu alanlarda maske takma zorunluluğu getirilmiş, şehirlerarası ulaşım sınırlama getirilmiştir. Virüsün yaşlı grubu üzerinde daha çok etkili olması ve yaşlılarda ölüm oranlarının daha fazla olması nedeniyle 65 yaş üstü gruba sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır (Karataş, 2020: 5). 12 Mart 2020'de ilk, orta ve lise düzeylerinde ve üniversitelerde eğitime ara verildiği duyuruldu. Sonraki günlerde sırasıyla Cuma namazlarının camilerde kılınması yasaklandı, eğlence yerleri kapatıldı, spor müsabakalarında önce seyircisiz oynanma kararı alındı daha sonra tüm spor müsabakalarını ertelendiği bildirildi (Budak ve Korkmaz, 2020: 74).

Pandeminin etkisi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her alanda kendisini göstermiştir. Zorunlu olarak alınan tedbirler, eğitimin aksamasına, sosyal yaşamın kısıtlanmasına ve çalışma sanayinin durması ile ekonomik zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye'de pandemi nedeniyle sosyal yaşam, ekonomi ve eğitim alanlarında yaşanan zorlukları ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

3.1.2.1. Türkiye'de COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşama Etkileri

Türkiye'de 11 Mart 2020 yılında ilk vakanın görülmesinin hemen ardından kısıtlama kararları alınmaya başlamıştır. Yakın temasla bulaşan virüsün etkisini ve yayılımını azaltmak için nüfus kalabalığının olduğu birçok alanda kapatmalar başladı. İlk olarak okulların kapatılması ile başlayan kısıtlama kararları, çok kısa bir süre içerisinde sosyal hayatın sürdüğü tüm alanları kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

12 Mart 2020'de okulların kapatılma kararının ardından kısıtlama kararı kapsamı hızla genişlemeye başlamıştır. (tr.euronews.com). 12 Mart'ta Diyanet İşleri Başkanlığı Cuma namazlarının camilerde kılınamayacağını (kurul.diyanet.gov.tr), 15 Mart'ta eğlence mekanlarının kapatıldığı ve 16 Mart'ta spor müsabakalarının seyircisiz oynanmasının kararlaştırıldığı bildirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı kararı ile 20 Mart'ta tüm bilimsel, sanatsal, kültürel ve benzeri organizasyonlar ertelenmiştir. İçişleri bakanlığının aldığı kararla toplu kalabalıkların bulunduğu pazar yerleri de kapatılmıştır (www.icisleri.gov.tr).

Alınan bu önlemlerin yanında, yurtdışı ve şehirlerarası seyahat kısıtlaması, berber, kuaför ve güzellik merkezlerinin faaliyetlerinin durdurulması, lokanta ve restoranların

sadece paket servis hizmeti sunması gibi bir dizi kısıtlama uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamaların yanında, 21 Mart 2020 tarihinde 65 yaş ve üstü vatandaşların ve kronik rahatsızlığı bulunan kişilerin sokağa çıkması yasaklanmıştır. Daha sonra 20 yaş altı vatandaşlarda bu kapsama dahil edilmiş ve 4 Nisan'dan itibaren bu yaş grubunun da sokağa çıkması yasaklanmıştır (Budak ve Korkmaz, 2020: 74). Yaş gruplarına uygulanan kısıtlama kararı 11-12 Nisan 2020 tarihlerinde tüm vatandaşları kapsayacak şekilde genişletilerek uygulamaya konuşmuş ve pandemi dolayısı ile Türkiye’de ilk tam kapanma gerçekleştirilmiş oldu (www.icisleri.gov.tr).

Uygulanan kısıtlamalar ve sağlık politikalarının doğru yönetilmesi sonrasında vaka sayılarında düşüş yaşanmaya başlamıştır. Salgının kontrol altına alınmasıyla uygulanan kısıtlama kararları da kademeli olarak kaldırılmaya başlamıştır. “Normalleşme süreci” olarak değerlendirilen bu süreçte 65 yaş ve üstü ve 20 yaş altı vatandaşların haftanın belirli gün ve saatlerinde sokağa çıkmalarına izin verildiği açıklanmıştır (www.icisleri.gov.tr). 4 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 7 ilde seyahat sınırlamasının kaldırıldığını, 11 Mayıs'ta kuaför, berber ve alışveriş merkezlerinin açılacağı duyurulmuştur. 5 Mayıs'ta daha önce Temmuz ayı sonunda yapılacağı açıklanan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)’nin bir ay öne çekilerek Haziran ayı sonunda yapılacağı Cumhurbaşkanı tarafından bildirilmiştir. (www.ttb.org.tr).

Pandemi sürecinde alınan kısıtlama kararları toplum üzerinde olumsuz etki yaratmış ve insan davranışlarının yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Karataş’ın yaptığı “COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme” çalışmasında insanların, salgının hızla artmasında psikolojik olarak etkilendiğini belirtmiştir. Çalışma, pandemi nedeniyle toplumsal ve kültürel yapı içerisinde çözümlerin olduğunu ve ailenin küçülerek işlevselliğini yitirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca insanların pandemi sürecinde evlerde kalması, psikolojik bunalımların yaşanmasına ve aile içi şiddet ve baskınında artmasına neden olmuştur (Karataş, 2020: 15).

3.1.2.2. COVID-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkileri

COVID-19 pandemisi dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Küresel çapta etkili olan pandemi, dünya üretim sanayisini durma noktasına

getirmiştir. Bu durum genelde dünya özelde ise Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemiştir.

Pandemi nedeniyle uygulanan karantina süreçleri ve kısıtlama kararları birçok sektörün olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. COVID-19 tedbirleri nedeniyle turizm sektörü, kafe, restoran ve lokanta gibi yiyecek hizmetleri, konaklama, spor, kültür ve eğlence sektörlerinde daralma yaşanacağı ve ekonomik sıkıntıların artıracığı öngörülmektedir (Yurdakul ve diğerleri, 2020: 218). Yiyecek, içecek ve konaklama gibi hizmetleri sunan işletmelerin kapatılması girdi maliyetlerinin düşmesine ve girdi sağlayan şirketlerinde buna bağlı olarak üretim faaliyetlerini yavaşlatmasına neden olmaktadır. Şirketlerin faaliyetlerinin sınırlandırılması ve üretimin durması, istihdam kaybının yaşanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla sektörde daralmanın yaşanması, işçi çıkarmaların ve ücretsiz izin uygulamalarını da artmasına neden olacağı düşünülmektedir. Bu süreçte yaşanacak işçi çıkarmaların önüne geçmek için işçi çıkarmalarının pandemi döneminde yasaklanması ile ilgili teklif TBMM'ye sunulmuş ve 16 Nisan 2020'de teklif kabul edilmiştir (Budak ve Korkmaz, 2020: 74). İşsizliğin artması sonucu yaşanan ekonomik daralma sonucunda tüketimin de düştüğünü söylemek mümkündür (Taymaz, 2020). Ancak yaşanan salgın sürecinde olumsuz etkilenen işletmeler olduğu gibi üretim hacmini arttıran işletmeler de olmuştur. Pandemi döneminde hijyen kurallarının ve maske kullanımının öneminin artması, alkol, dezenfektan ve maske üreten şirketlerin hacmini genişletmesini sağlamıştır. Sosyal mesafenin korunması ve kısıtlama uygulamalarının başlaması tüketici alışkanlıklarının da değişmesine neden olmuştur. Tüketiciler, kısıtlamalar nedeniyle alışveriş merkezlerine gidemedikleri için dijital platformlar aracılığı ile alışveriş yapmaya başlamışlardır. Pandemi döneminde dijital alışverişin artması, market zincirlerinin de farklı uygulamalara gitmesine neden olmuştur. Online alışveriş uygulamasına geçen market zincirleri mobil araçlarla tüketicilere hizmet vermeye başlamıştır (Bulut ve Pınar, 2020: 219).

Salgının kontrol altına alınmasıyla kapatılan birçok işletmenin belirli kurallar çerçevesinde tekrar faaliyetlerine başlaması kararlaştırılmıştır. Maske kullanımının zorunlu kılınması, kapalı mekanlarda sayı sınırlaması, sosyal mesafenin korunması gibi bazı kurallar getirilirken, çalışan sayısının da sınırlı tutulması için esnek çalışma sistemi getirilmiştir. Ancak ekonomik gücünü kaybeden ve mevcut koşullarda kazancın az olması, çalışan sayısının da azalmasına neden olmuştur. Uygulanan tedbirler ile yaz

aylarının başında vaka sayılarında yaşanan azalma kısıtlama kararlarının esnetilmesinin önünü açmıştır. Bu kapsamda toplu kalabalıkların olduğu kafe, restoran ve alışveriş merkezlerinin tekrar faaliyetlerine başlaması kararlaştırılmıştır. Bu durum yaz aylarında ekonominin biraz daha canlanmasını sağlamıştır (Balcı & Çetin, 2020: 41).

Salgının yarattığı ekonomik sıkıntıları azaltmak için sosyal devlet anlayışı gereği birçok yeni ekonomik paket hazırlanmış ve destekleme ödemeleri yapılmıştır. Bu kapsamda, ihtiyaç sahibi hane halkına, gelir seviyesi düşük ailelere ve işsiz kalanlara maddi para yardımı yapılmıştır. Ayrıca işletmelere, kısa çalışma ödeneği, çalışma faaliyetlerini azaltan iş yerlerine maaş desteği, vergi ve sigorta primlerinin ertelenmesi gibi destekler verilmiştir. Pandemi döneminde kapatılan kafe, restoran ve eğlence merkezlerinde kira yardımı ve esnaf destek paketi adı altında maddi destek sağlanmıştır (Eroğlu, 2020: 231).

Pandemiyle birlikte alınan kararlar ve uygulanan tedbirler ekonomik pazar hareketliliğini durma noktasına getirmiştir. Bir yıldan fazla bir süredir devam eden salgın uzun vadede ekonominin daha çok olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Devlet tarafından belirlenen ekonomik yardım paketleri ile oluşan zarar kapatılmaya çalışılmıştır. Ancak salgın sürecinin uzaması yapılan desteklerin yetersiz kalmasına dolayısıyla ekonomik krizin büyümesine neden olmuştur.

3.1.2.3. Türk Eğitim Sisteminde COVID-19 Pandemisinin Etkileri

COVID-19 virüsü, kolay bulaşan ve hızlı yayılan bir virüs olması nedeniyle özellikle fiziki temasın ve hareketliliğin yüksek olduğu okullarda tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda, salgının yayılmasının önüne geçmek için yüz yüze eğitime ara verilmesi kararlaştırılmıştır. Pandemi koşullarının daha uzun süre devam edeceğinin anlaşılması üzerine eğitim alanında yeni uygulamaların devreye konulması zorunlu hale gelmiştir.

Dünyada yaşanan bu gelişmeler elbette ülkemizde de yaşanmış, eğitim kurumları yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalmıştır. UNESCO'nun yayınladığı rapora göre Türkiye'de okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde eğitim alan 24.901.925 öğrenci pandemiden etkilenmiştir (Bozkurt, 2020: 115). 12 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk yaptığı açıklamada eğitime 16 Mart tarihinden itibaren iki hafta ara verildiğini duyurmuştur. Ziya Selçuk iki haftalık tatil sürecinin ikinci haftasında EBA TV internet ve TRT EBA TV aracılığı ile uzaktan eğitime geçileceğini

duyurmuştur (www.meb.gov.tr). Eğitime verilen iki haftalık ara pandemi koşullarının devam etmesi nedeniyle uzamış ve 2019-2020 eğitim öğretim yılı uzaktan eğitimle tamamlanmıştır. 2020-2021 sezonu başlangıcında yüz yüze eğitime başlama planları yapılmıştır. Ancak salgında yaşanan artış nedeniyle tedbirler alınarak başlayan yüz yüze eğitime tekrar ara verilmiş ve uzaktan eğitimle sürecin devam etmesi kararlaştırılmıştır.

Bu süreçte Yükseköğretimlerde ise eğitimler uzaktan eğitim ve online eğitim ile yürütülmüştür. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 16 Mart 2020 itibari ile üniversitelerde eğitime 3 hafta ara verildiğini duyurmuştur. Ancak verilen 3 haftalık süre salgının seyrinin belli olmaması nedeniyle uzatılmıştır. Daha sonra yayınladığı bir diğer raporda üniversitelerin bahar döneminde eğitime uzaktan devam etmeleri kararı alındığını duyurmuştur (covid19.yok.gov.tr). Bu karar doğrultusunda üniversitelere gerekli altyapı çalışmalarını yaparak uzaktan eğitime başlamaları için bildiri gönderilmiştir. Bugün yükseköğretim kurumları hala uzaktan eğitim hizmeti ile derslere devam etmektedir.

Pandeminin etkisini sürdürmesi nedeniyle 2020-2021 eğitim öğretim yılında bazı gruplar için uzaktan eğitim, bazıları için ise yüz yüze eğitim kararı alınmıştır. Pandemiye yaşanacak gelişmelere göre yüz yüze eğitimin kapsamının genişletilmesi hedeflenmekteydi. Ancak salgının hızla artış göstermesi yüz yüze eğitimin tamamen durmasına neden oldu. Milli Eğitim Bakanlığı'nın aldığı karar doğrultusunda 2020-2021 eğitim öğretim yılı ikinci yarısında ise eğitimin yüz yüze ve uzaktan eğitimle sürdürüleceği bildirilmiştir. Alınan bu kararla Türkiye genelinde köy okulları ve anaokulları 15 Şubat'ta yüz yüze eğitime başlamıştır. 1 Mart 2021'de itibaren ise tüm resmi ve özel ilkokullarda ve bu okulların bünyesinde bulunan anaokulları yüz yüze eğitime başlayacağı açıklanmıştır. Ancak bu okullarda seyreltilmiş şekilde haftada iki gün yüz yüze eğitim yapılacağı bildirilmiştir. Ortaokul 8. Sınıflar da bu tarihten itibaren yüz yüze eğitime başlayabilecekleri açıklanmıştır. 8. Sınıfların haftada kaç gün ve kaç saat eğitim alacakları ise okul yönetiminin alacağı kararla belirleneceği ifade edilmiştir. Ortaokul 5,6 ve 7. sınıflarda ise uzaktan eğitime devam edilmiştir. 1 Mart tarihi itibarıyla lise düzeyinde 12. sınıf öğrencileri yine seyreltilmiş sınıflarda haftada en az 16, en fazla 24 saat olacak şekilde yüz yüze eğitime geçileceği belirtilmiştir. Lise 9, 10 ve 11. Sınıflarda ise uzaktan eğitim sürecinin devam edeceği ifade edilmiştir (meb.gov.tr).

Yüksek Öğretim Kurumu'nun 2020-2021 eğitim yılının yürütülmesine ilişkin yayımlamış olduğu kararda, eğitimin uzaktan veya yüz yüze eğitimle yürütülmesi kararı ilgili üniversiteye bırakılmıştır. Üniversitelerin, kampüste yaşanacak yoğunluğun ve fiziki temasın göz önüne alarak karar vermesi gerektiğini ifade etmiştir. Birçok üniversitenin uzaktan eğitim altyapısı bulunması eğitimin uzaktan sürdürülmesi için bir avantaj olarak görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'de tüm üniversiteler, uygulamalı birimler dışında kalan tüm bölümler için uzaktan eğitim kararı almıştır. Tıp, diş hekimliği, hemşirelik gibi bölümlerde ise yüz yüze eğitim yapılacağı belirtilmiş ancak koronavirüs tedbirleri göz önüne alınarak eğitim süresinin ve şartların belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir (covid19.yok.gov.tr).

Süreç içerisinde eğitimde alınan kararlar pandemide yaşanan vaka seyrine göre değişiklik göstermiştir. 1 Mart 2021 itibarıyla yeni normale geçiş sürecinin başlamasıyla kısıtlamalar esnetilmiştir. Ancak vaka sayılarının hızla artmasının ardından yeni tedbirler alınmak zorunda kalınmıştır. Bu kapsamda 13 Nisan 2021'de Cumhurbaşkanı'nın açıkladığı yeni tedbirler ile Ortaokul 8. Sınıf ve Lise 12. Sınıflar haricinde yüz yüze eğitime ara verilmiştir (www.haberturk.com).

3.1.3. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Süreci

Sosyal yaşamın kısıtlanmasına neden olan salgın, toplumsal yaşam içerisinde birçok alanda sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Bu dönemde en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim olmuştur. COVID-19 pandemisi ile birlikte tüm dünyada ve ülkemizde yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Pandemi dönemi ile alınan uzaktan eğitim kararı gelişmekte olan ve gelişim düzeyi düşük olan ülkelerde altyapı yetersizliği nedeniyle bazı sorunlara neden olmuştur. Bu sorunlar kısmen giderilmiş olsa da hala devam etmekte ve bu sorunların temelinde altyapı eksikliğinin yanı sıra ekonomik sorunlar da yatmaktadır. Günümüzde eğitim şartlarının sağlanması sosyal devlet sorumluluğundadır. Bireylerin, istekleri doğrultusunda eğitim kurumlarına ulaşabilmesi ve bunu en uygun ücretle yapabilmesi sosyal devlet denetimindedir. Pandemi döneminde yaşanan olumsuzlukların giderilmesi ve her öğrencinin eşit şartlarda eğitim alması da devlet yönetimi sorumluluğundadır (Duderstadt, 2001: 58).

Tüm dünya ülkeleri ve Türkiye’de eğitime olan ilgi ve bu ilgiye paralel olarak yatırımlar da artmıştır. Bugün bakıldığında insan yoğunluğunun az olduğu bölgelerde bile okullara ve eğitim kurumlarına rastlamak mümkündür. Ancak dijital çağın başlamasıyla fiziki okul ortamlarına olan ihtiyaç giderek azalmaya başlamıştır. Yaşanan dijital dönüşümle eğitimde de dijitalleşme başlamıştır. Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ve bilgisayarın eğitime olan katkısının görülmesi üzerine eğitimlerin bilgisayar destekli ve dijital olarak yapılabilmesi için çalışmalar başlatılmıştır (Kul ve Gezgen, 2004: 6). Millî Eğitim Bakanlığı, 2018 yılında yayınladığı 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde; çevrimiçi yollarla, kendine özgü tasarımlarla ve sanal ortam üzerinden eğitim alması öngörülen Z ve Alfa kuşakları için dijital dönüşümü başlatmaya hazırlanmaktadır. Vizyon belgesindeki önemli konu başlıklarından biri de “Öğrenme Süreçlerinde Dijital İçerik ve Beceri Destekli Dönüşüm”dür. Bu başlık altında, eğitimde dijital dönüşümün sağlanabilmesi için hem öğrenci hem de öğretmen eğitimi üzerinde çalışmalar yapılarak dijital eğitimin temelleri oluşturulmaya çalışılmıştır (<http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>). Ancak yapılan çalışmalar sonucunda kısmen uzaktan ve çevirim içi eğitimler yapılıyor olsa da dijital eğitime geçiş süreci hala tamamlanamamıştır.

COVID-19 salgını dünya ülkelerinde birçok faaliyetin durmasına neden olduğu gibi eğitiminde durmasına neden olmuştur. Ocak ayından itibaren dünyada virüsün etkilerinin artmaya başlamasıyla başta Çin olmak üzere birçok ülke eğitime ara vermiştir. 17 Mart 2020 tarihine gelindiğinde tam 124 ülke yüz yüze eğitime ara verdiğini açıklamıştır. Pandemi sürecinin uzaması eğitimin sürdürülebilmesi için yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerekliliğini doğmuştur. Bu kapsamda internet ve televizyonun gücü kullanılarak altyapı çalışmaları ile ilk, orta, lise ve lisans düzeyi okullarda uzaktan eğitime geçiş başlamıştır. Türkiye’de bu anlamda her iki alanda da, farklı eğitim düzeylerine uygun ders yayınları yapılmaya başlanmıştır. Bu yayınlar, pandemi sürecinin devam etmesi nedeniyle bugün hala yapılmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2020: 4-6).

3.1.3.1. Eğitim ve Televizyon ilişkisi

Televizyon, günümüzde her toplumda var olan iletişim aracı konumundadır. Televizyonun kullanılmadığı topluma rastlamak neredeyse imkansızdır. Televizyon, toplumların ve insanların gereksinimlerini gideren bir araç haline gelmiştir. Televizyonun beş temel işlevi vardır. Bunlar; haber verme, eğlendirme, eğitime, mal ve hizmetlerin

tanıtılmasını sağlama ve inandırıp harekete geçirme işlevleridir. Bu beş temel işlev ile televizyon, genelde toplumların özelde ise insanların gereksinimlerini gidermeyi amaçlamaktadır (Aziz, 1982: 359).

Kitle iletişim araçları ve eğitim arasında sürekli bir ilişkiden söz edilebilir. Gelişen teknoloji ile kitle iletişim araçları hayatımızın her alanında etkili olmaya başlamıştır. Özellikle 1980 yılı sonrası gelişen ve evlerimize giren televizyonun insanlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, bu etkinin eğitim alanında da kendini göstereceğini söylemek mümkündür. Öyle ki yapılan bir araştırmada gençlere en çok etkilendikleri ortam sorulduğunda, ilk sırada aile, ikinci sırada medya cevabı alınmıştır, okul ise bu sıralamada medyadan sonra gelerek üçüncü sırada yer almıştır (Kocadaş, 2004: 130). Televizyonun evlere girmeye başlamasıyla çocukların ve gençlerin televizyon izlemeye olan ilgisi de artmıştır. Hackbarth, (1996) yaptığı araştırma sonucunda çocukların haftada 25, gençler ise 20 saatini televizyon izleyerek geçirdiğini ortaya koymuştur. Bu durum televizyonun eğitim amacı ile kullanılabileceği fikrini doğurmuş ve televizyon eğitim ilişkisi o dönemlerde ortaya çıkmıştır. Ancak yapılan eğitimler, akademik ve teorik değil daha çok çocukların sosyal yaşam, arkadaşlık ve akraba ilişkilerini geliştirmesine yönelik içeriklerden oluşmaktaydı (Hackbarth, 1996: 156-158).

Aysel Aziz (1981), *“Radyo ve Televizyona Giriş”* kitabında, radyo ve televizyonun eğitim işlevi üzerinde durmuştur. Aziz, kitle iletişim araçlarından en çok kullanılan radyo ve televizyonun haber verme işlevinden sonra en önemli işlevinin eğitim olduğunu ifade etmiştir. Özellikle ekonomik olarak geri kalmış ülkelerde radyo ve televizyonlar daha çok eğitim amaçlı kurulmuştur. Ancak sadece geri kalmış ve gelişmekte olan ülkeler değil, ekonomik gücü yüksek olan ülkeler de radyo ve televizyonu eğitim aracı olarak kullanmışlardır (Aziz, 1981: 52-53). Radyo ve televizyon sayesinde farklı fiziki ortamlarda ve farklı mesafelerde olan bireyler, öğrenme ve bilgi edinme imkânına sahip olmuştur (Kocadaş, 2004: 131). Radyo ve televizyonlarda yapılan eğitim yayınları yeni bir kavramı ortaya çıkarmıştır. Bu kavram uzaktan eğitim kavramıdır. Uzaktan eğitim, “Eğitici durumunda olan öğretmen ile eğitim alan konumunda olan öğrencinin, önceden belirlenmiş bir program doğrultusunda farklı teknolojiler (radyo, televizyon ve sonraki yıllarda yaygınlaşan internet ve bilgisayar) aracılığı ile gerçekleşen tek taraflı ya da karşılıklı bilgi akışının sağlanması” olarak tanımlanmaktadır (Bozkaya, 2006: 147). Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal gelişimin sağlanması açısından

uzaktan eğitim çok önemli bir yere sahip olmuştur. Her seviye için ayrı ayrı yapılan uzaktan eğitimler, özellikle maddi durumlar nedeniyle eğitimden uzak kalan insanların eğitim alabilmesi için önemli bir imkân olmaktadır (Kırık, 2014: 75). Uzaktan eğitimle ilgili yaşanan bu gelişmeler, televizyonun eğitim alanındaki önemini arttırmaktadır. Televizyonun eğitim aracı olarak kullanılması için bazı şartları sağlaması gerekmektedir. Uzaktan yapılan eğitim olması ve alıcı denetiminin sağlanamaması verilen eğitimin amacına ulaşamamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle televizyondan verilen eğitimlerde, uygun saatlerin belirlenmesi, içeriklerin akıcı ve dikkat çekici şekilde aktarılması gerekmektedir (Bozkaya, 2006: 148).

Televizyon, bugün dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerde eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Bunun en büyük nedeni, yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda televizyon yayınlarının, uzaya gönderilen uydu vericileri sayesinde şartları ne olursa olsun alıcılara yayının gönderibilmesidir. Ayrıca televizyon teknolojilerinin ekonomik olarak ucuz olması ve bu ucuzluk nedeniyle her evde bulunabilmesi de televizyonun eğitim aracı olarak tercih edilme nedenlerinden biri olarak sayılabilmektedir (Bozkurt, 2020: 116-117).

Son yıllarda baktığımızda televizyonun eğitim aracı olarak kullanımının arttığını görmek mümkündür. Ancak en büyük artış 31 Aralık 2019 yılında Çin’de ortaya çıkan ve dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi nedeniyle yüz yüze eğitime verilen ara sonrasında yaşanmıştır. Türkiye’de okullara verilen arada öğrencilerin eğitimden uzak kalmaması adına Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitim çalışmalarına başlayarak kısa süre içerisinde televizyonlarda eğitim yayınlarını başlatmıştır.

3.1.3.2. Uzaktan Eğitim

Eğitimi, “*Dünyayı değiştirmek için kullanacağınız en güçlü silah eğitimidir.*” şeklinde tanımlayan Nelson Mandela, toplumsal yaşam içerisinde insanların var olması ve statü kazanması için eğitimin en önemli şart olduğunu ifade etmektedir. Mandela, insanların yaşam standartlarını yükseltmenin ve öğrenmenin eğitimle mümkün olacağını ifade etmiştir (www.iienstitu.com). Türk Dil Kurumu eğitimi, yetiştirme ve öğrenme çağında olan çocukların sosyal yaşam içerisinde yerini alması için gerekli bilgi ve beceriyi kazanması ve kişiliklerini geliştirmesi için verilen yardım olarak tanımlamıştır (sozluk.gov.tr).

Koronavirüs pandemisinin bütün dünya ülkelerini etkisi altına almasıyla başlayan sosyal izolasyon ve kısıtlamalar eğitimi olumsuz etkilemiş ve eğitim kurumlarını uzaktan eğitim sistemine geçmeye zorlamıştır. Uzaktan eğitim en genel anlamıyla, farklı zaman ve mekanlarda bulunan öğretmenlerin ve öğrencilerin iletişimi kolaylaştıran çeşitli teknolojik aletleri kullanarak eğitim sürecini tamamlaması şeklinde tanımlanabilmektedir (Valentine, 2002). Bir diğer tanıma göre ise uzaktan eğitim, öğrenen ve öğretmenin öğrenme sürecinde bir birinden bağımsız, ortak materyal ve dokümanları kullanarak yürüttükleri eğitim sistemidir (Özdoğan ve Berkant, 2020: 15). Her iki tanımda da görebileceğimiz gibi uzaktan eğitim sürecini oluşturan ortan nokta, kaynak ve alıcının farklı ortamlarda yer alması ve bilgi teknolojilerini kullanmasıdır. Son 20 yıldır yoğun olarak kullanılan uzaktan eğitim teknolojileri, toplumun kabul ettiği en hızlı çevrimiçi ve çevrimdışı sistemlerdir (Bayrak, Aydemir ve Karaman, 2017: 248-249). Bu teknolojiler özellikle pandemi döneminde önem kazanmıştır.

Uzaktan eğitim tarihine bakıldığında 1700’lü yıllara dayandığı görülmektedir. İlk olarak Boston Gazetesi’nde “Steno Dersleri” nin gazete aracılığı ile verileceği ve derslerin uzaktan yürütüleceği belirtilmiştir. 1833 yılında ise ilk defa mektup ile eğitim verileceği bildirilmiştir. Ancak bu uygulamalar, öğretene ve öğrenen arasında ilişki kurulamaması nedeniyle pek etkili olmamıştır. 1840’lı yılların ardından, İngiltere, Almanya, Rusya ve Fransa gibi birçok ülkede uzaktan eğitim uygulamaları kullanılmaya başlanmıştır. Almanya, uzaktan eğitim alanında öncü ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Almanya’da 1856 yılında kurulan “Tele Colleg”, “Fern Universitat”, “Deutsch Institut Fur Fernstudien” ve “Schulfernsehen” gibi uzaktan eğitim alanında faaliyet gösteren kurumlar günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Uzaktan eğitim çalışmaları Fransa’da ise 1907 yılında başlamıştır. Fransa’da resmi olarak 1939 yılında Uzaktan Eğitim Merkezi kurulmuştur. Rusya’da da uzaktan eğitim çalışmaları başlamış ve bu uygulamalar halka sunulmuştur (Kırık, 2014: 80).

Kitle iletişim araçlarının gelişim göstermesi ve teknolojik ilerleme uzaktan eğitim uygulamalarının da değişmesine ve gelişmesine yardımcı etken olmuştur. 1920 yılında Amerika Birleşik Devleti’nde radyo yayınlarının başlamasıyla üniversiteler radyo istasyonları kurarak uzaktan eğitim dersleri vermeye başlamışlardır. Bu gelişmelerle birlikte Japonya, İtalya, Kanada, Hindistan, Polonya, İsrail ve İspanya gibi birçok ülke uzaktan eğitim uygulamalarına başlamışlardır (Uşun, 2006: 215).

Çok eski uygulamalar ile gelişerek günümüze kadar gelen uzaktan eğitim uygulamaları günümüzde yaşanan COVID-19 salgınıyla daha da önem kazanmıştır. UNESCO, 14 Eylül 2020 yılı verilerine göre pandemi döneminde dünyadaki öğrencilerin yüzde 49,9'u olumsuz etkilenmektedir. Yaz aylarında bu oranların yaz tatilleri ve vaka sayılarının azalmasına bağlı olarak düştüğü görülmektedir. Ancak Eylül ayında tekrar yükseldiği saptanmıştır. Ülkeler, COVID-19 virüsünden etkilenmelerine bağlı olarak okullarda eğitimin, uzaktan, yüz yüze veya karma eğitim olarak sürdürme kararları alınmıştır. Bu doğrultuda 2020 yılı Ekim ayında ülkelerin eğitim durumu şu şekildedir: Amerika, Kanada ve Avusturya gibi yüz ölçümü büyük olan öğrenci yoğunluğunun az olduğu ülkelerde okullar bölgesel olarak yüz yüze eğitimi sürdürürken, Rusya, Çin, İsveç, Norveç, Danimarka, Fransa ve İtalya'da yüz yüze eğitim devam ettiği bilinmektedir. Nepal, Hindistan, İran, Brezilya, Kolombiya gibi ülkelerde ise okulların virüs nedeniyle kapatıldığı bilinmektedir (Öztürk, 2020).

Pandeminin Türkiye'de etkili olmaya başlamasıyla birlikte 12 Mart 2020 Yılında eğitime ara verilmiş ve 17 Mart'ta eğitimin uzaktan eğitim sistemiyle devam edeceği duyurulmuştur. Eğitimin uzaktan sürdürülebilmesi için halihazırda var olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012'de Fatih Projesi kapsamında geliştirilen ve okul eğitimlerini desteklemek amacıyla kurulan EBA (Eğitim Bilişim Ağı)'nın kullanılması kararlaştırılmıştır. Ancak internet altyapısının bazı bölgelerde olmaması ve ekonomik zorluklar nedeniyle öğrencilerin tamamının bilgisayar, tablet gibi internet bağlantı cihazlarına ulaşamaması, EBA derslerinin televizyon kanalları üzerinden yapılması zorunluluğunu doğurmuştur. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı ile TRT bir anlaşma yaparak 3 EBA TV kanalı kurulmasına karar vermişlerdir. Kurulan 3 kanal (EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul, EBA TV Lise) farklı eğitim seviyelerine göre eğitim içerikleri ile yayın yapmaya başlamıştır (Türker ve Dündar, 2020: 326).

17 Mart tarihi itibarı ile ara verilen yüz yüze eğitim, 23 Mart 2020 tarihinden sonra TRT EBA TV üzerinden uzaktan eğitimle sürdürülmüştür. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi, EBA TV üzerinden yapılan uzaktan eğitimle 19 Haziran 2020 tarihinde sona ermiştir. MEB'in verilerine göre bu süre zarfında TRT EBA TV ile 3 ayrı kanaldan yapılan yayınlardan 7.383.213 öğrenci yararlanmıştır (Karabay ve diğerleri, 2020: 804). Uzaktan eğitimin başlaması ile birlikte öğrenciler EBA TV aracılığıyla teorik dersleri almaya başlamışlardır. Bu durum öğrencilerin eğitimden uzak kalmaması adına çok

önemli bir gelişmedir. Ancak bu dönemde sosyal kısıtlamalar nedeni ile fiziki hareket alanları azalan çocuklar, okullarda verilen beden eğitimi derslerinden de uzak kalmıştır. Bu nedenle çocukların kısıtlama döneminde hareket kabiliyetlerini güçlü tutmak için EBA TV’de beden eğitimi dersleri de verilmeye başlanmıştır. Ayrıca öğrenci ve velilerin katıldığı araştırmaya göre EBA TV ile yapılan beden eğitimi derslerinin çocuklar üzerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna da varılmıştır (Yıldız ve Bektaş, 2020: 971).

Derslere, salgın döneminde uzaktan eğitimle evlerden katılan öğrenciler derse adapte olmakta zorluk yaşamaktadır. Öğrencilerin derse katılımını arttırmak ve adaptasyon sorununu en aza indirmek için derslerde bazı düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında ilk olarak yüz yüze eğitimde 40 dakika olan ders süresinin 20 dakikaya indirilmesi kararlaştırılmıştır (Aydın, 2020: 880). Televizyonun, göze ve kulağa aynı anda hitap etmesi, çocukların ve gençlerin üzerinde etkili bir iletişim aracı olması uzaktan eğitimin etkinliğini de arttırmıştır (Bakioğlu ve Can, 2007: 22).

Pandemi döneminde yaşanan kısıtlamalar hayatın her alanında olumsuzluklar yaratmıştır. Bu dönemde, sosyal devlet, hükümetler ve tüm kurumlar bu olumsuzlukları gidermek adına mücadele vermişlerdir. Eğitim alanında yaşanan aksaklıkların giderilmesi içinde teknolojinin gücü kullanılmıştır. Eğitim kurumları internet, bilgisayar, tablet ve televizyon gibi birçok farklı materyal kullanarak öğrencilere ulaşmaya çalışmış ve eğitimin aksamaması için çaba göstermişlerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN SORUNLARIN TELEVİZYON HABERLERİNDE SUNUMU: ATV, FOX TV, KANAL D VE SHOW TV ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de yayın yapan ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri incelenecektir. COVID -19 salgını döneminde yüz yüze eğitime ara verilmesinden sonra eğitimin uzaktan eğitim sistemiyle sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Yüz yüze eğitimi sona ermesi ve uzaktan eğitim sürecinin başlaması bazı aksaklıkların yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu aksaklıkların ana haber bültenlerinde, ne sıklıkla ve hangi konulardan yer aldığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenlerinde süreç ile ilgili verilen haberlerde kullanılan içerikler, dil ve söylemler incelenerek bu dört televizyon kanalının ideolojik yapısının da tespit edilmesi amaçlanmıştır.

4.1. Çalışmanın Amacı

COVID -19 pandemisinin etkileri, salgının başladığı ilk günden bu yana her alanda hissedilmektedir. Bu süreçten etkilenen alanların başında ise hiç şüphesiz eğitim gelmektedir. Virüsün fiziki temasla bulaşması ve hızlı bir şekilde yayılım göstermesi kalabalıkların bulunduğu okulların kapatılması zorunluluk haline gelmiştir. Ancak sürecin ne kadar uzayacağını belirsizliği eğitimde yeni bir yolun izlenmesi gerektiği fikrini doğurmuştur. Bu kapsamda eğitimin uzaktan eğitim sistemiyle sürdürülmesine karar verilmiştir. Çalışmada, salgın döneminde uzaktan eğitime geçişte yaşanan sorunların ana haber bültenlerinde ne kadar gündeme getirildiğini tespit etmek amaçlanmıştır. En yüksek izlenmeye sahip olan ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri bu kapsamda incelenmiştir.

4.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

COVID -19 pandemisinin ilk olarak Çin’in Wuhan kentinde 31 Aralık 2019 tarihinde görüldüğünden çalışmanın üçüncü bölümünde bahsetmiştik. Hızlı yayılan virüs kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına aldığı gibi Türkiye’yi de etkilemiştir. 11 Mart 2020

yılından Türkiye’de ilk vakanın görülmesinin hemen ardından, 12 Mart 2020’de yüz yüze eğitime ara verildiği açıklanmıştır. Bu açıklamamın ardından Milli Eğitim Bakanlığı eğitimin uzaktan eğitim sistemiyle sürdürüleceğini duyurmuş ve 17 Mart 2020’ de uzaktan eğitim başlamıştır. Virüsün ilk görüldüğü tarih olan 11 Mart 2020’den günümüze kadar virüsün yayılımına göre yüz yüze eğitim aralıklarla yapılmış olsa da uzaktan eğitim süreci devam etmiştir. Çalışmanın evrenini, ülkemizde bir yıldan uzun süredir etkili olan COVID-19 pandemisinin ilk görüldüğü gün olan 11 Mart 2020 ile 11 Mart 2021 tarihlerini kapsayan bir yıllık sürede ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın bitiş tarihi, salgının ve uzaktan eğitimin hala devam etmesi nedeniyle 11 Mart 2021 olarak belirlenmiştir.

Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi (TİAK) yıllık rapor (11.03.2020 - 11.03.2021) verilerine göre, Prime-Time (18:00 - 24:00)’da en yüksek izlenme oranlarına ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri sahiptir (tiak.com.tr). Bu nedenle çalışmanın örneklemi olarak bu dört televizyon kanalının ana haber bültenleri tercih edilmiştir. Çalışma kapsamında, ATV ana haber bülteninde bir yıl süresine yayınlanan 3832, Fox TV ana haber bülteninde yayınlanan 3710, Kanal D ana haber bülteninde 5840, Show TV ana haber bültenlerinde 6205, olmak üzere toplamda 19.587 haber incelenmiştir. İncelenen haberler içerisinden uzaktan eğitim konulu haberler çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

4.3. Çalışmanın Yöntemi

2019 yılı sonlarında hayatımıza giren bu yeni salgının tanınmaması, insanlar üzerinde korku yaratmış ve yetkililerin bu konu üzerinde fazlaca durmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan ve kontrol edilemeyen bu virüse karşı önlemler alınmaya başlamış olsa da yeterli olmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda virüsün fiziki temasla bulaştığı açıklamasının ardından sosyal kısıtlama tedbirleri uygulanmıştır. Bu kısıtlama kararlarıysa ilk olarak insan yoğunluğunun fazla olduğu okullarda uygulanmaya başlanmıştır.

Okullarda başlayan kısıtlama uygulamaları eğitimin aksamasına neden olmuştur. Bu nedenle birçok ülke, eğitimin sürdürülebilmesi için farklı uygulama kararları almışlardır. Türkiye’de eğitime ara verilmesi kararının hemen ardından uzaktan eğitim

sistemiyle eğitimin sürdürüleceği duyurulmuştur. Bu kararın ardından uzaktan eğitim ile ilgili birçok sorun ortaya çıkmıştır.

Medya, yapısı gereği bazı işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevlerin en önemlisi ise haber verme işlevidir. Kamuoyunu haberler aracılığıyla bilgilendiren medya, tarafsız ve nesnel habercilik anlayışını benimsemelidir. Haberin değerlendirilmesi üzerine yapılan çalışmalar, “liberal çoğulcu yaklaşım” ve “eleştirel yaklaşım” ikiliğinde haberleri ele almaktadır. Liberal çoğulcu yaklaşım, haberde yansızlık ve nesnellik kavramını benimseyerek basın özgürlüğü idealini temsil etmektedir. Liberal çoğulcu yaklaşımı eleştiren ve sorgulanması gerektiğini ifade eden eleştirel yaklaşım ise, birçok farklı açıdan haberin incelenmesi gerektiği fikrini savunmaktadır. Eleştirel yaklaşım, ideoloji kavramının ortaya çıkmasıyla kendisini göstermeye başlamıştır (Yağlı, 2007: 357). Günümüzde haberler üzerinde ideolojik etkiyi görmek mümkündür. Televizyonlar, bağlı bulundukları medya şirket sahipliklerinin etkisi altındadır. Bu etki haberlerde de kendisini göstermektedir. Çalışma kapsamında ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV kanallarının inceleme için tercih edilmesinin bir nedeni de medya sahipliklerinin, haberler üzerindeki etkisini tespit etmektir.

Çalışmada, tüm dünyada yaşanan ve ülkemizde de etkili olan COVID-19 salgını nedeniyle eğitimin uzaktan eğitim sistemiyle yürütülmeye karar verilmesinin ardından yaşanan sorunların haberlerde nasıl işlendiği incelenecektir. Haberlerde ideolojik yapının etkisini tespit etmek amacıyla, TİAK verilerine göre en fazla izlenme oranına sahip olan ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri tercih edilmiştir. Ana haber bültenlerinin incelendiği bu çalışmada, nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca nitel içerik analizi yöntemi ile incelenen haberler ve edilen rakamsal veriler tablolara dönüştürülerek çalışmaya dahil edilmiştir. Sosyal bilimlerde çok sık kullanılan bir yöntem olan içerik analizi; gazete başlıkları, kitap, kitap bölümü, tarihsel dokümanlar gibi metinlerin kategoriler halinde toplanarak sistematik hale getirilmesi yöntemidir (Aslan ve Kurşun, 2011: 304). İçerik analizini metin içeriklerini toplayarak analiz etmek olarak açıklayan W. Lawrence Neuman (2006), içeriği iletebilen (sözcükler, resimler, grafikler, semboller v.b.) her şey bir iletiye gönderme yapar. Bu göndermeleri video kayıtları, resmi belgeler, resim, sinema veya şarkı sözleriyle yapar. Yüz yıl öncesine kadar dayanan içerik analizi yöntemi edebiyat, tarih, gazetecilik ve siyaset bilimi gibi birçok alanda kullanılan bir yöntemdir. İçerik analizi yönteminde araştırmacı, konunun tamamen dışında kalır,

sadece daha önce yerleştirilmiş olan görseller, metinler ya da mesajları analiz eder ve raporlaştırır (Neuman, 2006: 466). Max Weber, Alman Sosyoloji Topluluğunu 1910 yılında düzenlediği toplantıda, ilk kez içerik analizinin gazete haberlerinin analiz edilmesinde kullanılmasını önermiştir (Weber, 2009: 11). İçerik analizi yöntemi, ideolojinin baskın bir şekilde görüldüğü şu günlerde haberlerin analiz edilmesinde çok sık kullanılan yöntemlerden biri olmaktadır.

Çalışma kapsamında uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunların ana haber bültenlerinde işlenirken, aynı zamanda kanalların ideolojik yapılarının etkisinin tespit edilmesi de amaçlanmıştır. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri, uzaktan eğitim ile ilgili haberlerde, eğitimde yaşanan sorunların ne kadarına yer verildiği ve haberleri hangi başlıklarla işlediğini tespit etmek amacıyla kategorilere göre sınıflandırılarak analiz edilecektir.

4.4. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitime Geçişte Yaşanan Sorunların Televizyon Haberlerinde Sunumu: ATV ve Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi

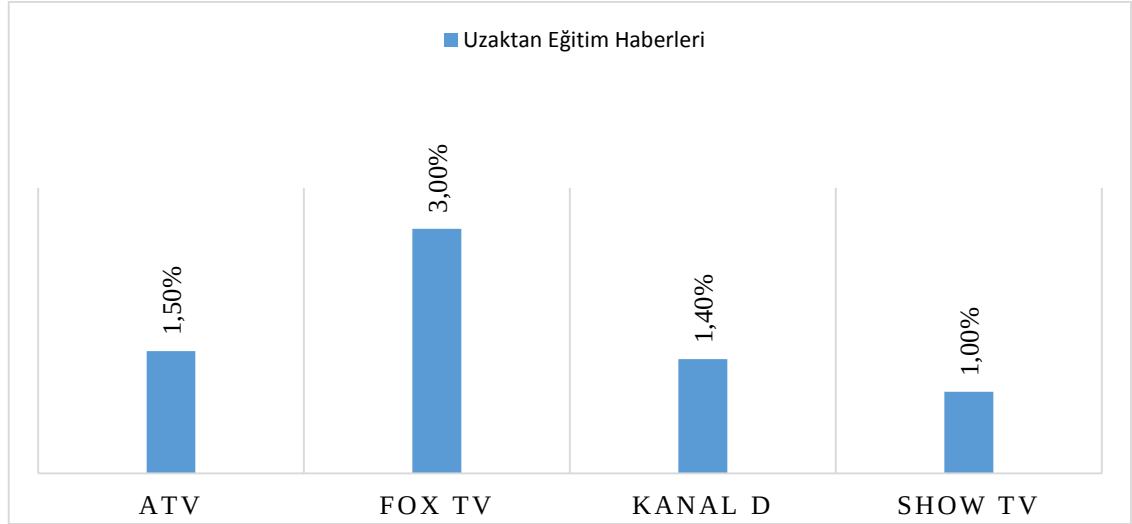
Bu bölümde 4 ulusal televizyon kanalının konuyla ilgili haberlerinin analizi yapılmıştır. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan gelişmelerin ana haber bültenlerinde ne sıklıkla ve hangi kriterlere göre yayınlandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel içerik analizinin sayısal tablolara döştürü Dört ayrı tabloda incelenen haberlerde, yayınlanan haber sayıları, yayınlanan haberlerin yargısı, haberlerin yıl içerisinde aylara göre dağılımı ve haber içeriklerine göre dağılımı incelenmiştir.

Tablo 4.1. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Haberler

	ATV	Fox TV	Kanal D	Show TV	Toplam
Toplam Haber Sayısı	3.832	3.710	5.840	6.205	19.587
Eğitim Haberleri Sayısı	59	112	85	63	319

Dört televizyon kanalının ana haber bültenlerinde yayınlanan uzaktan eğitim içerikli haberlerin yüzde(%) tablosuna bakıldığında ise; %3'lük oran ile en fazla eğitim içerikli haber yayınlayan kanalın Fox TV olduğu görülmüştür. Diğer üç kanalda

yayınlanan haberlerin oranlarına bakıldığında, bir yıl içerisinde ATV’de yayınlanan haber sayısı ile Kanal D ve Show TV’de yayınlanan haber sayılarının arasındaki farkın yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yüzdelik orana bakıldığında yayınlanan uzaktan eğitim haberlerinin birbirine yakın oranlar olduğu görülmektedir.

Grafik 4.1. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Haberler Yüzde Tablosu(%)

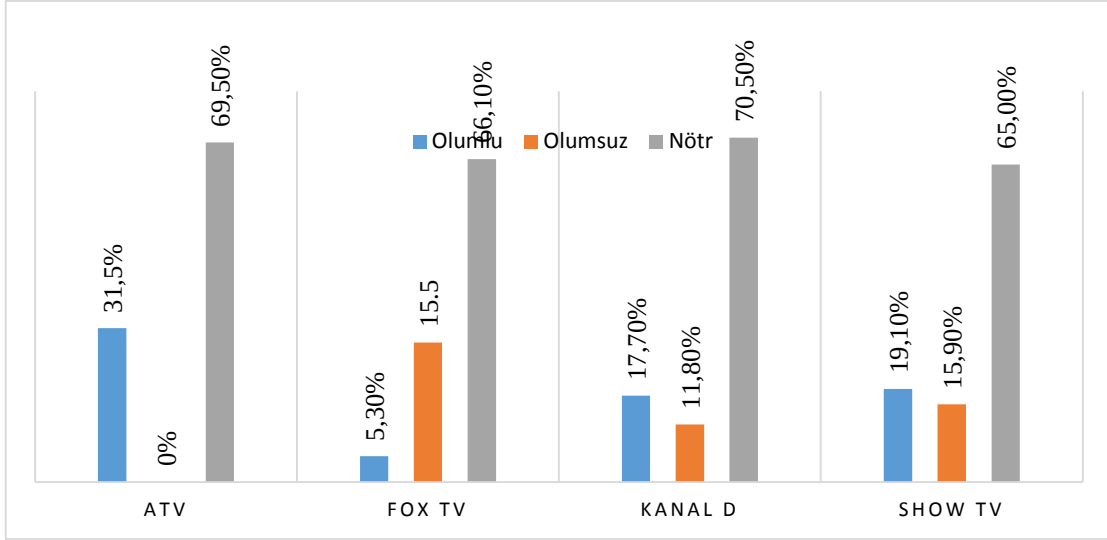
En fazla izlenme oranlarına sahip televizyon kanallarının ana haber bültenlerinin 11 Mart 2020 – 11 Mart 2021 tarihlerini kapsayan bir yıllık sürede yayınlanan haberler incelenmiştir. İncelenen bir yıllık sürede ATV ana haber bülteninde 3 Bin 832 haber yayınlanmıştır. Bu haberlerin 59’unu eğitim içerikli haberler oluşturmuştur. İncelenen diğer televizyon kanallarına bakıldığında eğitim içerikli haber sayısının en az olduğu kanal ATV olmuştur. Çalışma kapsamında incelenen bir diğer kanal olan Fox TV ana haber bülteninde yayınlanan toplam haber sayısına bakıldığında diğer kanallar arasında en az sayıya sahiptir. Ancak eğitim içerikli haberlere bakıldığında diğer kanallar ile arasında çok belirgin bir fark olduğu görülmektedir. Fox TV ana haber bülteninde bir yılda yayınlanan 3 Bin 710 haberden 112’sinin eğitim içerikli haberler olduğu dikkat çekmektedir. Yayınlanan haber sayısına bakıldığında Fox TV’nin, pandemi sürecinde eğitime ve eğitim ile ilgili gelişmelere daha fazla önem verdiğini söylemek mümkündür. Kanal D ana haber bültenlerinde haber sayısının ATV ve Fox TV’ye göre iki katına yakın bir seviyede olduğu görülmektedir. Bir yıl içerisinde 5 Bin 840 haber yayınlanan Kanal D’de 85 haberde uzaktan eğitim konusunu işlemiştir. Bu rakam Fox TV’den sonra ikinci

yüksek rakam olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Kanal D’de yayınlanan toplam haber sayısı ile eğitim haberlerinin oranına bakıldığında, ATV ve Fox TV’ye göre düşük bir orana sahip olduğunu görmek mümkündür. İncelenen 4 televizyon kanalı arasında ana haber bültenlerinde en fazla sayıda haber yayınlayan kanal ise Show TV olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yıl içerisinde ana haber bültenlerinde 6 Bin 205 haber yayınlayan Show TV, 63 haberde eğitim süreci ile ilgili yaşanan gelişmelere yer vermiştir. Diğer televizyon kanallarına göre Show TV’de daha fazla haber yayınlanmasına rağmen eğitim içerikli haberlerin sayısı oldukça düşük kalmıştır. Eğitim haberleri ve yayınlanan toplam haber oranına bakıldığında ise televizyon kanalları içerisinde en düşük orana sahip olan kanal yine Show TV olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.2. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Yargısı

	ATV	Fox TV	Kanal D	Show TV	Toplam
Olumlu	18	6	15	12	51
Olumsuz	0	32	10	10	52
Nötr	41	74	60	41	216

Televizyon kanallarında yayınlanan haberlerin yargısına bakıldığında farklı bir dağılımın ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Aşağıda hazırlanan yüzde (%) tablosu bu farklılığı açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Dört televizyon kanalında yayınlanan nötr haberlerin birbirine yakın oranlar olduğunu görülmektedir. Olumlu ve olumsuz haber grafiğine bakıldığında ATV ve Fox TV’nin oranları arasında farklılık dikkat çekmektedir. Kanal D ve Show TV’ye bakıldığında ise olumlu ve olumsuz haber sayılarının oranlarının yakınlığı dikkat çekmektedir.

Grafik 4.2. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Yargısı Yüzde (%) Tablosu

Televizyon haberlerinde eğitim ile ilgili içeriklerin hangi bakış açıları ile sunulduğuna bakılmıştır. Dört televizyon kanalının haberlerde farklı yargılara yer verdiği tabloda görülmektedir.

ATV ana haber bülteninde incelenen eğitim içerikli haberlerde, “olumlu” yargıların kullanıldığı haber sayısı 18’dir. Bu sayı incelenen diğer kanallara göre en yüksek sayıdır. Süreç ile ilgili olumsuz habere yer vermeyen ATV kanalı, 41 haberde olumlu veya olumsuz yargı kullanmamış ve sürece “nötr” yargı kullanmıştır. Eğitim içerikli en fazla haberi yayınlayan televizyon kanalı Fox TV’ye bakıldığında ise, “olumlu” haberlerin sayısının 6 ile sınırlı kaldığını görmekteyiz. 32 “Olumsuz” haber yayınlayan televizyon kanalı, bu alanda en yüksek haber sayısına sahiptir. Ayrıca kanal 74 haberde ise “nötr” içerik kullanmıştır. İncelenen bir diğer televizyon kanalı olan Kanal D, 15 “olumlu” habere yer vermiştir. Yayınlanan haberler içerisinde 10 haberde “olumsuz”, 60 haberde “nötr” yargı kullanmıştır. Show TV ana haber bültenlerinde eğitim süreci ile ilgili haberlerde 12 “olumlu” yargı kullanırken, 10 “olumsuz”, 41 “nötr” yargı kullanmıştır.

İncelenen kanallara bakıldığında dört televizyon kanalının da “olumlu” ve “nötr” yargı bildirdiği görülmüştür. Ancak Fox TV, Kanal D ve Show TV kanallarında “olumsuz” yargı kullanılırken ATV’de olumsuz yargı içeren haber kullanılmamıştır. Televizyon kanallarının yayın çizgisi, yapılan haberlerde kullanılan yargıların değişmesine ve şekillenmesine neden olmuştur. ATV’nin pandemi döneminde eğitim

süreci ile ilgili olumsuz habere yer vermemesi, yayın çizgisi olarak iktidara yakın olmasından kaynaklanmaktadır. İktidara yakın olmayan ve eleştirel bir yaklaşım sergileyen Fox TV'ye bakıldığında, ATV'nin aksine olumsuz haber sayısının fazla olduğunu buna karşın olumlu haber sayısının da az olduğu göze çarpmaktadır. Kanal D ve Show TV'ye bakıldığında iktidar karşıtı ya da yandaş olmayan bir yayın çizgisi sergilediği görülmektedir. Olumlu ve olumsuz yargı içeren haber sayılarının yakın olması da bunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

İncelenen dört televizyon kanalında ATV haricinde olumlu ve olumsuz yargı içeren haberler kullanılmıştır. ATV ise yalnızca olumlu yargı içeren haberlere yer vermiştir. Ancak tabloya bakıldığında dört kanalda “nötr” yargı içeren haber sayısının olumlu ve olumsuz yargı içeren haber sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir. Nötr yargı içeren haberin genellikle süreç ile ilgili takvimin ve ayrıntıların aktarıldığı haberlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.3. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

		ATV	Fox TV	Kanal D	Show TV
2020	Mart	9	4	13	8
	Nisan	4	4	3	4
	Mayıs	5	2	6	0
	Haziran	1	0	2	2
	Temmuz	5	11	9	1
	Ağustos	10	23	13	12
	Eylül	9	18	12	10
	Ekim	4	10	10	11
	Kasım	1	3	1	2
	Aralık	3	11	3	5
2021	Ocak	2	5	7	4
	Şubat	5	14	4	3
	Mart	1	7	2	1
Toplam		59	112	85	63

COVID-19 pandemisinin başlamasıyla birlikte Sağlık Bakanlığı, yüz yüze eğitime kısa süreliğine ara verildiği açıklamasını yapmıştır. Ancak sürecin belirsizliği nedeniyle eğitimin uzaktan eğitim ile sürdürüleceği ve bunun için gerekli çalışmalar yapıldığı bildirilmiştir. Uzaktan eğitimin başlaması ve süreç içerisinde salgın seyrinin değişmesi,

eğitim ile ilgili alınan kararların da sık sık değişmesine neden olmuştur. Eğitim ile ilgili alınan kararlar ve uygulamalar toplum için haber değeri taşımaktadır ve bu nedenle televizyon kanalları ana haber bültenlerinde konuyla ilgili haberlere sıklıkla yer vermiştir.

Tablo 3’te bir yıllık süre içerisinde dört televizyon kanalının, eğitim içerikli haberlere ne sıklıkla ve hangi dağılıma göre yer verdiği analiz edilmiştir. Tabloda, eğitim içerikli haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında haber sayılarının pandeminin başladığı ve uzaktan eğitim kararının alındığı dönem olan 2020 yılı Mart ayında fazla olduğunu görülmektedir. Daha sonra Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında haber sayılarında düşüş görülmüştür. 2020-2021 eğitim ve öğretim yılının başlamasına yakın olan süreci kapsayan Temmuz ve Ağustos aylarında tekrar haber sayıları artmaya başlamıştır. Eğitim ve öğretimin başladığı Eylül ve Ekim ayında, süreçte yaşanan belirsizlik nedeniyle ana haber bültenlerinde eğitim içerikli haberlerin sayısı da artmıştır. Eğitimde yaşanan aksaklıkların devam etmesi ve alınan kararların salgın nedeniyle sık sık değişmesi eğitim sürecinin de sürekli gündemde olmasına ve haberlerde kendisine yer bulmasına neden olmuştur.

Tabloya incelendiğinde, eğitim içerikli haberlere en çok yer veren Fox TV’nin 2020 yılının Haziran ayında eğitim içerikli haberlere yer vermemesi dikkat çekmektedir. Ayrıca bir ay içerisinde eğitim ile ilgili habere yer vermeyen bir diğer televizyon kanalı ise Show TV olmuştur. Show TV, 2020 Yılı Mayıs ayında konu ile ilgili hiçbir habere yer vermemiştir. Tabloda dikkat çeken bir diğer nokta ise 2020 yılı Kasım ayından sonra ATV, Kanal D ve Show TV’de eğitim içerikli haber sayılarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 4.4. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenlerinde Yayınlanan Eğitim İçerikli Haberlerin İçeriğe Göre Dağılımı

	ATV	Fox TV	Kanal D	Show TV	Toplam
Fırsat Eşitsizliği	0	15	2	6	23
Teknoloji ve Altyapı	2	19	4	7	32
Yüz Yüze Eğitim	13	21	13	22	69
Uzaktan Eğitim	26	38	42	9	115
Özel Okul Sorunu	1	3	6	3	13
Sınav Uygulamaları	3	5	5	3	16
Diğer	14	11	13	13	51

Televizyon kanalları pandemi döneminde eğitimde yaşanan aksaklıkları ve gelişmeleri ana haber bültenlerinde sık sık gündeme getirmişlerdir. Yayınlanan eğitim içerikli haberlerin birçok farklı konuyu içerdiği görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda kategorilere ayrılarak incelenen haberlerde, “fırsat eşitsizliği” konularını içeren haberin 15 haber ile Fox TV ana haber bülteninde yayınlandığını görmekteyiz. İkinci sırada 6 haber ile Show TV yer alırken, Kanal D sadece 2 habere yer vermiştir. ATV’nin ise fırsat eşitsizliği ile ilgili hiçbir habere yer vermediği görülmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde önem kazanan teknoloji ve altyapı ile ilgili haberlerin incelenen dört kanalın ana haber bülteninde de yer almaktadır. “*Teknoloji ve altyapı*” ile ilgili haberlerin yine en fazla Fox TV’de yer aldığı görülmektedir. Fox TV konuyla ilgili 19 habere yer verirken; ATV, sadece 2 habere yer vermiştir. Bu sayı ile ATV, “*teknoloji ve altyapı*” alanında en az haber yayınlayan kanal olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanal D ve Show TV konuyla ilgili haberlere yer vermiştir. Kanal D 4, Show TV ise 7 haber yayınlayarak teknoloji ve altyapı sorunlarına değinmiştir. Ancak Kanal D ve Show TV’nin yayınladığı haber sayıları ATV’den fazla ve Fox TV’den az olduğu dikkat çekmektedir. Bu rakamlar Kanal D ve Show TV’nin diğer iki kanala göre daha dengeli bir yayıncılık gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.

Tabloda, eğitim süreci ile ilgili haberlerin en çok “yüz yüze eğitim” ve “uzaktan eğitim” başlıkları ile yayınlandığını görmek mümkündür. Yayınlanan haberlerin daha çok eğitim sürecine ilişkin bilgiler verdiği görülmektedir. ATV ve Kanal D yüz yüze eğitim ile ilgili 13 habere yer vermiştir. Fox TV ve Show TV’nin ise bu konu ile ilgili

yayınladıkları haber sayılarının birbirine yakınlık gösterdiği görülmüştür. 21 haber yayınlayan Fox TV'yi 22 haber ile Show TV takip etmektedir. Kategoriler arasında en fazla haber yayınlanan konu “uzaktan eğitim” konusudur. Pandemiyle birlikte uzaktan eğitim süreci başlamış ve konunun haber değeri artmıştır. İncelenen ana haber bültenlerinde uzaktan eğitim süreci ile ilgili en fazla haberin Kanal D’de yayınlandığı görülmektedir. Konuyla ilgili 42 habere yer veren Kanal D’yi ikinci sırada 38 haber ile Fox TV takip etmiştir. ATV uzaktan eğitim süreciyle ilgili 26 habere yer vermiştir. Tabloda dikkat çeken nokta ise uzaktan eğitim süreci ile ilgili Show TV’nin en az habere yer vermesidir. Konuyla ilgili 9 habere yer veren Show TV, pandemi döneminde eğitim süreciyle ilgili en az habere yer veren ana haber bülteni olarak da dikkat çekmektedir.

Pandemiyle birlikte yaşanan sorunlar devlet okullarında olduğu gibi özel okullarda da gündeme gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bulunan özel okullar, ücret karşılığında eğitim vermektedir. Ancak pandemi döneminde okulların kapatılmasıyla özel okullara ödenen ücretler boşa yatırılmış ve öğrenci velilerinin bu ücretlerle ilgili tepkileri gündeme gelmiştir. Çalışmada incelenen haberlere bakıldığında “özel okul sorunu” başlığı altında Fox Tv ve Show TV 3, Kanal D 6 ve ATV 1 habere yer vermiştir.

Pandemi salgınının yayılmasının önüne geçmek için uygulanan sosyal mesafe kuralları eğitimin her alanında olduğu gibi, lise ve üniversiteye giriş sınavlarında da uygulanmış ve bu durum karmaşaya neden olmuştur. İncelenen dört televizyon kanalı ana haber bültenlerinde bu konuyla ilgili haberlere yer vermişlerdir. Fox TV ve Kanal D sınav içerikli 5 habere yer vermiştir. ATV ve Show TV ise bu konuyla ilgili 3 habere yer vermişlerdir. Sınavlarla ilgili yayınlanan haberlerde, sınav konusunda yaşanan belirsizlikler ve yaşanabilecek sorunlar üzerinde durulmuştur.

Uzaktan eğitim süreciyle yaşanan gelişmelerin farklı kategorilerde incelendiği tabloda, bu kategorilere girmeyen bazı başlıklarda yer almıştır. Tabloda “diğer” kategorisinde incelenen haberler: “Milli Eğitim Bakanlığı’nın aldığı kararlar, pandemide süreci yöneten Bilim Kurulu’nun almış olduğu kararlar, eğitimcilerin süreç ile ilgili tavsiye ve uyarıları, okullarda vakaların görülmesi durumunda uygulanacak tedbirler, eğitimde yaşanan aksaklıklar ve öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları sosyal ve psikolojik sorunların giderilmesi.” gibi konuları içerdiği görülmüştür.

Ele alınan dört televizyon kanalının ana haber bültenlerinde; 23 fırsat eşitsizliği, 32 teknoloji ve altyapı, 69 yüz yüze eğitim, 115 uzaktan eğitim, 13 özel okul sorunu, 16 sınav uygulamaları ve 51 diğer olmak üzere toplam 319 haber incelenmiştir.

Pandemi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim ve süreç içerisinde eğitimle ilgili yaşanan sorunlar ve gelişmelerin ulusal televizyon kanalları içerisinde en fazla izlenme oranına sahip dört kanalın ana haber bültenleri incelenmiştir. İncelenen ilk kanal olan ATV’de uzaktan eğitim süreciyle ilgili olumsuz habere rastlanamamıştır. Bu nedenle ATV’de süreci anlatan 5 adet haber seçilerek, haberde kullanılan söylem ve ifadeler incelenerek kanalın ideolojik yapısı tespit edilmeye çalışılmıştır. FoX TV’de uzaktan eğitim süreci ile ilgili yayınlanan olumsuz haber sayısı 32’dir. Bu haberlerin tamamının incelenmesi mümkün olmadığından uzaktan eğitim süreciyle ilgili yaşanan; internet ve altyapı eksikliği, ekonomik nedenler, uzaktan eğitimin yetersizliği ve eğitimde fırsat eşitsizliği kategorilerinden haberler seçilerek toplam 11 haber çalışmaya dahil edilmiştir. Kanal D ve Show TV’de ise uzaktan eğitim sürecinde yaşanan olumsuzlukları anlatan 10’ar habere rastlanılmıştır. Elde edilen haber sayılarının az olması nedeniyle bu haberlerin tamamı incelenmiştir.

4.4.1. ATV Ana Haber Analizi

Medya şirketlerinin yapısal özellikleri birçok anlamda farklılıklar gösterebilmektedir. Şirket sahiplikleri ve ideolojik yapı bu farklılıkların ortaya çıkmasında çok etkili olmaktadır. Ancak bağlı bulunulan bu ideolojik yapıların ekonomik ve güç dengelerine göre değişebildiği gözlenmektedir.

Son yıllarda özellikle televizyon mecrasında siyasetin etkileri yakından görülmektedir. Medya şirketleri özellikle maddi çıkarları göz önünde bulundurarak siyasette güçlü olan tarafı destekleme eğiliminde bulunmaktadır. Bu nedenle medyada “yandaş medya” veya “havuz medyası” gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Televizyon kanalları özellikle haber bültenlerinde yayın çizgisini belirgin bir şekilde izleyiciye hissettirmektedir. Haberlerde savundukları ideolojiye yakın kişileri veya olayları olumlu yönleri ile aktaran televizyon kanalları, muhalefet oldukları kesim ile ilgili haberlerde ise olumsuz yönleri ön plana çıkarabilmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen ATV, yayın çizgisi olarak iktidar partisi olan AK Parti (Adalet ve Kalkınma Partisi)’ye yakınlığı ile bilinmektedir. ATV ana haber

bültenleri incelendiğinde, iktidarın yapmış olduğu çalışmaların ve izlediği politikaların hiçbir şekilde eleştirilmediği, olayların hep olumlu yanlarının gündeme getirildiği görülmektedir. Aynı şekilde muhalefet partilerinin ise sürekli eleştirilerin odağında tutulduğu görülmektedir.

Pandemi süreciyle başlayan uzaktan eğitimin ana haberlerde işlenişinin araştırıldığı bu çalışmada ATV'nin ana haber bültenlerinde uzaktan eğitim süreciyle ilgili olumsuz habere yer vermediği yukarıdaki tabloda da görülmektedir. İncelenen diğer haber kanallarının tamamında ise uzaktan eğitimin çeşitli nedenlerle aksadığı, öğrencilerin eğitimde eşit şartlarda yararlanamadığı şeklinde olumsuz haberlere rastlanmıştır. Öğrencilerin eğitimden eşit şekilde yararlanması sosyal devlet, iktidar ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. ATV'nin uzaktan eğitim içerikli haberlerinde bu sorunlara ve sorunların giderilmesi ile yükümlü olan iktidara ilişkin olumsuz veya eleştirel habere yer vermemesi dikkat çekicidir.

ATV, 11 Mart 2020 ile 11 Mart 2021 tarihleri arasında geçen bir yıllık sürede uzaktan eğitim süreci ile ilgili 61 habere yer vermiştir. Bu haberler içerisinde, tablo 3'te yer alan verilere göre eğitim içerikli haberlerin yoğun olarak yayınlandığı dönemler dikkate alınarak belirlenmiş 5 haber incelenmiştir.

HABER SÜRESİ: 3 Dakika 10 Saniye

KAM SPIKER¹

¹ KAM SPIKER: "Televizyon haberinde sunucunun kameraya okuduğu bölüme Kam SPK denilmiştir ve bu terim de bir reji komutu olan "Kamera Spikerde"nin kısaltılmış halidir" (Karadağ, 2019: 798).

Okulların ara tatili, virüs kabusu yayılmaya başladığında geriye çekilmişti. Bir haftalık tatil vardı bitti. Ders zili bugün yeniden çaldı ama bir farkla, uzaktan. Uzaktan eğitimin ilk dersini Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk verdi. ATV ana haber ekibi de tüm tedbirleri alarak çocukların yanına gitti, o da derse katıldı ve uzaktan eğitimi onların gözünden takip etti. Ortaya da bir tür veli rehberi çıktı aslında.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİM BAŞLADI

-DERS ZİLİNİ BAKAN SELÇUK ÇALDI

-GÜNDE 2 DERS! DERSLER 20 DAKİKA...

-ATV HABER 'UZAKTAN EĞİTİM'DERSİNDE!

-DERS ZİLİ 'UZAKTAN' ÇALDI

-YENİ DÖNEM BÖYLE BAŞLADI

-AİLELERE 'UZAKTAN EĞİTİM' ÖDEVİ!

Uzaktan eğitim süreci ile ilgili bilgi verilen haberde, yeni başlayan uygulamanın detayları aktarılmıştır. ATV, yapmış olduğu özel haberde bir eve konuk olmuş ve öğrencilerin derse katılım sürecini kaydetmiştir. Haberde 7 farklı KJ kullanılmıştır.

Haberde kullanılan KJ'lerin eğitim sürecini aktaran cümlelerden oluştuğunu görmek mümkündür. Haberde ayrıca Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un uzaktan eğitimin başladığı ilk derste açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin içeriği yine öğrenci ve velilerin röportajlarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde, internet, bilgisayar ve televizyon çok önem kazanmıştır. Haberde ATV'nin konuk olduğu ev, gelir seviyesi yüksek bir ailenin evidir. Ancak Türkiye'de herkesin eşit şartlarda olmadığı ve gelir seviyesi çok düşük olan ailelerin olduğu da göz ardı edilmemelidir. Özellikle, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gelir seviyesi düşük ailelerin sayısı oldukça fazladır. Televizyona dahi ulaşamayan öğrencilerin olduğu bu bölgelerde uzaktan eğitime ulaşmak bir hayli zor olmaktadır. Dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kalabalık ailelerin bir hayli fazla olmasıdır. Aynı hanede birden fazla öğrencinin olması bütün öğrencilerin dersleri takip etmesini imkansız kılmaktadır. Bu durum da eğitimin

aksamasına neden olmaktadır. Ancak ATV'nin konuk olduğu evde bilgisayar ve televizyonun olduğu, iki öğrencinin derslerinin çakışması halinde derslerini farklı araçlardan takip edebildiği görölmektedir.

ATV kanalının haberde, olaya daha olumlu yaklaştığı görölmekte ve hazırladığı içeriklerle bir genelleme yapmaktadır. Ancak Türkiye'de ailelerin ekonomik gelir düzeylerinin farklı olduğunu yansıtmadığı ve her öğrencinin eşit şartlarda eğitim almadığı gerçeğine de değinmediği görölmektedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 32 Saniye

KAM SPIKER

Korona virüsü sebebiyle eğitim artık EBA TV ve sanal ortamda. Peki, bu süreçte öğretmenler ne yapıyor. Dersleri nasıl işliyorlar? ATV haber öğretmeni Hatice Kübra Eser'in evine konuk oldu. İşte evdeki eğitim öğretim.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİMDE SON DURUM

-SANAL SINIFTA ÖĞRETİM MESAİSİ

-ÖĞRETMEN DE ÖĞRENCİ DE EKRAN BAŞINDA

-SINIFI EVE TAŞIDILAR...

-HEM GÖRÜNTÜLÜ, HEM SESLİ DERS...

-ÖĞRENCİLER BİREBİR EĞİTİME BAŞLADI

Haberin yapısına baktığımızda, yapılan özel haber 1.30 saniye sürmüştür. Haberde, konuyu destekleyen birden fazla KJ kullanılmıştır. Haber görüntüleri, Hatice Kübra Eser isimli öğretmenin evinde çekilmiş ve öğretmenin röportajına başvurulduğu görülmüştür.

Uzaktan eğitimdeki son durumu aktaran haberde bir öğretmenin eğitim süresince neler yaptığı ve öğrenciler ile nasıl iletişim kurduğu anlatılmıştır. Haberde kullanılan evin görüntülerine baktığımızda yeni ve lüks bir ev olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye’de öğretmen ve öğrencilerin tamamının bu imkanlara sahip olmadığı bilinmektedir. Haberde bu imkanlarla alakalı herhangi bir içerik ya da bilginin yer alamadığı görülmektedir. Haberde kullanılan “*HEM GÖRÜNTÜLÜ, HEM SESLİ DERS...*” başlığı, bilgisayar ve internet aracılığı ile yapılan canlı eğitimi ifade etmektedir. Ancak Türkiye’de internet altyapısı nedeniyle özellikle kırsal kesimlerde birçok öğrencinin internete erişimi yoktur. Bunun yanında, internet ve bilgisayar temini öğrencilere artı bir ekonomik gider yaratmaktadır. Ekonomik imkanları olmayan öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde canlı derslere katılım gösterememektedir. Dolayısıyla haberde, uzaktan eğitim süreciyle ilgili aktarılan bilginin bütün öğrenci ve eğitimcileri kapsayacak şekilde sunulmaması haberin doğruluğunun sorgulanmasına neden olmaktadır. Bir diğer başlıkta “*ÖĞRENCİLER BİREBİR EĞİTİME BAŞLADI*” bilgisi verilmektedir. Ancak yukarıda bahsettiğimiz, internet erişimi ve ekonomik şartlar öğrencilerin birebir eğitim yapmasının önündeki engellerdir. Milli Eğitim Bakanlığı, internet erişimi olmayan öğrencilerin eğitimden uzak kalmaması için TRT ile iş birliği yaparak uzaktan eğitim derslerinin televizyonlar aracılığı ile yapılmasını sağlamıştır. Bakanlığın yaptığı bu çalışma öğrencilerin “*BİREBİR*” derslere katılamadığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ancak haber başlığının yine bütün öğrencileri kastederek oluşturulmadığı görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 7 Saniye

KAM SİKER

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk uzaktan eğitim 31 Mayıs'a kadar sürecek dedi. 1 Haziranda okullar açılır mı bekleyip görmek lazım dedi. Bakan Ziya Selçuk bu yıl kimsenin sınıfta kalmayacağını, ilk dönem notunun geçerli olacağını söyledi.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİME DEVAM...

-ZORUNLU TATİL 31 MAYIS'A KADAR UZATILDI

-SINIF GEÇMEK İÇİN NOT ŞARTI YOK!

-LGS ERTELENECEK Mİ?

Yukarıdaki haberde, eğitim süreci ile alınan birden fazla kararın bir haberde sunulduğu görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan haberde olumsuz hiçbir yorum ya da söylemin kullanılmadığı görülmektedir. Eğitim süreciyle ilgili alınan kararların ifade edildiği haberde, kullanılan görüntüler ve halk röportajları sürecin kusursuz işlediğini, hiçbir sorunun yaşanmadığını kanıtlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Eğitimle ilgili farklı kararların yer aldığı haberde kullanılan halk röportajlarının tamamı, haberde yapılan açıklamaya paralel söylemlerden oluşmuştur. Röportajlarda eleştirel söylemlerin kullanılmaması, haberin güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Ayrıca haberlerde açıklamayı yapan yetkili kişi haricinde uzman kişilerin konuya yönelik tespit veya açıklamalarının kullanılmaması da, haberin güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 39 Saniye

KAM SİKER

Tabi önlemlerin en önemli kısmı kuşkusuz, hepimizi de çok yakından ilgilendiren eğitimle ilgili. Yılsonuna kadar eğitim uzaktan olacak. Tabi burada yılsonu deyince yanlış anlaşılmasın. Aklınıza 2021 Haziran ayı gelmesin, 2020 yılı sonuna kadar, yani 31 Aralık bahis konusu. Eğitim Online olacak, ama yine sorular var tabi bunun dışında. Sadece devlet okulları değil özel ve kurslarda uzaktan eğitim kapsamında. Peki sınavlar ne olacak, notlar nasıl verilecek, üniversitelerde son kararı kim verecek?

KJ:

-31 ARALIK'A KADAR ONLINE EĞİTİM!

-EĞİTİM YILSONUNA KADAR UZAKTAN

-TÜM EĞİTİM-ÖĞRETİM UZAKTAN OLACAK

-ANAOKULLARI AÇIK MI, KAPALI MI?

-ÜNİVERSİTELERİN DURUMU NE?

-KURSLARDA DA EĞİTİM UZAKTAN

Pandemi sürecinin başlamasıyla eğitimde birçok karar alındı, okullar kısmen ya da tamamen yüz yüze eğitime başladı. Ancak salgının artış göstermesi ile eğitimin tamamen uzaktan yürütülmesi kararlaştırıldı. ATV ana haber bülteninde yer verilen bu haberde süreçle ilgili bilgiler verilmektedir. Uzaktan eğitimin zor bir süreç olduğu ve yetersiz olduğu araştırma raporları ile ortaya koyulmuştur. Ancak haberde röportaj yapılan

öğrenci ve velilerin uzaktan eğitimi öven ve destekleyen kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan aksaklıklara süreç içerisinde de değinmeyen ATV kanalı, tekrar uzaktan eğitim kararı alınmasında da bu aksaklıklara değinmemiş ve haberde sadece süreci anlatan içeriklere yer vermiştir. Televizyon kanalının yayın çizgisi, bu noktada etkili olmuş ve habere sadece süreç yönünden yaklaşılmasına neden olmuştur.

HABER SÜRESİ: 47 Saniye

KAM SPMER

Salgından en çok kim etkilendi dersiniz elbette çocuklar deriz. Çünkü çocuklar okullarından arkadaşlarından ayrılır ve hepsi derslerinden geri kalmamak için çok büyük bir özveriyle çaba harcıyor öğretmenleriyle birlikte. Ama aralarında bazıları var ki fazladan çaba harcamak zorundalar eğitime erişmek için. İşte onlar.

KJ:

-DAĞ BAŞINDA DERS BAŞI...

-İŞTE EĞİTİM AŞKI

ATV'nin yapmış olduğu 40 saniyelik haber, öğrencilerin internet erişimi ile ilgili yaşadığı sorunu dile getirmektedir. Haberin görüntüleri o zorlukları yaşayan öğrenciler tarafından çekilmiştir.

Özellikle kırsal kesimlerde internet erişiminin olmaması uzaktan eğitimi olumsuz etkilemektedir. Haberde, Iğdır'ın bir köyünde öğrencilerin internet erişimi olmadığı için

yüksek bir dağın tepesine çıkarak eğitime katılma çabası işlenmiştir. Haber aslında uzaktan eğitim sürecinin olumsuzluğundan bahsetmektedir ve bu olumsuzluğun giderilmesi iktidar partisi ve ilgili kurumun sorumluluğundadır. Ancak haber buna değinmek yerine “*İŞTE EĞİTİM AŞKI*” başlığını atarak öğrencilerin eğitime olan ilgisini ön plana çıkarmıştır. Aynı haberde kullandığı “*DAĞ BAŞINDA DERS BAŞI...*” başlığında internetin erişim sıkıntısına dikkat çekmiştir. Ancak burada yine öğrencilerin eğitim için harcadıkları çabaları ön plana çıkarmaya çalışmıştır.

Yukarıda analiz ettiğimiz haberlerde, uzaktan eğitim süreciyle ilgili bilgilendirmeler ve açıklamalar yapılmıştır. Televizyon haberlerinin sunumunda yayın çizgisinin ne kadar etkili olduğu burada da görülmektedir.

ATV’de yer alan eğitim haberlerine bakıldığında tamamen süreç ile ilgili bilgilerin verildiği gözlenmiştir. 12 Mart 2020 tarihinden sonra alınan uzaktan eğitim kararıyla başlayan süreç, yıl içerisinde salgının seyrine göre değişiklik göstermiştir. Salgında vakaların azalmasından sonra yüz yüze eğitim yapılması planlanmıştır. Ancak salgın sürecinin hala devam ediyor olması eğitimde yeni modellerin uygulanmasına neden olmuştur. Seyreltilmiş sınıflarda eğitim yapılması, eğitimin her gün değil haftada iki gün yapılması veya belli sınıfların ve grupların yüz yüze eğitime devam etmesi, diğer grupların ise eğitime uzaktan eğitim sistemiyle devam etmesi gibi modeller oluşturulmuştur. Ancak salgın seyrinin sürekli değişim göstermesi bu modellerin de uygulanamamasına neden olmuştur.

ATV ana haber bültenlerinde eğitim sürecinde alınan bu kararlar ile ilgili haberleri çokça görmek mümkündür. Ancak bu süreçte eğitimde olumsuzlukların da yaşandığı bilinmektedir. Eğitim-Sen’in yaptığı araştırma raporuna göre, uzaktan eğitim sürecinde, EBA, teknolojik materyal eksikliği ve bu konuda uzman bir ekibin olmaması gibi nedenler, uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkilemiş ve öğrencilerin eğitimde geri kalmasına neden olmuştur (egitimsen.org.tr). Uzaktan eğitimin yetersizliği ile ilgili yayınlanan böyle bir rapor olmasına rağmen, ATV ana haber bültenlerinde bu olumsuzlukların yer aldığı habere rastlanamamıştır. Ayrıca ATV ana haber bülteninde uzaktan eğitim haberlerinin görüntülerine bakıldığında, haberlerin gelir seviyesi yüksek ailelerin evlerinde çekildiği, öğrencilerin tablet, bilgisayar ve telefon gibi internet bağlantısı ile kullanılan araçlara sahip olduğu görülmektedir. Ancak çalışmada

incelediğimiz ikinci habere baktığımızda, ülkemizde öğrencilerin eşit şartlarda eğitim görmediği, özellikle kırsal kesimde öğrencilerin internete dahi ulaşamadığını görmekteyiz. ATV ana haber, bu haberi manipüle ederek olumlu yaklaşıma çalışmış ve eğitimde yaşanan sorunu “*İŞTE EĞİTİM AŞKI*” başlığıyla sunmuştur.

ATV’de yayınlanan haber incelemesinin sonucunda görülmektedir ki, ATV kanalında yayınlanan haberlerde, haberde doğruluk ve tarafsızlık ilkelerini gözetmediğini söylemek mümkündür. İncelenen haberlerde, televizyon kanalının tarafsız olmadığı, bağlı bulunduğu kurum ya da kuruluşun savunduğu ideolojiye göre içerik oluşturduğu görülmektedir.

4.4.2. Fox TV Ana Haber Analizi

Haberciliğin her alanında olduğu gibi televizyon haberciliğinde de ideoloji çok fazla etkili olmaktadır. Fox TV ana haber bültenleri incelediğinde, olaylara ve gündeme daha eleştirel yaklaştığı görülmektedir. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili sorunların gündeme taşınmasında yapılan haberlerde bu yaklaşım açık bir şekilde görülmektedir. Fox TV ana haber bültenlerinde 11 Mart 2020 – 11 Mart 2021 tarih aralığını kapsayan bir yıllık sürede 3 Bin 710 haber sunulmuştur. Bu haberlerin 116’sı eğitim haberleridir. 116 haber içerisinde ise 32 olumsuz haber yer almıştır. Bu haberlerden, uzaktan eğitim süreciyle ilgili yaşanan, internet ve altyapı eksikliği, ekonomik nedenler, uzaktan eğitimin yetersizliği ve eğitimde fırsat eşitsizliği konularının yer aldığı 11 haber çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

Pandemi süreci ile başlayan uzaktan eğitim, uzmanlar, öğrenciler ve velilerin endişelenmesine neden olmuştur. Uzaktan eğitime yabancı olan öğrencilerin süreç hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, ev ortamında derslere adapte olamaması ve derse erişim sıkıntısı gibi çeşitli nedenler öğrenciler ve veliler üzerinde endişelerin artmasına neden olmuştur.

Fox TV ana haber bülteninde yer alan haberde öğrenci ve velilerin yanında uzmanların da bu uzaktan eğitim konusunda kaygılarının olduğu görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 32 Saniye

KAM SPİKER

Türkiye ilk kez 23 Mart'tan sonra bilgisayar ve televizyon aracılığı ile eğitim görmeye hazırlanıyor. Eğitimciler, her çocuk bu eğitim aracına erişemeyebilir. Erişenlerse yeterli eğitimi alamaz. Bu da özellikle liselere geçiş ve üniversite sınavlarına girenler için büyük risk diyerek ses yükseltti. Aileler ve öğrencilerse zorunlu tatilin uzamasıyla eğitim sürecinin böyle devam etmesinden endişeli. Bakan, hafta içinde sistemin anlatılacağını açıkladı.

Üst KJ: UZAKTAN EĞİTİME HAZIRLIK

Alt KJ: MİLLİ EĞİTİM EBA İLE EĞİTİME 23 MART'TA BAŞLAYACAK

Alt KJ: EĞİTİMCİ VE VELİLERİN UZAKTAN EĞİTİM İLE İLGİLİ ENDİŞELERİ VAR

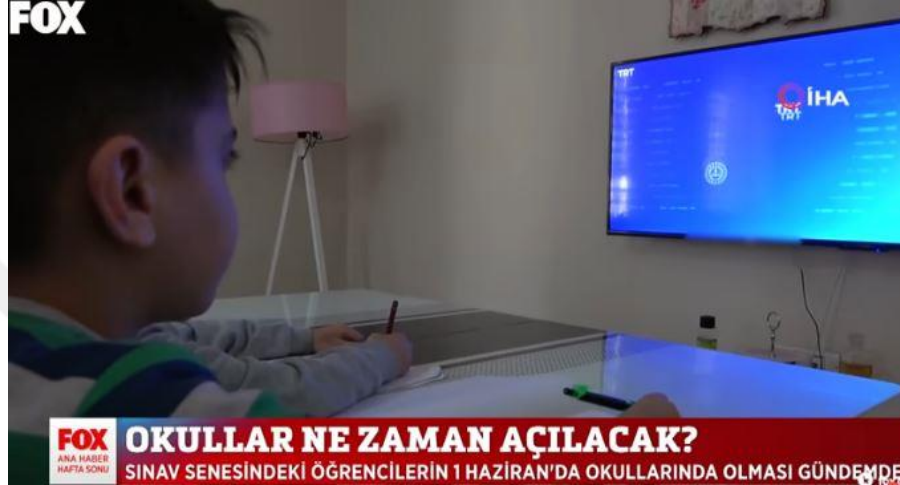
Üst KJ: SİNAVA HAZIRLANANLAR ENDİŞELİ

Alt KJ: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TÜM İÇERİĞİ HAZIRLADI

Fox TV, 14 Mart 2020'de yayınladığı uzaktan eğitim ile ilgili haberde, uzaktan eğitime geçişte yaşanan sorunları değerlendirmiş ve konuyla ilgili uzman görüşlerine yer vermiştir. Haberde ayrıca öğrenci ve velilerin röportajları ile uzaktan eğitim ile ilgili endişelerin olduğunu desteklemeye çalışmıştır. Kam Spikerde, özellikle liselere geçiş ve üniversiteye giriş sınavlarına katılacak öğrencilerin sorun yaşayacağını, eğitimcilerin bu konuda endişe duyduğunu, “Bu da özellikle liselere geçiş ve üniversite sınavlarına girenler için büyük risk diyerek ses yükseltti.” cümlesiyle vurgulamaya çalışmıştır. Haberde birden fazla KJ kullanılmıştır. Haberi desteklemek amacıyla kullanılan KJ'ler,

aynı zamanda izleyicinin de algısını yönetmek ve belli bir noktaya dikkat çekmek için kullanılmaktadır. Haberde kullanılan KJ'ler yine uzaktan eğitim ile ilgili, uzman ve velilerin duyduğu endişe ifade edilmiştir.

Haberin geneline bakıldığında uzaktan eğitim sürecinin başlaması ve uzaktan eğitimin nasıl yürütüleceği belirsizliğinin yanında, uzaktan eğitim içeriğinin yeterli olup olmayacağı konusunda eğitimcilerin ve velilerin endişeleri üzerinde durulmuştur.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 18 Saniye

KAM SİKER

Okulların açılmasına ilişkin iki ayrı senaryo masada. Bunlardan ilki sınav senesindeki öğrencilerin 1 Haziran'da okullarında olması. İşte diğer senaryolar ve eğitimcilerin tavsiyeleri.

Üst KJ: OKULLAR NE ZAMAN AÇILACAK?

Alt KJ: SINAV SENESİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN 1 HAZİRAN'DA OKULLARDA OLMASI GÜNDEMDE

16 Mayıs 2020'de Fox TV'nin yüz yüze eğitimin başlamasıyla ilgili yayınladığı haberde, uzaktan eğitimin yetersiz olduğunu belirten bir araştırmaya yer verilmiştir. Bahçeşehir Üniversitesi'nin öğrenciler üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre öğrencilerin yüzde 62'sinin uzaktan eğitimi yetersiz bulduğunu ifade etmiş ve uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca eğitimciler, özellikle matematik ve uygulama derslerinin uzaktan eğitime uygun olmadığını belirtmişlerdir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 45 Saniye

KAM SİKER

EBA'da işleri toparlamaya çalışıyor Milli Eğitim. Fakat öyle acayip bir durum var ki, Milli Eğitim Bakanı bana kalırsa Cem Yılmaz'a rakip olmaya çalışıyor. Çünkü çok acayip açıklamalar yapıyor. Bugün de EBA'da tekrar sorun çıkar mı sorusu soruldu. O da dedi ki "sorun olur mu olur. Hatta iki sene sonra bile olur." Aşı bulunsa bile sorunlar devam edecek. Nasıl olacak acaba?

Üst KJ: "EBA'DA YİNE SORUN OLUR"

Alt KJ: ZİYA SELÇUK: HİÇBİR ZAMAN SORUN OLMAYACAK DIYE BİR GARANTİ VEREMEM

Üst KJ: BAKAN'DAN EBA TV UYARISI

Alt KJ: ZİYA SELÇUK: İZLEMİYEN SINAVDA SORUN YAŞAR, EBA TV'Yİ KAÇIRMASINLAR

Üst KJ: UZAKTAN EĞİTİME ERİŞEMİYORLAR

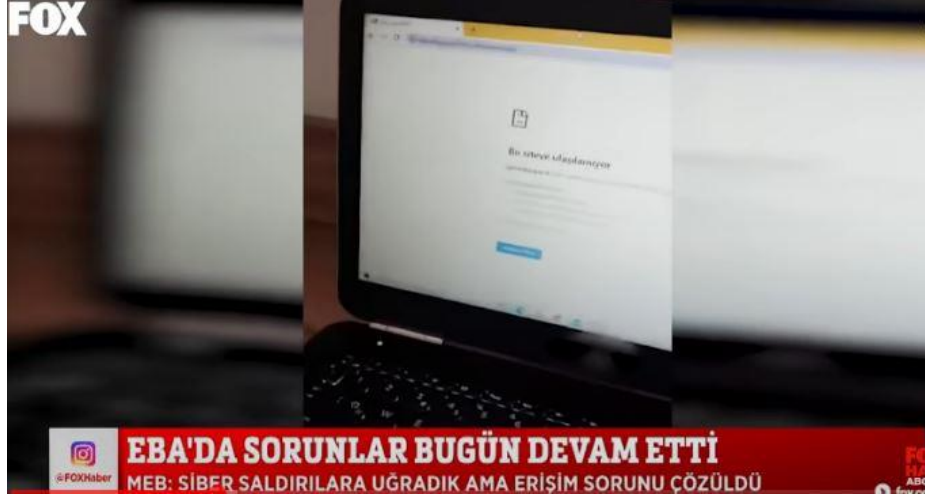
Alt KJ: İSTANBUL VE ANKARA'DA DAHI UZAKTAN EĞİTİM ALAMAYAN ÖĞRENCİLER VAR

Üst KJ: EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ NEREDE?

Alt KJ: ÖZGÜR ÖZEL: SON ÖĞRENCİ UZAKTAN EĞİTİM ERİŞENE KADAR FIRSAT EŞİTLİĞİ YOK

Uzaktan eğitim sürecinde altyapı nedeniyle eğitime ulaşamaması sorunu üzerine Fox TV, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un bir başka televizyon programında yaptığı açıklamayı haberleştirmiştir. Katıldığı televizyon programında uzaktan eğitim sistemi olan EBA'da yaşanan erişim sıkıntısı nedeniyle açıklama yapan bakanın *“EBA'DA YİNE SORUN OLUR”* sözlerini eleştirmiştir. Haberde, uzaktan eğitim sürecinde eksikliklerin giderilmesinden sorumlu olan kişinin bu sözleri kullanmasının doğru olmadığını, bir sorun varsa bunu giderecek olanın Milli Eğitim Bakanlığı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ziya Selçuk'un öğrencilerin dersleri TRT EBA TV üzerinden takip etmesi gerektiğini söylemesi üzerine haberde halk röportajına yer verilmiştir. Röportaj yapılan veliler ve öğrenciler, derslerin TRT EBA TV üzerinden takip edildiğinde konuların anlaşılmadığını ve birden çok öğrencinin olduğu evlerde öğrencilerin dersleri kaçırdığını ifade etmişlerdir. Haberin devamında yine Milli Eğitim Bakanı'nın açıklamaları üzerinde durulmuş ve ana muhalefet partisinin bu açıklamalara yaptığı eleştirilere yer verilmiştir. Fox TV ana haberde, Bakan Ziya Selçuk'un *“1,5 milyon öğrencimizin bilgisayar ve internet paketi konusunda problemi var.”* açıklaması kullanılarak yine uzaktan eğitimde büyük bir sorunun olduğuna dikkat çekmiş ve bu sorunu gündeme taşımıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların başında ekonomik sıkıntılar gelmektedir. Ülkemizde özellikle kırsal kesimlerde yaşayan ailelerin büyük bir bölümü ekonomik anlamda zorluk yaşamaktadırlar. Yaşanan salgınla birlikte ekonomik zorluk çeken insanların sayısı da artmıştır. Pandemiyle birlikte başlayan uzaktan eğitim, EBA TV ve TRT EBA kanalları üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Öğrenciler eğitimlere bu kanallar üzerinden katılabilmektedir. Ancak eğitim kalitesini yükseltmek ve öğrencilere daha faydalı olabilmek için canlı ders eğitimlerinin yapılması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin derslere aktif olarak katılması ve sürecinin daha verimli geçmesi sağlanabilecektir. Bu noktada karşılaşılan sorunların başında ise ekonomi gelmektedir. Çünkü uzaktan eğitimin canlı yayınlar ile yapılabilmesi için internet ve internet araçlarına (telefon, tablet ve bilgisayar) ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak incelenen haberlere baktığımızda Türkiye'de bu imkânlara sahip olmayan öğrencilerin sayısının fazla olduğu görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 48 Saniye

KAM SİKER

Özel okullara gidenler uzaktan eğitimi alabiliyor. En azından önemli ölçüde alabiliyor. EBA'dan almak isteyenler, almak zorunda olanlar, devlet okuluna gidenler ise alamıyor. İşte buyurun size eğitimde çifte standart. Şimdi, dün biliyorsunuz EBA çöktü Milli Eğitim Bakanı'mız oradan iyimser bir tablo çıkarttı. Mutlu olmalıyız çok talep var dedi. Bugün de bir yoklama yapmamız lazım çünkü bugünde çalışmadı. Milli Eğitim Bakanı var mı? Yok yoklamada. Milli Eğitim Bakanlığı var mı? Yok. Devlet var mı? Yok. Milli eğitimde bunların hepsi okulu kırmış gibi görünüyorlar birkaç gündür.

Üst KJ: EBA'DA SORUNLAR BUGÜN DEVAM ETTİ

Alt KJ: MEB: SİBER SALDIRILARA UĞRADIK AMA ERİŞİM SORUNU ÇÖZÜLDÜ

Üst KJ: MUHALEFETTEN BAKAN SELÇUK'A TEPKİ

Alt KJ: CHP VE DEVA PARTİSİ ELEŞTİRDİ, BAĞÇELİ BAKANİ KUTLADI

Üst KJ: UZAKTAN EĞİTİM FARKI

Alt KJ: YAŞITLARI ALMANYA'DA İNTERNETİ ÜCRETSİZ KULLANIRKEN ONLAR İNTERNETE UZAK

Salgın nedeniyle yüz yüze eğitimin mümkün olmaması uzaktan eğitime devam edilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi uzaktan eğitimin yetersizliği ve ekonomik şartlar nedeniyle sistemden istenilen verim

alınamamıştır. Yetersiz eğitim ve ekonomik nedenlerin dışında birde altyapı ve internet sorunu uzaktan eğitimin önündeki en büyük engeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Fox TV, haberde yaşanan altyapın sorununa değinmiştir. Uzaktan eğitim sistemi olan EBA’da erişim sorununun olduğunu ve bu sorunun bir türlü giderilmediğini ifade etmiştir. “EBA’DA SORUNLAR BUGÜN DEVAM ETTİ” başlığı ile sorunun daha önce yaşandığını ve hala giderilmediğini söylemektedir. Haberde, Milli Eğitim Bakanı’nın yaşanan sorunun nedeninin tespit edildiği ve giderildiği açıklaması kullanılmıştır. Ancak sorunun hala yaşanıyor olmasına vurgu yapan haber, bu noktada bakanı eleştirmektedir.

Haberde, ayrıca muhalefet partilerinin yaşanan sorunlar ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı’na eleştirilerine de yer verilmiştir. Cumhuriyet İttifakı taraflarından biri olan MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin ise Milli Eğitim Bakanı’nı kutladığı ifade edilmiştir.

Dikkat çeken bir diğer konu ise Fox TV’nin haberde karşılaştırma yapmasıdır. “UZAKTAN EĞİTİM FARKI” başlığı ile verilen bilgide Türkiye’de eğitim gören öğrencilerin ile Almanya’da eğitim gören öğrenciler karşılaştırılmıştır. Türkiye’de internetin ücretli olmasına değinen haber Almanya’da öğrencilerin interneti ücretsiz kullandığını ve bu durumun uluslararası eşitsizlik yarattığını belirtmiştir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 57 Saniye

KAM SPMER

Uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntıların başında öğrencilerin bilgisayar ve tablet gibi cihazlara sahip olmaması geliyor. Milli Eğitim Bakanlığı 500 bin tablet dağıtılacağını hatta 150 bin adedinin dağıtıldığını açıklamıştı. Ancak o tabletler nerede

henüz öğretmenlere bir bilgi gitmedi. Üstelik iddiaya göre tablet alınması için öğretmenlerden para istendi

Üst KJ: 150 BİN TABLET NEREDE?

Alt KJ: MEB'İN DAĞITTIĞI TABLETLERİN ÖĞRENCİLERE ULAŞMADIĞI ÖNE SÜRÜLDÜ

Üst KJ: TABLET İÇİN ÖĞRETMENDEN DESTEK

Alt KJ: EĞİTİM-SEN: ÖĞRETMENLERDEN TABLET KAMPANYALARINA KATILMALARI İSTENİYOR

Üst KJ: EĞİTİM PARAYLA ALINAN HİZMET OLDU

Alt KJ: CHP RAPORUNA GÖRE YÜKSEK GELİRLİ KESİM 20 KAT FAZLA HARCADI

Fox TV'nin yaptığı haberde uzaktan eğitimin ekonomik anlamda öğrencilere artı bir maliyet getirdiği ve bu nedenle yoksul öğrencilerin uzaktan eğitime eşit şartlarda katılamadığı eleştirisi yapılmıştır.

Haberde, yoksul öğrencilerin mağduriyetlerinin giderilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın tablet dağıtacağını hatta bunların bir kısmının dağıtıldığını hatırlatmış ancak tabletlerin öğrencilere ulaşmadığı eleştirisinde bulunmuştur. Fox TV haberde bir eğitim sendikasının açıklamasını da kullanarak eleştirisini desteklemiştir. Eğitim sendikasının iddiasının gündeme getirildiği haberde, tablet eksikliğinin giderilmesi için öğretmenlerden yardım istendiği ifade edilmiştir. Sosyal devlet sorumluluğunda olan eğitimin öğrencilere ulaştırılamamasını eleştiren haber, bu konuda öğretmenlerden istenen desteğin yanlış olduğunu söylemektedir.

Ayrıca Fox TV haberde ana muhalefet partisi CHP'nin hazırladığı bir rapora da yer vermiştir. Fox TV, "EĞİTİM PARAYLA ALINAN HİZMET OLDU" KJ'si ile eğitimin sosyal devlet sorumluluğunda olduğunun imasında bulunarak CHP'nin yayınladığı rapora değinmiştir. Rapora dikkat çeken haber eğitimin, yoksul ailelere ulaşmadığını varlıklı ailelerin yoksul ailelere göre imkanlardan daha fazla yararlandığını ifade etmiştir.

HABER SÜRESİ: 3 Dakika 17 Saniye

KAM SPMER

Uzaktan Eğitim Milli Eğitim Bakanı'nın çaldığı zille başladı. Bu süreçte en büyük endişe ise tüm öğrencilerin eğitime eşit erişemeyeceği. Milli Eğitim Bakanlığı da bilgisayarı ya da internet bağlantısı olmayanlar için hala formül arayışında.

Üst KJ: İLK DERS ZİLİ UZAKTAN ÇALDI

Alt KJ: EŞİT ERİŞİM ENDİŞELERİNİN GÖLGESİNDE EVDE EĞİTİM BAŞLADI

Üst KJ: EĞİTİME ERİŞEMEYENLER NE OLACAK?

Alt KJ: SELÇUK: ERİŞİMİ GÜÇ OLAN ÇOCUKLARIMIZ İÇİN DE HAZIRLIKLARIMIZ SÜRÜYOR

Üst KJ: SORU CEVAP İÇİN BİLGİSAYAR ŞART

Alt KJ: TELEVİZYONDAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLER ÖĞRETMENLERİ İLE İLETİŞİM KURAMIYOR

Üst KJ: BİLGİSAYAR ŞART AMA...

Alt KJ: ÇOCUK SAYISI ARTTIKÇA VELİLERİN MASRAFI DA KATLANIYOR

Uzaktan eğitimin en temel parçası olan bilgisayar, tablet ve telefon gibi internet cihazlarının yanında internette öğrenciler üzerinden artı bir maliyet doğurmaktadır. Fox TV bu haberinde öğrencilerin eğitime ulaşamamasındaki ekonomik sorunları işlemiştir.

Uzaktan eğitimin yeni dönemde de devam etmesi bazı sorunları da gündeme getirmiştir. Haberde öğrencilerin uzaktan eğitime katılamadığı ifade edilmiş ve bunun nedeni olarak ekonomik yetersizlik gösterilmiştir. Haberde konu ile ilgili Milli Eğitim Bakanının röportajına yer verilmiştir. Bir okulun bahçesinde çekilen röportajda, Ziya Selçuk'un uzaktan eğitime bazı öğrencilerin bilgisayar ve internet eksiklikleri nedeniyle katılamadıklarını, bu sorun için çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir. Yayın çizgisi olarak iktidar partisine eleştirel yaklaşan kanalın haberde abartı veya yalan söylem kullandığı düşünülebilir. Ancak bakanın uzaktan eğitime erişimle ilgili yaptığı açıklama Fox TV'nin haberini doğrulamaktadır.

Daha önce yapılan açıklamada ekonomik yoksulluk çeken öğrencilerin uzaktan eğitime ulaşabilmesi için TRT EBA TV üzerinden günlük derslerin yapıldığı açıklanmıştır. Fox TV bu haberinde bu konuyu farklı bir biçimde ele almıştır. Televizyon üzerinden öğrencilerin derse sadece dinleyici olarak katılabildiğine, anlamadıkları ya da merak ettikleri konularda öğretmenleri ile iletişim kuramadığına dikkat çekmiştir. *“SORU CEVAP İÇİN BİLGİSAYAR ŞART”* KJ'si ile uzaktan eğitimde öğrencilerin öğretmenleri ile iletişim kurması gerektiğine bunun için ise bilgisayara ihtiyaç olduğuna dikkat çekmiştir. Haberde ayrıca muhabirin bir elektronik mağazaya giderek tablet ve bilgisayar fiyatlarını incelediği görülmektedir. Bu haberde uzaktan eğitimin getirdiği ekonomik yükün tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca Türkiye'de çocuk ve genç nüfusunun fazla olduğu da bilinmektedir. Bu da eğitimde ekonomik olarak yükü ikiye katlamaktadır. Haberde iki ve daha fazla çocuklu evlerde öğrencilerin aynı saate denk gelen derslere katılımını zorlaştırmaktadır. Böyle bir durumda ise birden fazla bilgisayar veya tablete ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, ailelerin ekonomik giderin artması anlamına gelmektedir.

Fox TV'nin haberde eleştirel yaklaştığı görülmektedir. Yayın çizgisinin ve ideolojinin haberlerde etkili olduğu daha önce yapılan araştırmalarda görülmüştür. Burada Fox TV'nin haberlerine baktığımızda yayın çizgisi olarak iktidar karşıtı bir politika izlediğini görmek mümkündür. Haberde Milli Eğitim Bakanı'nın uzaktan eğitim sürecinde yetersiz kaldığını ifade ettiği röportajı kullanılarak eleştirilerin yönünü iktidar partisi ve ilgili bakanlığına çevirmiştir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika

KAM SPMKER

1999 depremi ile hayatımıza giren özel iletişim vergisi, tam da salgında eğitimin uzaktan yapıldığı bir dönemde arttırıldı. Özel iletişim vergi oranı yüzde 7,5'ten yüzde 10'a çıkarıldı. Yani uzaktan eğitim zamlandı.

Üst KJ: UZAKTAN EĞİTİM ZAMLANDI

Alt KJ: ÖZEL İLETİŞİM VERGİSİ ORANI YÜZDE 10'A ÇIKARILINCA İNTERNET DE ZAMLANDI

Üst KJ: SALGIN DÖNEMİNDE VERGİ ARTIŞI

Alt KJ: UZAKTAN EĞİTİM DÖNEMİNDE FATURALARDAKİ VERGİ YÜKÜ ARTTI

Alt KJ: BİNGÖL: KOLAYLIK SAĞLANMASI GEREKİRKEN VERGİ ARTTIRILDI

Salgın döneminde ekonomik sıkıntılar yaşanan kısıtlamalar ile katlanarak artmıştır. Ancak bu dönemde eğitimin uzaktan yapılması kararı, eğitim giderlerine bilgisayar ve internet gibi yeni giderlerin eklenmesine neden olmuştur. Fox TV ana haber bülteninde, pandemi döneminde ekonomik zorlukların yaşandığı bir dönemde özel iletişim vergisinin arttırılmasına dikkat çekerek iktidarı eleştirmiştir. Uzaktan eğitimin internet üzerinden yapıldığı imasıyla oluşturduğu KJ'de "UZAKTAN EĞİTİM ZAMLANDI" başlığını kullanmıştır. Vergide yapılan zammın internet ve telefon faturalarına yansıdığını ve bu durumda öğrencilerin üzerindeki ekonomik yükün arttığını belirtmiştir. Haberde,

“SALGIN DÖNEMİNDE VERGİ ARTIŞI” KJ’si ile sürece dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Böyle bir süreçte iktidarın öğrencilere destek vermesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Ancak hükümetin destek olmak yerine vergiyi arttırdığını ve süreci daha da zorlaştırdığını belirterek hükümeti eleştirmiştir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 32 Saniye

KAM SİKER

‘Benim Hikayem’de Elazığ’a gideceğiz. Nazlı Yerebasmaz Merve ile konuştu. Onlar eğitimde çok uzaktalar.

Üst KJ: CANLI DERSLER YARIM KALDI

Alt KJ: ELAZIĞLI İKİ KARDEŞ DERSE KATILAMIYOR ÇÜNKÜ İNTERNET PAKETLERİ BİTTİ

Üst KJ: ÖĞRENCİLERİN DERDİ İNTERNET KOTASI

Alt KJ: ZİYA SELÇUK: BUNUNLA İLGİLİ ÇALIŞMA DEVAM EDİYOR

Üst KJ: EĞİTİM ÜCRETSİZ İNTERNET ÜCRETLİ

Alt KJ: KİRA, FATURA VE GIDA YÜKÜNE 100 LİRALIK İNTERNET ÜCRETİ DE EKLENİYOR

Fox Haber, yaptığı özel haberde de uzaktan eğitimde yaşanan sorunlara değinmiştir. “Benim Hikâyem” başlığıyla seri özel haberler yapan kanal, farklı konuları ele alarak gündeme getirmektedir. Muhabir, serinin bu bölümünde Elazığ’da yaşayan iki çocuklu bir aileyi haberde işlemiştir. Uzaktan eğitimin İnternet ücreti ve bilgisayar gibi artı

maliyetleri doğurduğu dönemde Elazığ, özel durumu ile daha da ön plana çıkmıştır. Elazığ'da, 28 Ocak 2020'de meydana gelen depremde sonrasında birçok ev hasar görmüştür. Bu durum deprem sonrasında Elazığ'da konut kirası fiyatlarının artmasına neden olmuştur. Aileler bu ekonomik yükü kaldırmaya çalışırken yaşanan salgın nedeniyle başlayan uzaktan eğitim ekstra bir maliyet getirmiştir. Bu durum bazı ailelerin eğitim masraflarını karşılayamamasına neden olmuştur.

Haberde deprem nedeniyle ekonomik zarara uğrayan ailenin iki çocuğu, internet kotasının yetersizliği ile derslere giremediği belirtilmiştir. Haber, öğrenci ve ailenin röportajları ile güçlendirilmiştir. Ayrıca haberde, yaşanan deprem sonrasında internet altyapısının da zarar gördüğü, bu nedenle sınırsız internet başvurularının karşılıksız kaldığını ifade eden öğrenciler, bu mağduriyetin giderilmesini aksi takdirde eğitime devam edemeyeceklerini ifade etmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un internet sorunu ile ilgili “*BUNUNLA İLGİLİ ÇALIŞMA DEVAM EDİYOR*” açıklamasını habere taşıyan Fox TV, çalışmaların yetersiz kaldığını Türkiye’de birçok öğrencinin benzer sorunları yaşadığını dile getirerek eleştiride bulunmuştur.

Fox TV, uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunları gündeme getirirken yine eleştiri oklarını hükümet ve hükümetin eğitimden sorumlu bakanlığına yöneltmiştir. Uzaktan eğitimin başlamasının üzerinden aylar geçmiş olmasına rağmen hala öğrencilerin internet veya bilgisayar ve tablet gibi araçlara ulaşamamasının sorumlusu olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nı yani hükümeti görmektedir. Öğrencilerin eğitime eşit şekilde ulaşması ve her öğrencinin eşit değerlendirilmesi sosyal devlet sorumluluğundadır. Ancak Fox TV haberlerinde, devletin bu sorumluluğunu yerine getiremediğini ve eğitimde eşitsizliğin yaşandığını belirterek hükümeti eleştirmiştir.

İnternet, son yıllarda hayatımızın her alanında kullandığımız iletişim aracı haline gelmiştir. Ancak internetin önemi COVID-19 salgını ile daha fazla artmıştır. Sosyal kısıtlamanın başlamasıyla internet kullanımı artış göstermiştir. EBA TV üzerinden eğitimin sürdürülmesi kararı internet ihtiyacını doğurmuştur. Bunun önünde en büyük engel ise ekonomi ve internet altyapısı olmuştur. Türkiye’de internet kullanımı geçmiş yıllara dayansa da altyapı gelişimi pek hızlı olmamıştır. Bu gün baktığımızda Türkiye’de başta Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere kırsal kesimde internet

altyapısı olmadığı gibi herhangi bir telefon şirketi vericileri dahi yoktur. Bu durum uzaktan eğitimde büyük bir aksama ve eğitimde eşitsizlik yaratmaktadır.

Fox TV ana haber bültenlerinde nu konu üzerinde sıklıkla durmuştur. Haberleri incelediğimizde, internet altyapısı olmadığı için uzaktan eğitime katılamayan veya katılmak için farklı yollar arayan öğrencilerin yaşadığı zorlukları gündeme getirmiştir.

HABER SÜRESİ: 3 Dakika

KAM SİKER

Uzaktan eğitim çok uzakta kaldı. Hala çok uzakta, o sorunları çözemedik. Eğitimin durumuna bir bakalım.

Üst KJ: İNTERNET İÇİN TEPEYE TIRMANIYORLAR

Alt KJ: ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİMDE YAŞADIKLARI SORUNLAR AYLARDIR ÇÖZÜLEMEDİ

Üst KJ: KIŞ BASTIRINCA NE OLACAK?

Alt KJ: ÖĞRENCİLER ŞİMDİLİK İNTERNETİN ÇEKTİĞİ YERE GİDEBİLİYOR AMA...

Üst KJ: “4 MİLYON ÖĞRENCİ ERİŞEMİYOR”

Alt KJ: EĞİTİM SEN: İNTERNET ÜCRETSİZ OLARAK DEVLET TARAFINDAN KARŞILANMALI

EBA TV altyapısında yaşanan sorunlar giderilmeye çalışılırken bir taraftan da özellikle kırsal kesimlerde internet altyapısı ile ilgili sıkıntı yaşanmaktadır. Haberde, iki ayrı şehir Erzurum ve Gaziantep’te öğrencilerin köylerinden telefonların çekmemesi nedeniyle internete ulaşmak için yüksek yerlere çıktıkları görüntüler paylaşılmıştır.

Haberde, internet altyapısında yaşanan sorunlara işaret ederek, uzaktan eğitim sürecinin yönetilemediğini ve eğitimde eşitsizliğin giderek arttığı söylenmektedir. 17 Mart 2020’de başlayan uzaktan eğitimin bu güne kadar, yani haberin yayınlandığı tarih olan 23 Kasım 2020’ye kadar geçen sürede bu sorunların neden giderilmediği sorusu sorulmakta ve Milli Eğitim Bakanlığı makamı bu konuda eleştirilmektedir. Eğitim Sen’in verilerine yer veren haber eğitimde eşitliğin sağlanamadığı yayınlanan raporla ispatlama yoluna gitmiştir. “4 MİLYON ÖĞRENCİ ERİŞEMİYOR” başlığı ile yapılan araştırma raporunun sonucunu açıklayarak uzaktan eğitim sürecinin başarısız olduğu eleştirisini yapmaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşunun, “İNTERNET ÜCRETSİZ OLARAK DEVLET TARAFINDAN KARŞILANMALI” tavsiyesini dile getirmiş ve devletin bu sorumluluğu üstlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

HABER SÜRESİ: 3 Dakika 53 Saniye

KAM SPIKER

“Nazlı Yerebasmaz ile Benim Hikâyem” de Van Gevaşlı çocuklar var. Eğitim için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Kimse onları görmüyor, kimsenin bir şey yaptığı yok onlara yardım etmek için. Ama onlar karda bile yine de eğitime katılmak istiyorlar. Bunun için uğraşıyorlar.

Üst KJ: İNTERNET GELMEDEN KAR GELDİ

Alt KJ: GEVAŞ'TA BARAKADA EĞİTİM GÖREN ÇOCUKLAR ARTIK KARLA DA MÜCADELE EDECEK

Üst KJ: UZAKTAN EĞİTİM ÇOK UZAKTA

Alt KJ: KAR ALTINDA UZAKTAN EĞİTİME ULAŞMA MÜCADELESİ

Üst KJ: SESLERİ NE ZAMAN DUYULACAK?

Alt KJ: ISLAK BİR BARAKADA, SOBA BAŞINDA EĞİTİM ALMAYA ÇALIŞIYORLAR

Fox TV, yine bir özel haberde, kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin internet altyapısının yetersizliği nedeniyle yaşadıkları sorunu işlemiştir. Köylerinde internet altyapısının olmaması ve telekomünikasyon şirketlerinin telefon şebekelerinin çekmemesi nedeniyle internete ulaşamadıklarını, internete ulaşmak için yüksek bir tepeye çıkmaları gerektiği belirtilmiştir. Şartların bu kadar zor olmasına birde kış aylarında yağan kar ve soğuğun eklenmesi öğrencilerin eğitime ulaşmasının neredeyse imkânsız hale getirdiği ifade edilmiştir. Haberde hükümete çağrıda bulunan Fox TV, bu öğrencilerinde diğer öğrenciler gibi eğitime rahat erişebilmesi için gerekli çalışmaların yapılması için çağrıda bulunmuştur. Öğrencilerin yaşadığı bu mağduriyetin sebebinin hükümet ve Milli Eğitim Bakanlığı makamı olduğunu ifade ederek eleştiride bulunmuştur.

HABER SÜRESİ: 3 Dakika 6 Saniye

KAM SİKER

Sayın bakanın açıklamasından yola çıkarak onun tarifinden yola çıkarsak. Nazlı Yerebesmaz'ın hikayesinde de "benin hikayem" de küçük fotoğrafa bakalım bizde.

Üst KJ: NE OLACAK BU ÇOCUKLARIN HALİ?

Alt KJ: KARDA EBA'YA ULAŞMAYA ÇALIŞAN YÜZLERCE ÇOCUK EĞİTİMDE EŞİTLİK İSTİYOR

Üst KJ: KARDA ZORLU EĞİTİM YOLCULUĞU

Alt KJ: UZAKTAN EĞİTİME ULAŞABİLME MÜCADELESİ VERİYORLAR

Alt KJ: SESLERİNİ DUYAN YOK

Alt KJ: BAKAN UZAKTAN EĞİTİMDE DÜNYA BİRİNCİSİYİZ DEDİ AMA ONLARA EĞİTİM ÇOK UZAK

Haberin sunumunda spikerin, Milli Eğitim Bakanı'na bir gönderme yaparak habere başlandığı görülmektedir. İnternet erişimi sorununun işlendiği haberdan önce Milli Eğitim Bakanı'nın uzaktan eğitim açıklamasına yer verilmiştir. Milli Eğitim Bakanı, 15 Milyon öğrencinin uzaktan eğitime ulaşabildiğini, 3 milyon öğrencinin ise ulaşamadığını belirtmiştir ve bunun başarı olduğunu ifade etmiştir. Spiker, bakanın bu açıklamalarını eleştirerek bir sonraki haberi okumaya başlamıştır. Haberde kullanılan “BAKAN UZAKTAN EĞİTİMDE DÜNYA BİRİNCİSİYİZ DEDİ AMA ONLARA EĞİTİM ÇOK UZAK” KJ'si ile yine bakanın açıklamasına gönderme yaparak öğrencilerin eğitime ulaşamadığını ifade etmiştir.

Haberde, yine internet altyapısının olmadığı kırsal kesimlerde öğrencilerin yaşadığı sorunlar konu edilmiştir. Özel haber olarak işlenen haber, öğrencilerin eğitime ulaşma çabasını gündeme getirmiş ve eğitimde eşitsizliğin arttığını ifade etmiştir. Öğrencilerin röportajlarına yer verilen haberde, her yaşta öğrencinin aynı sorunla karşı karşıya kaldığını ve özellikle kış aylarında eğitime ulaşma çabasının yanında soğukla da mücadele etmeleri gerektiği belirtilmiştir.

İncelenen diğer haberlerde de görüldüğü üzere, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde internet altyapısı sorunları yaşanmaktadır. Bu bölgelerde özellikle şehir merkezine uzak köylerde öğrenciler eğitime ulaşabilmek için zorlu şartlarda mücadele etmektedir. İnternet şebekesinin olduğu yüksek kesimlerde kurulan derme çatma barakalarda ve soğukta eğitim görmeye çalışmaktadırlar. Fox TV, haberde hükümetin eğitime yeterli ilgiyi göstermediğini, öğrencilerin mağduriyetlerinin

giderilmesinin hükümet ve Milli eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunda olduğunu hatırlatarak eleştiride bulunmaktadır.

Fox TV ana haber bültenleri incelendiğinde, eğitimde yaşanan internet ve altyapı sorunlarının özellikle kırsal kesimlerde bir hayli fazla olduğu görülmüştür. Yaşanan sıkıntıların giderilmesinde ise hükümet ve eğitimden sorumlu bakanlık olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın yetersiz kaldığını ve gerekli çalışmaları yapmadığı eleştirisine sıklıkla yer verilmiştir.

Medyada, ideolojik yapıyı en belirgin şekilde programlar haber programlarıdır. Haberlerde oluşturulan söylemler ve izlenen politika kurumun ideolojik kimliğini açık bir şekilde olmasa da dolaylı olarak ortaya koymaktadır. Fox TV ana haber bültenlerinin incelendiği bu bölümde süreçle ilgili yapılan haberlerde, hükümet odak noktası halindedir. Olumsuzlukların yer aldığı haberlerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın söylemlerine sıklıkla yer verilerek eleştiride bulunulmuştur. Bakanın süreç ile ilgili verdiği olumlu bilgilerin yapılan haber ve içeriklerle çürütülmeye çalışıldığı görülmüştür. Ana haber bültenlerinde verilen her olumsuz haberde Milli Eğitim Bakanı'nın söylemlerine ve görüntüsüne yer verilmesi ve sonunda kullandığı söylemlerin çürütülmesi kanalın yayın çizgisini ortaya koymaktadır. Haberler, eleştirirken bu eleştirilerini sivil toplum kuruluşlarının açıklamaları, araştırma raporları, öğrenci ve velilerin röportajları ile destekleme yoluna gitmektedir.

Televizyon kanallarının yayın çizgisi, ideolojiye göre şekillenmektedir. Bu durum içerik üretimini de etkilemektedir. Çalışma kapsamında incelenen diğer televizyon kanallarına baktığımızda Fox TV'de yayınlanan haberlerde olumsuzluklar siyaset kavramı çerçevesinde gündeme getirilmiştir. Hükümetin eleştirildiği haberlerde muhalefet partilerinin de eleştirilerine sıklıkla yer verilmiştir. Bu haberler bize ideolojilerin üzerinde siyasetinde çok etkili olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

4.4.3 Kanal D Ana Haber Analizi

COVID-19 salgını ile başlayan kısıtlamalar beraberinde uzaktan eğitimi de getirmiştir. Uzaktan eğitim sürecine hızlı bir şekilde geçilmesi bu dönemde zorunlu olmuştur. Bu hızlı geçiş beraberinde birçok eksiklik ve sorunu da getirmiştir. Kanal D ana haber bültenlerinde yayınlanan haberler analiz edildiğinde bu sorunlara değinildiği görülmüştür.

Kanal D ana haber bültenleri içerisinde, COVID-19 salgınının başladığı günden itibaren bir yılı kapsayan sürede yayınlanan 5 Bin 840 haber analiz edilmiş ve eğitim içerikli 85 habere rastlanmıştır. Bu haberlerden eğitim süreci ile ilgili olumsuzluk içeren 10 haberin tamamı çalışmaya dahil edilerek analiz edilmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde yaşana aksaklıkların başında internet erişimi ve altyapı sorununu saymak mümkündür. Ülkemizde özellikle kırsal kesimlerde internet ve altyapı sorunu yaşanmaktadır. İncelenen haberlerde de bu sorunu görmek mümkündür.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 2 Saniye

KAM SİKER

Eğitiminizi gelecek umutlarınızı sürdürmek için ne kadar yükseğe çıkabilirdiniz? Onlar Hakkâri Yüksekova'da uzaktan eğitime ulaşabilmek için 2500 rakımlı tepeye tırmanıyorlar. Yakaladıkları sinyalle kayalıkların üzerinde derse oturuyorlar. Şimdi o gençlerin zirveye uzanan zorlu serüveni var sırada.

KJ:

-2 BİN 500 RAKIMLI ZİRVEDE DERS

-TEK BİR İSTEKLERİ VAR...

Haberin yapısına baktığımızda tek satırlı iki KJ'den oluştuğunu görmek mümkündür. Haber görüntüleri Hakkâri Yüksekova'da bir köyde görüntülenmiş ve haberde röportajlara yer verilmiştir.

Kırsal kesimlerde internet ve altyapı sorunlarının yaşandığından bahsetmiştik. Hakkâri Yüksekova'da bulunan bu köyde internet erişimi olmadığı için öğrencilerin 2500

rakım yüksekliğindeki dağa tırmandıkları ifade edilmiştir. İnternet ve altyapı sorunları eğitimde eşitsizliği doğurmaktadır.

Haber içeriğine baktığımızda nötr ifadelerin yer aldığını görmek mümkündür. Eğitimde eşitliğin sağlanması ve her öğrencinin eşit şartlarda eğitim görmesini sağlamak devletin görevidir. Ancak haberde bunun üzerinde durulmamış ve telekomünikasyon şirketlerinin bu sorunu çözmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Yayınlanan röportajlarda da bu yönde ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika

KAM SPIKER

Uzaktan eğitim velilerinde çocuklarında derdi. Ama Iğdır'ın Tuzluca ilçesi Aslanlı köyü çocuklarına eğitim daha da uzak. Çünkü köylerinde şebeke yok. İnternete ulaşmak için dağ, tepe tırmanıyorlar. Tırmanırken yaşadıklarını kaydettiler, seslerini duyurmaya çalıştılar. Gelin kulak verelim!

KJ:

-ONLARINKİ “ EN UZAKTAN EĞİTİM”

-SESLERİNİ DUYURMAK İSTİYORLAR

-ORADA BİR TEPE VAR UZAKTA...

Yine bir önceki habere benzer içerikte haberi işleyen Kanal D, bu kez Iğdır'ın bir köyünde yaşanan internet altyapısı sorununu gündeme getirmiştir. Haberde, öğrencilerin kendi mağduriyetlerini gündeme getirmek için çektikleri görüntüler kullanılmıştır. “ONLARINKİ EN UZAKTAN EĞİTİM” KJ’si ile haber, öğrencilerin uzaktan eğitime

erişemediğini ifade ederek uzaktan eğitim sistemine gönderme yapıldığı görülmektedir. Haber metni içerisinde kullanılan, “ONLARIN BU AZMI ALKIŞ ALDI.” cümlesi konuya bakış açısını değiştirme çabasıdır. Burada üzerinde durulması gereken şeyin internet altyapısının olmaması ve yetkililer tarafından bu sorunun çözülmemesiyle, algı farklı bir yöne çekilmeye çalışılmış ve öğrencilerin çabalarından dolayı alkışlandığını ifadesine yer verildiği görülmektedir.

Habere, ideolojik bağlamda baktığımızda, haberde kullanılan söylemlerin nötr olduğunu görmek mümkündür. Uzaktan eğitim sürecini yöneten ve aksaklıkların giderilmesinden sorumlu olan iktidarın haberde eleştirilmediği görülmektedir. Bu durum kanalın, hangi ideolojiyi savunduğunu ortaya koyar niteliktedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 50 Saniye

KAM SPIKER

İstanbul Sultangazi’de hırsızlar internet kablolarına dadandı. Aynı yerden ikinci kez çaldı. Hem mahallenin dünyayla bağlantısını kesti, hem de uzaktan öğretim gören öğrencilerin derslerini sekteye uğrattı. Mahallelide çareyi nöbetleşe beklemekte buldu.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİME HIRSIZ ENGELİ

-MAHALLEDE HIRSIZ NÖBETİ

-KABLO HIRSIZI İNTERNETSİZ BIRAKTI

-HIRSIZLAR İNTERNET HATTINA DADANDI

Yayınlanan bu haberde, uzaktan eğitimde internet sorununun yaşanmasına neden olan başka bir gelişme gündeme getirilmiştir. İnternet kablolarının maddi değere sahip olması nedeniyle hırsızların kabloları kesip çalmaları gündeme getirilmiştir. Kabloların kesilmesi mahallede internet erişiminin de kesilmesine neden olmaktadır. Bu durum öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılamamasına neden olmaktadır.

Haberde, internet erişiminin kesilmesinin sadece eğitim değil diğer alanlarda da aksamaların olmasına neden olduğu belirtilmiştir. Ancak eğitimin tamamen uzaktan sürdürülüyor olması, hırsızlık konusunun uzaktan eğitimle bağdaştırılmasına neden olmuştur.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 37 Saniye

KAM SİKER

Bu ekranda gördüğünüz fotoğraflar bir cin fikrin, bir üstün zekâ ürününün haberi değil, Türkiye'deki eğitimde fırsat eşitsizliğinin fotoğrafını görüyorsunuz. Bakın şurada görmüş olduğunuz alet, yuvarlak alet bir sini aslında. Üzerinde yemek yemeye yarıyor. Önündeki de bir antenin parçası, bir kablo uzandığını da görüyorsunuz. Bu ne biliyor musunuz? Bu, Hakkâri Onbaşılar köyü çocukları için eğitim demek. O köyün bu işlere meraklı bir genci, Emrah Yardımcı yaptı bu düzeneği ve onun sayesinde çocuklar internete bir tık daha yaklaştı.

KJ:

-METAL SİNİDEN BAZ İSTASYONU

-EBA İÇİN “SİNİ”Lİ BAZ İSTASYONU

-ÇOCUKLAR EBA'YA BÖYLE GİRİYOR

Kanal D yayınladığı bu haberde, kırsal kesimlerde uzaktan eğitime erişimde yaşanan sorunu farklı bir şekilde gündeme getirmiştir. İnternet şebekesinin olmadığı köyde, bir gencin kendi çabaları sonucunda internet bulmasını haberleştirmiştir.

Kanal D’de yayınlanan diğer haberlere başladığında daha nötr söylemlerin yer aldığını görülmüştür. Ancak haber sunucusunun kullandığı, “*BU EKRANDA GÖRDÜĞÜNÜZ FOTOĞRAFLAR BİR CİN FİKRİN, BİR ÜSTÜN ZEKÂ ÜRÜNÜNÜN HABERİ DEĞİL, AMA TÜRKİYE’DEKİ EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTSİZLİĞİNİN FOTOĞRAFINI GÖRÜYORSUNUZ*” bu cümlede, eleştirel söylemlerin yer aldığı görülmektedir. Burada eleştirinin odağı, uzaktan eğitim sürecinden sorumlu olan ve eğitimde fırsat eşitsizliğini gidermesi gereken Milli Eğitim Bakanlığı ve iktidardır. Görüntülerde, köyün dışında ve açık alanda yerlerde oturan öğrencilerin eğitime ulaşma çabası ve yaşadıkları zorluklar görülmektedir. Öğrenciler haberde yaptıkları röportajlar ile uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları dile getirmişlerdir. Ayrıca haberde, öğrencilerin yetkililere çağrıda bulunmalarına da yer verilmiştir.

Kanal D’de incelenen diğer haberlerde olumsuz söylemlere yer vermediği gözlemlenirken, bu haberde daha fazla olumsuz yargının kullanılması da dikkat çekicidir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 46 Saniye

KAM SPIKER

Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu’da eğitim gündemiyle kameralar karşısına geçti. Milyonlarca ailenin evinde internet, yüzbinlerce ailenin evinde de televizyon yok dedi ve pandemi döneminde öğrencilerin daha iyi eğitim alabilmesi için

de 14 maddelik bir çözüm önerisinde bulundu. CHP olarak her türlü fedakârlığa hazır olduklarını söyledi, “yeter ki önümüze engel çıkarmasınlar.” Diye konuştu.

KJ:

-KILIÇDAROĞLU’NDAN EĞİTİM ÖNERİLERİ

-“EVLERİNDE İNTERNET YOK TV YOK”

-“OLAĞANÜSTÜ EŞİTSİZLİK VAR”

-“KAMPANYALARLA SORUN ÇÖZÜLMELİ”

-14 MADDELİK ÇÖZÜM ÖNERİSİ

-CHP’Lİ BELEDİYELER ÇÖZÜME TALİP”

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların başında internet, altyapı ve ekonomik nedenlerin geldiğini söylemek mümkündür. Haberde, muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun bu sorunların yaşandığına ve giderilmesi noktasında çalışılması gerektiğini belirtmiştir. Kemal Kılıçdaroğlu, internet ve televizyonu olmadığı için uzaktan eğitime erişemeyen öğrenciler ile ilgili rakamsal veriler paylaşmıştır. Konuşmasında, “3 MİLYON 17 BİN 718 ÖĞRENCİNİN EVİNDE İNTERNET YOK.” cümlesiyle öğrencilerin internet olmadığı için eğitimden uzak kaldığını ifade etmiştir. Kılıçdaroğlu, yine konuşmasında evinde televizyon olmayan öğrencileri ile ilgili de rakamsal veriler paylaşmıştır. “754 BİN 429 ÖĞRENCİNİN EVİNDE TELEVİZYON YOK.” sözleriyle uzaktan eğitimde yaşanan sorunların ne kadar büyük olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanı’nın internet erişimi olmayan öğrenciler için TRT EBA TV üzerinden de derslerin sürdürülerek her öğrencinin eğitime ulaşmasının sağlanacağını ifade etmiştir. Ancak evinde televizyon olmayan öğrencilerin sayısının bir hayli fazla olması, Milli Eğitim Bakanlığı’nın uzaktan eğitimin süreci için yaptığı çalışmalarında yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunların giderilmesi için elinden geleni yapacaklarını söyleyen Kemal Kılıçdaroğlu, iktidarın bu konuyla ilgili kendilerine talepte bulunmalarını ve yapılacak kampanyalara engel olmamalarını ifade etmiştir. Ancak haberde kullanılan KJ’lere bakıldığında bu söylemler üzerinden daha olumlu oluşturulduğunu görmek mümkündür. Haberde, Kemal Kılıçdaroğlu’nun iktidara yönelik kullandığı, “KAMPANYALARA ENGEL OLUNMASIN.” şeklindeki eleştiri cümlesinin,

“KAMPANYALARLA SORUN ÇÖZÜLMELİ” formunda olumlu hale getirilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 13 Saniye

KAM SPIKER

Uzaktan eğitimde çok sayıda çocuk imkânı olmadığı için EBA yayınlarını takip edemiyor. Türk Hava Yolları çalışanı Cafer Canşı, Köylü çocuklar için bir yardım kampanyası başlattı. Yapılan tablet ve internet bağışlarını köy köy gezerek çocuklara ulaştırdı. Daha çok çocuğa ulaşmak için yardımseverlerin desteğini bekliyor.

KJ:

-KÖY KÖY GEZİP TABLET DAĞITTI

-KÖY ÇOCUKLARINI SEVİNDİRDİ

-UZAKTAN EĞİTİM İÇİN TABLET YARDIMI

Haber içerik olarak, bir yardımseverin kampanya başlatarak, internet ve tableti olmadığı için uzaktan eğitimden faydalanamayan öğrencilere yardım etme çabasını işlemiştir.

Kırsal kesimde yaşayan bir vatandaşın, oradaki öğrencilerin eğitime ulaşamadığını görmesi üzerine, sosyal medyadan yardım toplamaya başlamış ve öğrencilerin ihtiyacı doğrultusunda bu yardımları ulaştırmıştır. Ancak burada habere karşı farklı bir bakış açısından bakmak daha doğru olacaktır. Pandemi dönemi ile birlikte uzaktan eğitime zorunlu bir geçiş olmuştur. Burada eksikliklerin giderilmesi ve ihtiyaç sahibi öğrencilerin eğitime katılmasını sağlamak sosyal devlet sorumluluğundadır. Ancak habere

baktığımızda bir vatandaşın kendi çabaları ile öğrencilere yardım etmeye çalıştığı görülmektedir.

Haberlere bakıldığında, gündeme getirilen konular farklı farklı bölgelerde yaşanmaktadır. Buna bakarak, benzer sorunları yaşayan ancak habere konu olmayan öğrencilerin sayısının bir hayli fazla olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 11 Saniye

KAM SİKER

Uzaktan eğitim dün başladı. Öğrenciler dersleri dinlemek için ekran karşısındaydı. Ama onlar da veliler de şaşkına döndü. Ders aralarında yayınlanan bazı görüntüler tepki çekti. Milli Eğitim Bakanı onaylamadığını söylemiştir. Bugünde inceleme başlatıldığını duyurdu.

KJ:

-TARTIŞILAN GÖRÜNTÜYE İNCELEME

-“TAMAMINI KÖTÜLEMEK YANLIŞ”

Uzaktan eğitimin başladığı ilk günlerde, içeriklerin yetersizliği ile ilgili bazı sıkıntılar yaşanmıştır. Ancak TRT EBA TV’de ders aralarında yayınlanan bazı görüntüler tepki çekmiştir. Bu görüntülerin yayınlanması üzerine uzaktan eğitim sistemi tartışılmaya başlanmıştır.

Konuyla ilgili haberde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk’un açıklamalarına yer verilen haberde, süreçle ilgili olumsuzluklar gündeme getirilmiştir. Haberde, ders arasında uzun süreli ilahi kliplerinin yayınlanması ve Adnan Menderes’in idamına

yönelik görüntülere yer verilmesine veliler tepki göstermiş ve bu durum sonrasında görüntülerle ilgili soruşturmanın başladığı bilgisi verilmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitime adaptasyon sürecinin zor olduğu bu dönemde böyle görüntülerin yayınlanması bu sürecin daha da zorlaşmasına neden olmuştur. Özellikle Adnan Menderes'in idamına ilişkin görüntülerin yayınlanması, öğrencilerin psikolojilerine de etki ettiği ifade edilmiştir.

COVID-19 pandemisi ile başlayan uzaktan eğitim süreci beraberinde birçok sorunu da getirdiği görülmektedir. Kanal D ana haber bültenlerinde yer alan uzaktan eğitim ile ilgili sorunların incelendiği bu bölümde farklı sorunların işlendiği haberlere rastlanmıştır. Başta internet ve altyapı sorunları ile ilgili olmak üzere, ekonomik sorunlar, içerik sorunu, uzaktan eğitimin yetersizliği ve öğrencilerin derslere adaptasyon sağlamada yaşadıkları sorunlar gündeme getirilmiştir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 9 Saniye

KAM SPİKER

İlkokul, Orta Okul ve Lise öğrencilerini tabi ki aynı zamanda velilerini de çok yakından ilgilendiren bir haber var sırada. Lisede yüz yüze yapılması planlanan sınavlar iptal edildi, yani öğrenciler bu dönem sınav olmayacak. Ama tabi bu tüm soruların sona erdiği anlamına gelmiyor, başka sorularda var. Mesela dönem sonunda karne alınacak mı? Ya da ertelenen sınavlar ne zaman yapılacak? İşte yanıtları.

KJ:

-YÜZ YÜZE SINAVLAR ERTELENDİ

Uzaktan eğitimin devam ettiği dönemde, salgının kısmen kontrol altına alınmasının ardından alınan sınavların yüz yüze yapılması kararı alınmıştı. Ancak öğrenciler ve velilerin virüsün bulaşmasına karşı duydukları kaygı nedeniyle tepki göstermesi bu kararın yeniden görüşülmesine neden olmuş ve neticesinde yüz yüze sınavların iptal edilmesi kararlaştırılmıştır. Haberde sınavların iptal edilmesi kararıyla ilgili bilgiler aktarılırken, öğrencilerin karne notlarının nasıl verileceği üzerinde de durulmuştur. Haberde, konuyla ilgili tek bir KJ'nin kullanılmış olması da dikkat çekmektedir.

Sınavlarla ilgili kararların aktarıldığı haber içeriğinde uzaktan eğitimin yetersizliği üzerinde durulmuştur. Öğrenci ve veliler ile yapılan röportajlarda üzerinde durulan tema, uzaktan eğitimin yetersizliği olmuştur. Röportajlarda bir öğrencinin, *“CANLI DERSLERİ ANLAMADIĞIM İÇİN ÇOK GİRMİYORDUM.”* cümlesi, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yeterli seviyede eğitim alamadığını kanıtı olarak gösterilebilir. Bir diğer öğrenci ise, *“UZAKTAN EĞİTİM O KADAR FAYDALI OLMUYOR, BİR KERE SINIF ORTAMI YOK.”* İfadeleri ile uzaktan eğitimin yetersiz olduğunu belirtmektedir. *“BİZİMKİ SABAH SEKİZDEN AKŞAM ALTIYA KADAR TELEVİZYONUN BAŞINDA AMA NE ALIYOR NE KADAR ALIYOR BİLEMİYORUZ.”* Bir velinin öğrencisi için kurduğu bu cümlede yine uzaktan eğitimin yeterli olmadığını kanıtlar niteliktedir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika 20 Saniye

KAM SİKER

Uzaktan eğitimde velilere büyük iş düştü, önümüzdeki günlerde de düşmeye devam edecek. Ama bir bölüm var ki onların işi hakikaten zor. Özellikle de çocuğu birinci sınıfa başlayanlardan bahsediyoruz. Çünkü henüz kalem bile tutamıyor minikler. Bu sene

okuma yazma öğrenecekler. Peki bu ev ortamında anne-baba gözetiminde yapılabilir mi? Şimdi bu sadece bir eğitim meselesi değil, aynı zamanda anatomi meselesi. Birinci sınıfların velileri işte bu soruları soruyorlar kendilerine. Cevabı ise yine uzmanlardaydı...

KJ:

-BİRİNCİ SINIFLARIN VELİLERİ KAYGILI

-OKUMA YAZMA ÖĞRENEBİLİR Mİ?

Haber, uzaktan eğitim ile ilgili tamamen farklı bir konuya değinmiştir. COVID-19 salgının ilk olarak 2020 yılı Mart ayında görülmesiyle uzaktan eğitim süreci de başlamıştır. Ancak salgın sürecinin uzaması eğitimin, 2020-2021 eğitim öğretim yılında da uzaktan eğitim sistemiyle sürdürülmesini zorunlu kılmıştır. Bu durum okula yeni başlayacak olan okuma yazma bilmeyen öğrencilerin dezavantajlı grup haline gelmesine neden olmuştur.

Haberde, konu ile ilgili alanında uzman kişilerin röportajlarına yer verilmiştir. Sürecin okuma yazma bilmeyen öğrenciler için daha olumsuz olduğunu belirten uzmanlar, okula yeni başlayan birinci sınıfların yüz yüze eğitime geçmesi gerektiğini aksi takdirde öğrencilerin öğrenmelerinin olumsuz etkileneceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca haberde, yazmayı yeni öğrenmeye başlayan çocukların anatomik süreçlerinin de uzaktan eğitim ile olumsuz etkileneceğini belirten uzmanlar, bu süreçte gerçekleşecek olan bir yanlış öğrenmenin ilerleyen süreçlerde çocuklar üzerinde daha çok olumsuz duruma neden olacağını belirtmişlerdir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 31 Saniye

KAM SİKER

Dersler artık sınıflarda yapılmıyor. Öğrenciler ve öğretmenler ekranlarda buluşuyorlar. Fakat öğrencilerin derse odaklanması hiç kolay değil. Bazı öğretmenlerde, öğrenciler dersi daha iyi anlasınlar, daha çabuk öğrensinler diye, odaklansınlar diye ellerinden geleni yapıyorlar. Adeta çabalıyorlar. Kimi öğrencilerin dikkatini çekmek için müzik çalıyor, kimi oyun oynuyor, kimi de fıkra anlatıyor. Yani, o öğretmenler öğrencilerin dikkatini derste tutmaya çalışırken bazı çok izlenen internet fenomenlerinden de üstün bir performans sergiliyorlar.

KJ:

-FENOMENLERE TAŞ ÇIKARTIYORLAR

-ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNİ ÇEKMEK İÇİN

-FENOMEN DEĞİL ÖĞRETMEN

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan biri de öğrencilerin ev ortamında katıldıkları derslere odaklanamamasıdır. Öğrencilerin sınıf ortamından uzak olması, öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkisini kırdığı gibi öğrencilerin dersleri anlama ve derse katılımını olumsuz etkilemektedir. Bu sorun uzaktan eğitim sürecinde çok fazla gündeme getirilmemiştir. Ancak uzaktan eğitim sürecinin uzaması bu ve bunun gibi sorunların tartışılmasına neden olmuştur.

Haberde, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin dikkatini derse vermeleri için ve katılımı arttırmak için uyguladıkları yöntemler işlenmiştir. Son dönemde sosyal medya ağlarının yaygınlaşması ile internet fenomenlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gibi fenomenlere çocuklar ve gençler çok fazla ilgi göstermişlerdir. Öğretmenlerde, derslerde bu fenomenleri taklit ederek öğrencilerin derse katılımını arttırmak istemişlerdir.

Uzaktan eğitim süreci bu ve bunun gibi birçok sebep nedeniyle yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle uzmanlar bir an önce salgının kontrol altına alınmasını ve eğitimin yüz yüze yapılmasını tavsiye etmektedirler.

Televizyon haberleri, yayınladıkları medya şirketlerinin ideolojilerini yoğun olarak içerisinde barındırırlar. Kanal D ana haber bültenlerinde yayınlanan haberler incelendiğinde, süreç ile ilgili olumsuzlukların sorumlusu konumunda olan iktidar ve Milli Eğitim Bakanlığı'na yöneltilen bir eleştiriye rastlanamamıştır. Haberler daha çok

“nötr” bir çerçevede ele alınmıştır. Ders içeriklerinden sorumlu makam olan Milli Eğitim Bakanlığı’dır. Ders içeriği ile ilgili yayınlanan haberde, ilahi klipleri ve Adnan Menderes’in idamına ilişkin görüntülerin tepki çekildiği belirtilmiştir. Kanal D bu haberde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk’un konuyla ilgili açıklamasına yer vermiş, ancak bakana karşı olumsuz bir söylem kullanılmamıştır. Yapılan diğer haberlerde eleştiriler farklı noktalara yöneltilmiştir. Örneğin; internet ve altyapı ile ilgili haberlerde, telekomünikasyon şirketlerinin eleştirildiği görülmüştür. Bu iki ayrı konunun işlendiği haberlere bakıldığında televizyon kanalının ideolojik yapısının haberler üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

4.4.4. Show TV Ana Haber Analizi

Pandemi nedeniyle uzaktan eğitimin başlaması, , başta altyapı ve internet olmak üzere birçok sıkıntının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Uzaktan eğitime geçiş, süreç içerisinde gündemin en önemli konularından biri olmuştur. Çalışmada, 11 Mart 2020 ile 11 Mart 2021 tarihleri aralığını kapsayan bir yıllık sürede Show TV ana haber bülteninde yayınlanan haberler incelenmiştir. Bu kapsamda Show TV ana haber bültenlerinde yayınlanan 6 Bin 205 haber incelenmiştir. Bu haberler içerisinde uzaktan eğitim süreciyle ilgili 63 habere rastlanmıştır. 63 haber içerisinde uzaktan eğitin süreciyle ilgili olumsuz 10 habere erişilmiş ve bu haberlerin tamamı çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

Show TV, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların başında internet ve altyapıyı gündeme getirmiştir. İncelenen haberlerden 10 olumsuz içerisinde 6’sının internet ve altyapı sorunuyla ilgili olduğu görülmüştür.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika

KAM SİKER

İbrahim Açıkgöz 13 yaşında, Kayseri'nin bir köyünde yaşıyor. Uzaktan eğitim ona çok uzak, çünkü internet evinden çekmiyor, Çekmesi için İbrahim ve babası sabah erkenden yollara düşmek zorunda. İşte İbrahim'in en büyük hayali ve önündeki en büyük engeli.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİM ONA DAHA UZAK!

-İBRAHİM'İN İNTERNET ENGELİ

-OKULA DEĞİL İNTERNET TEPESİNE YOLCULUK

-“KİŞİN BEN O YUKARIYA NASIL ÇIKACAĞIM?”

-“KÖYÜMÜZE İNTERNET GELSE...”

Show TV'de yayınlanan özel haberde, Kayseri'nin bir köyünde yaşayan İbrahim Açıkgöz isimli öğrencinin internet altyapısı nedeniyle derslere giremediği ve derse girebilmek için verdiği mücadele ekranlara taşınmıştır.

İnternet ve altyapı sorunları ile ilgili haberlerle genel olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde karşılaşılmaktaydı. Bu haberde, daha batıda yer alan ve altyapı ve şehircilik anlamında daha gelişmiş olan Kayseri'de yaşayan bir öğrencinin internet şebekesi sorunu gündeme getirilmiştir. Bu haberde de gördüğümüz gibi internet ve altyapı sorunu sadece kırsal ve gelişmemiş şehirlerde değil, gelişmiş şehirlerde de görülmektedir.

Yani internet erişimi nedeniyle her bölgeden öğrencinin eğitimden uzak kalabildiğini söylemek mümkündür.

Haber, yine sadece internet altyapısı nedeniyle eğitime ulaşamayan bir öğrencinin yaşadığı zorluğu gündeme getirmiştir. Sorunun kaynağı veya giderilmesi yönünde bir eleştiride bulunulmadığı görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 55 Saniye

KAM SİKER

Gelin şimdi size Hakkâri'deki EBA tepesine götürelim. Yüksekova'nın Ericek mezrasındaki çocukların 2 Bin 500 rakımlı uzaktan eğitim macerasını birlikte izleyelim.

KJ:

-EĞİTİM HEM UZAKTA, HEM YÜKSEKTE...

-2 BİN 500 RAKIMLI EBA TEPESİ!

-İNTERNET ÇEKEN TEPEYİ SINIF YAPTILAR!

-“KÖYÜMÜZE ŞEBEKE İSTİYORUZ”

Show TV'de yayınlanan haberde öğrencilerin uzaktan eğitime katılabilmek için yaşadıkları zorluk ekrana getirilmiştir. Burada “ajans” haberciliğinin bir örneğini görmekteyiz. Aynı haber, Fox TV ana haber bülteninde de yayınlanmış ve kırsal kesimdeki öğrencilerin internet sorunu gündeme getirilmiştir.

Öğrencilerin röportajlarının kullanıldığı haberde, internet sorununun çözüme kavuşturulması için yetkililerden yardım istenmektedir. Haberde yine eleştirel bir

söyleme rastlanmamaktadır. Sadece sürecin aktarıldığı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Haberi ekranlara getiren Show TV ve Fox TV karşılaştırıldığında ise habere farklı bir yaklaşımın sergilendiği görülmektedir. Fox TV, haberde eğitim sendikalarının yorumlarına yer vererek bu sorunun hükümet tarafından giderilmesi gerektiği ifade edilmiş ve aynı zamanda Milli Eğitim Bakanı'nın açıklamalarına yer vererek eleştiride bulunmuştur. Ancak Kanal D'de yayınlanan haberde sadece sürecin aktarıldığı, hiçbir eleştirinin yöneltildiği görülmüştür. İki farklı televizyon kanalının yayınladığı haberler incelendiğinde, haberlerde ideolojik etkinin ne kadar fazla olduğunu daha net bir şekilde görmek mümkündür.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 42 Saniye

KAM SPIKER

Apartman sakinleri iki aydır akla kararı seçti ama binaya internet bağlatamadı. 'Mahallede var, bizde yok' diyen mağdurlar en çok uzaktan eğitime katılamayan çocukları için üzüliyor. Mahallelerdeki altyapı sorununun sorumlusu çocuklar değil ama bedelini onlar ödüyor. Üstelik ağır bir bedel, Online eğitim istiyorlar, eğitim alamıyorlar. Okullar artık tamamen kapalı, tablet ve internet erişiminde fırsat eşitsizliğini yani dijital eşitsizliği ortadan kaldırmak şart. Niye söylüyoruz bunları, haberimizi izleyelim görelim.

KJ:

-İNTERNETSİZ APARTMAN!

-MAHALLEDE İNTERNET VAR, BU BİNADA YOK!

-ÇOCUKLARIN İNTERNET İSYANI

-“ÖĞRENCİ VAR, İNTERNET YOK” İSYANI!

-DERSLERE KATILAMADI, OKUMA-YAZMA ÖĞRENEMEDİ

-PANDEMİDE İNTERNETSİZ KALDILAR!

Altyapı sorunu yaşayan sadece kırsal kesimlerde yaşan öğrenciler değildir. Haberde, İstanbul’un merkez mahallelerinde birinde internet alt yapısının olmasına rağmen sadece bir apartmana internet verilemediği için öğrencilerin derslere katılamadığı görülmektedir.

Haberde, bu duruma isyan eden veliler ve öğrencilerin sorunun bir an önce çözülmesi yönünde çağrısına yer verilmiştir. Haber sunucusunun eğitimde fırsat eşitsizliği vurgusu dikkat çekmektedir. Ancak burada yine eleştiri odağının belli olmadığı görülmektedir.

Haberde dikkat çeken bir diğer nokta ise uzaktan eğitime katılamayan öğrenciler arasında henüz birinci sınıfa başlayan öğrencilerin de olmasıdır. “DERSLERE KATILAMADI, OKUMA-YAZMA ÖĞRENEMEDİ” KJ’siyle haber, uzaktan eğitimin bir diğer olumsuz noktasına dikkat çekmektedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 15 Saniye

KAM SİKER

Okulları kapatıp çocukları internetsiz evlere yollayınca imkânları dar çocukların eğitimi imkânsızlaşıyor. İddialı olduğumuz o uzaktan eğitim konusu internetsiz yerlerde eğitime uzaklığa dönüşüyor. Yine bir gün internete ulaşamazken, çocuklarımız

haftalardır online derslere giremiyor dediler. İddiaya göre İstanbul Büyükçekmece’de bir mahallede tan bir aydır internet yok, Peki neden? Mahalle sakinleri Show habere anlattı.

KJ:

- “1 AYDIR İNTERNET YOK!”

- “ALTYAPI ÇALIŞMASI İNTERNETİ KESTİ” İDDİASI

-İDDİAYA GÖRE İŞ MAKİNESİ KABLOLARI KOPARDI

-MAHALLELİNİN İNTERNET İSYANI!

-“ÇOCUKLAR ONLINE DERSLERİNE GİREMİYOR”

Yine internet altyapısı nedeniyle uzaktan eğitime katılamayan öğrenciler ile alakalı bir haber yayınlanmıştır. Haberde, İstanbul’da bir mahallede yapılan altyapı çalışmaları nedeniyle internetin kesildiği ve bir aydır internet arızasının giderilmediği gündeme getirilmiştir.

Show TV’de yayınlanan haberde internet altyapısında yaşanan sorunu dile getiren haber spikerinin, sistem ve uygulamayı eleştirdiği görülmektedir. Haber sunucusunun, *“OKULLARI KAPATIP ÇOCUKLARI İNTERNETSİZ EVLERE YOLLAYINCA İMKÂNLARI DAR ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ İMKÂNSIZLAŞIYOR.”* sözleri, okullarda yüz yüze eğitimin sonlandırılması sonrasında çocukların evlerden eğitime devam etmek zorunda kaldıklarını, ancak dar gelirli çocukların internete erişememesini eleştirmiştir. Spiker haber sunumunun devamında ise, *“İDDİALI OLDUĞUMUZ O UZAKTAN EĞİTİM KONUSU İNTERNETSİZ YERLERDE EĞİTİME UZAKLIĞA DÖNÜŞÜYOR.”* cümlesinde uzaktan eğitim sürecinde yapılan açıklamalara gönderme yaparak, internete ulaşamayan öğrencilerin eğitimde uzaklaştığını ima ederek sorumluları eleştirmiştir. Ancak eleştirilerin yöneltildiği kişi veya kurumların açık bir şekilde ifade edilmediği dikkat çekmektedir.

Haberde kullanılan KJ’lerde ise eleştirel söylemin kullanılmadığı, sadece haber içeriğiyle ilgili bilgilerin verildiği görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 2 Dakika

KAM SİKER

Okulları kapatıp çocukları internetsiz evlere yollayınca imkânları dar çocukların eğitimi imkânsızlaşıyor. İddialı olduğumuz o uzaktan eğitim konusu internetsiz yerlerde eğitime uzaklığa dönüşüyor. Yine bir gün internete ulaşamazken... Haberimizi getirelim şimdi. İstanbul Esenyurt'ta iki sokak altyapı çalışması nedeniyle aylardır internetsiz kaldı. Uzaktan eğitimden uzak ara geri kalan öğrenciler de veliler de isyan ediyor artık.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİM DAHA DA UZAK!

-AYLARDIR İNTERNETSİZLER

-MAHALLEDE İNTERNET İSYANI...

-ÖĞRENCİLERİN İSYANI...

-FATURADAN BIKTILAR

Show TV'nin internet altyapısı sorunu ile ilgili paylaştığı haberde, yine İstanbul'un bir semtinde altyapı çalışması yapıldığı gerekçesiyle iki aydan fazla bir süredir internetin kesik olduğu bilgisi aktarılmaktadır.

Bir önceki haber ile karşılaştırıldığında aynı içeriklerin kullanıldığı görülmektedir. Asıl dikkat çeken nokta ise haber spikerinin sunumda okuduğu metindir. Yaklaşık iki hafta önce yayınlanan haber ile bu haberin sunumunda hemen hemen aynı metnin

kullanıldığı görülmektedir. Bu durumu içerik üretimi konusunda Show TV'nin yetersizliği olarak yorumlamak mümkündür.

Bir önceki haberde olduğu gibi bu haberin sunumunda da spikerin eleştirisi yapıldığı görülmektedir. Ancak yine eleştirilen kişi ya da kurumlar açık bir şekilde ifade edilmemişlerdir. Haberde ayrıca internet kesintisinin ekonomik olarak da ailelere artı bir maliyet getirdiği belirtilmiştir. Veliler, öğrencilerin derse telefonda katıldıkları için fazla fatura ödemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Haberde, “*FATURADAN BIKTILAR.*” KJ’si ile ailelerin yaşadığı ekonomik sıkıntı üzerinde durulmuştur.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 19 Saniye

KAM SPIKER

Gamze Arslan, fedakâr bir köy öğretmeni. Maskesini takıyor, tahtasını alıyor uzaktan eğitim alamayan öğrencilerine kapı kapı dolaşıp ders anlatıyor. Elbette bizlere de iyi ki varsın Gamze öğretmen demek kalıyor.

KJ:

-UZAKTAN EĞİTİM ALAMAYANA YAKINDAN EĞİTİM

-KAPI KAPI DOLAŞIP DERS ANLATIYOR

-İNTERNET YOK GAMZE ÖĞRETMEN VAR!

-YÜZÜNDE MASKE, KOLUNUN ALTINDA YAZI TAHTASI...

-İYİ Kİ VARSIN GAMZE ÖĞRETMEN

İncelenen haberlere bakıldığında uzaktan eğitim sürecinin en sorunlu tarafının internet ve altyapı eksiliği olduğu görülmektedir.

Show TV ana haber bülteninde yer alan bu haber, kırsal kesimde yaşanan internet sorunudur. Evlerinde internet olmayan öğrencileri için kapı kapı gezerek eğitim veren bir öğretmenin hikâyesi haberleştirilmiştir. Gamze Arslan isimli bir köy öğretmenin öğrencilerinin uzaktan eğitime katılmaması üzerine tek tek evlerine giderek eğitim verdiği görülmektedir. Haber, bir öğretmenin eğitim verme çabası üzerinde durulmuştur. Ancak öğretmenin böyle bir yöntem seçmesinin asıl nedeni öğrencilerin derse katılım sağlayabilmesi için gerekli olan internetin olmamasıdır. “İNTERNET YOK GAMZE ÖĞRETMEN VAR!” KJ’si ile internetin olmamasından bahseden haber, bunun dışında internet sorunu üzerinde durmadığı görülmüştür.

HABER SÜRESİ: 1dakika 31 Saniye

KAM SİKER

Korona virüs önlemleri kapsamında alınan uzaktan eğitim kararının detayları belli oldu. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk Öğrencilere birinci dönem sınavlarının 31 Aralık'tan sonra yapılacağını duyururken, “unutmayın iptal olmadı, sadece ertelendi” uyarısı da yaptı.

KJ:

-SINAVLAR 31 ARALIK'TAN SONRA!

-OKUL ÖNCESİNE DE YÜZ YÜZE EĞİTİM YOK

-İŞTE UZAKTAN EĞİTİM DETAYLARI

-“UNUTMAYIN! İPTAL OLMADI, SADECE ERTELENDİ”

-KİTAPLARIN DAĞITIMI BAŞLADI

-YIL SONUNA KADAR 500 BİN TABLET DAĞITILACAK

Show TV’de yayınlanan bu haberde uzaktan eğitimle süreci ve süreç içerisinde yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmektedir. Haber içerisinde uzaktan eğitim süreci ile ilgili yapılan röportajlarda kullanılan olumsuz söylemlere haberde değinilmediği görülmektedir. Öğrenciler, uzaktan eğitime katılmadıklarını bunun sebebinin ise dersi anlamadıkları olduğunu belirtmektedirler. Ancak haberde bununla ilgili bilgi verilmediği ve konuyla alakalı KJ’nin kullanılmadığı dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilere tablet dağıtımıyla ilgili bilgiler de haberde verilmektedir. Ancak uzaktan eğitimin başlamasının üzerinden dokuz ay geçmesinden sonra hala tabletin dağıtılmamış olması ve birçok öğrencinin bu konu nedeniyle derse katılamamış olması üzerinde durulmamıştır.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 26 Saniye

KAM SİKER

Kemal Kılıçdaroğlu veli ve öğrencilerle buluştu. Uzaktan eğitimde yaşanan sorunları konuştu. CHP liderinden hükümete ilave derslik yapımı ve ücretsiz internet önerisi geldi.

KJ:

-“İTERNET MASRAFINI DEVLET KARŞILASIN!”

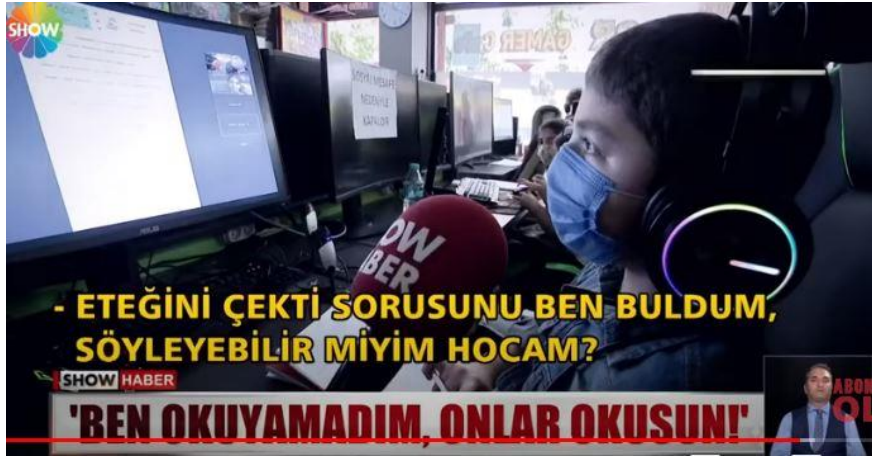
-UZAKTAN EĞİTİM İÇİN FORMÜL ÖNERDİ

-KILIÇDAROĞLU VELİ VE ÖĞRENCİLERLE KONUŞTU

-“ARSA GÖSTERSİNLER OKUL YAPALIM”

Yayınlanan bu haber de yine uzaktan eğitim sürecinde yaşanan internet sorunu ile alakalıdır. Ancak internet sorununun kaynağı olarak ekonomik nedenler gösterilmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun video konferans yoluyla öğrenci ve velilerle görüştüğü toplantıda bu konu üzerinde durulmuştur. Ekonomik nedenler ile internete ulaşamayan öğrencilerin olduğunu ve bu sorunun giderilmesi için hükümetin destek vermesi gerektiğini belirten Kemal Kılıçdaroğlu, ayrıca derslik eksikliği sorununun yaşandığını da belirtmiştir. Toplantıya katılan velilerin de uzaktan eğitimin yetersiz olduğunu ve altyapıda sorunlar yaşandığını belirttiği görülmüştür. Röportajları yayınlanan velilerin, EBA sisteminin çökmesi, İnternet şebekesinin olmaması ve elektrik kesintisi gibi aksaklıklar nedeniyle uzaktan eğitime ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Haberde, Kemal Kılıçdaroğlu ve velilerin uzaktan eğitim ile ilgili eleştirileri gündeme getirilmiştir. Haber içerisinde televizyon kanalının ideolojisini yansıtan söylemler kullanılmamıştır. Ancak, olumsuz röportajların yayınlanması ve eleştirilerin gündeme getirilmesi, Show TV’nin ideolojik yapısının bir göstergesi olduğunu söylemek mümkündür.

HABER SÜRE: 2 Dakika 16 Saniye

KAM SPIKER

İyi kalpli bir adam, “ben okuyamadım onlar okusun” dedi evinden EBA’ya bağlanamayan öğrencilere internet kafesini açtı. Okuldan farksız kafede çaylar ve tostlarda müesseseden.

KJ:

- “BEN OKUYAMADIM, ONLAR OKUSUN!”

- İNTERNET KAFEDE’EĞİTİM BİLİŞİM AĞI’

- İNTERNET KAFESİNİ ÖĞRENCİLERE AÇTI

- İYİ KALPLİ ESNAFTAN MİNİKLERE ‘EBA’ DESTEĞİ!

- ÖĞRENCİLERE BEDAVA İNTERNET HİZMETİ

- “ÖĞRENCİLERE CANIM FEDA”

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan bir diğeri ise ekonomik nedenler olmuştur. Haberde, bir esnafın uzaktan eğitime katılamayan öğrenciler için ücretsiz internet sağladığı konusu işlenmiştir. İnternet sorunu yaşayan bütün öğrencilere ücretsiz internet hizmeti sağlayan esnaf, öğrencilerin derslerden geri kalmaması ve eğitimini devam ettirebilmesi için böyle bir yönteme başvurduğunu belirtmiştir.

Ancak öğrenciler ile yapılan röportajlarda uzaktan eğitimin ekonomik boyutu ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, evlerinde internet olmadığı için buraya gelerek eğitime katıldıklarını ifade ederken, bir grup öğrencide bilgisayar ve tablet gibi internet araçları olmadığı için derse katılamadıklarını ifade etmişlerdir. İnternet ve altyapı sorunları ile derse katılamayan öğrenciler olduğu gibi ekonomik nedenlerle de derslere katılamayan öğrencilerin olduğu da görülmektedir.

HABER SÜRESİ: 1 Dakika 17 Saniye

KAM SİKER

Şimdide öğrencileri, aileleri ve tabi ki öğretmenleri yakından ilgilendiren bir haber var. Okulların açılmasında karar haftasına girilirken Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'tan çok önemli açıklamalar geldi. Selçuk: "Açılış tarihinin ertelenmesi öğrenme kayıplarını arttırır." Dedi.

KJ:

-OKULLAR AÇILACAK MI?

-DERS ZİLİ İÇİN GERİ SAYIM

-SELÇUK: KAYIPLARI AZALTMAK İSTİYORUZ!

-“ÖĞRENMEYE HAZIRIM” VE “TOHUM”

-ÖZEL OKULLARDA HAZIRLIKLAR TAMAM

Show TV'de yayınlanan haberde, yüz yüze eğitimin başlaması ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un uzaktan eğitim sürecinde öğrenme kayıplarının yaşandığı ve bu nedenle yüz yüze eğitimin bir an önce başlatılması gerektiği açıklamaları kullanılmıştır.

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığı yapılan araştırmalar ve öğrenci röportajlarıyla kanıtlanmıştır. Bunun yanında internet, altyapı ve ekonomik nedenler de uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar arasındadır. Ziya Selçuk'un yaptığı

açıklamada eğitimin pandemi sürecinde gerilediğini ve bu kayıpların bir an önce giderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen Show TV ana haber bültenlerinde ekonomi, internet, altyapı ve uzaktan eğitimin yetersizliği sorunlarına değinilmiştir. Uzaktan eğitim süreciyle ilgili olumsuzlukları içeren 10 haberin analiz edildiği bu bölümde internet ve altyapı sorunlarının uzaktan eğitim sürecinde en çok karşılaşılan ve şikâyet edilen konular olduğu görülmüştür. Yayınlanan 10 haberden 8'inde internet ve altyapı sorunları işlenirken, 1 haber ekonomik nedenler, 1 haber ise uzaktan eğitimin yetersizliği ile alakalı haberlerdir.

İdeolojilerin en belirgin görüldüğü programların haber bültenleri olduğu bilinmektedir. Show TV ana haber bültenlerinde yayınlanan haberlerde ideolojiyi baskın bir şekilde görmek mümkündür. Uzaktan eğitimde yaşanan aksaklıkların başında internet ve altyapı sorunlarının geldiğini analiz edilen haberlerde görmek mümkündür. Burada sorunun çözülmesi ve her öğrencinin eğitime eşit şartlarda ulaşabilmesi Milli Eğitim Bakanlığı ve hükümetin sorumluluğundadır. Ancak incelenen haberlerde olumsuzluklara ilişkin bilgiler verilirken sorumlu olan kişi ya da kurumlardan bahsedilmediği görülmüştür. Bunun sebebinin ise, medya şirketi sahipliklerinin ideolojileri olduğunu söylemek doğru olacaktır. Yayın çizgisi olarak hükümete yakın olan medya kuruluşunun uzaktan eğitimde olumsuzlukların olduğunu belirtmesi, ancak olumsuzlukların çözülmesinden sorumlu olanların ifade edilmemesi bunu bir göstergesi olarak gösterilebilmektedir.

SONUÇ

İnsanlığın var oluşuyla birlikte iletişim çabası da ortaya çıkmış ve insanlığın gelişimine paralel bir gelişim göstererek günümüze kadar farklı bir boyuta erişmiştir. Sözlü iletişim ile başlayan süreç yazının icadıyla yazılı iletişime dönmüş ve aracılı iletişim süreci başlamıştır. Yazının icadı, mektup, telgraf gibi iletişim araçlarının kullanılmasına imkân tanımıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte kişiler arası iletişim yerini artık kitle iletişimine bırakmıştır. İnsanlık tarihi ile teknolojinin de paralel bir gelişim sürecinde olması farklı kitle iletişim araçlarının da ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Mektup ve telgraf gibi iletişim çağının ilk dönemlerinde kullanılan araçlar sınırlı etkiye sahip iletişim araçlarıydı. Ancak radyo dalgalarıyla sesin iletmeye başlaması iletişimde yeni bir çağın başlangıcı olmuştur. 1800'lü yılların ikinci yarısında başlayan çalışmalar sonuç vermiş ve radyo dalgaları ile sesin iletimi sağlanmıştır. Gelişimini hızlı sürdüren radyo, 1920'li yıllara gelindiğinde yaygın olarak kullanılan bir iletişim aracı haline gelmiştir. Radyo dalgaları ile sesin iletilebilir olması bilim adamlarının yeni iletişim türleri üzerinde düşünmeye itmiştir. Çalışmalar sonrasında radyo dalgaları ile görüntünün de iletilmesi sağlanmış ve bu gelişme televizyonun icadına yönelik atılan ilk adım olmuştur.

Televizyon, küreselleşmenin en önemli sonuçlarından biridir. Radyodan sonra icat edilmiş olsa bile çok kısa sürede yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Ses ve görüntüyü bir arada ileten yapısı televizyonun yaygın olarak kullanılmasının en önemli etkenidir. Televizyonun kitleler tarafından benimsenmesi yönlendirme ve gündem belirleme gücünü de elinde bulundurmasını sağlamıştır. Bu durum, profesyoneller tarafından bir güç haline dönüştürülmüş ve kitlelere belli bir ideolojiyi empoze etmek için kullanılmıştır. Televizyon, yönlendirme, kitleleri yönetme ve gündem belirleme işlevlerini yayınlanan programlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Ancak televizyon programları içerisinden haberler, ideolojiyi belirgin bir şekilde içinde barındırdığını söylemek mümkündür. Görüntü ve sesin bir arada kullanılması televizyonu daha da güçlendirmiştir. İlk yıllarda televizyon haberciliği, radyo gibi salt bilgiyi aktarma ve insanları haberdar etme işlevini üstlenmiştir. Ancak televizyonun kitleler üzerindeki

etkisinin fark edilmesiyle bu durum değişmiş ve belli bir ideoloji yaymak için kullanılmaya başlamıştır. Televizyon teknolojisinin pahalı olması televizyonun yaygınlaşmasının önünde en büyük engel olmuştur. Televizyon teknolojisinin pahalı olması Türkiye’de de televizyon çalışmalarının gecikmesine neden olmuştur. İlk televizyon çalışmaları 1952 yılında başlamıştır. Ancak kitlelere yönelik ilk yayınların başlaması 1968 yılına denk gelmektedir. Bu sürede yayın çalışmaları kısmen yapılmış olsa da Türkiye’de televizyonculuk alanında önemli gelişmeler 1984 yılında renkli televizyon yayınları ile yaşanmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde özel televizyonculuk girişimleri hız kazanmış ve televizyon günlük hayatın merkezinde yer bulmaya başlamıştır. İletişim araçlarının eğitme, kültür ve gelenekleri yayma, bilgilendirme ve eğlendirme işlevleri vardır. Ancak günümüzde yaşanan COVID-19 salgını nedeniyle haber verme ve eğitme işlevlerini daha sıklıkla kullandığını söylemek doğru olacaktır.

2019 yılı sonunda görülen ve dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını, insandan insana hızlı bulaşan bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle bazı sosyal kısıtlama kararlarının alınmasına neden olmuştur. Türkiye’de ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020 yılında görülmüş ve kısıtlama uygulamaları bu tarihle birlikte başlamıştır. 12 Mart 2020’de alınan karar ile yüz yüze eğitime ara verildiği duyurulmuştur. Ancak salgının artmasıyla verilen ara uzatılmış ve eğitimin uzaktan eğitim sistemi ile yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararın ardından dersler, EBA TV İNTERNET ve TRT EBA TV kanalları üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Ancak uzaktan eğitim süreci bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Çalışma kapsamında, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların televizyon haberlerinde sunumu incelenmiştir. Bu kapsamda en çok izlenme oranına sahip olan dört televizyon kanalının 11 Mart 2020-11 Mart 2021 tarih aralığını kapsayan bir yıllık sürede yayınlanan ana haber bültenleri analiz edilmiştir. ATV, Fox TV, Kanal D ve Show TV’nin dâhil edildiği çalışmada, ideolojinin haber sunumuna etkisini tespit etmek ve uzaktan eğitim sürecinin haberlerde nasıl işlendiğini görmek amaçlanmıştır. Televizyon haberciliğinde ideoloji baskın bir şekilde görülmektedir. Çalışmada analiz edilen dört televizyon kanalında da ideolojinin açık bir şekilde görüldüğünü söylemek mümkündür.

Analiz edilen dört televizyon kanalının uzaktan eğitim süreci ile ilgili haberlere yer verdiği grlmştir. Ancak, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan olumsuzluklar ile ilgi

haberler incelendiğinde ATV'nin olumsuz habere yer vermediği, Fox TV'nin ise olumsuz haberleri çok fazla gündeme getirdiği görülmüştür. Kanal D ve Show TV'nin ise yaşanan olumsuzluklarla ilgili eşit sayıda haber yayınladığı tespit edilmiştir.

Süreç ile ilgili olumsuz habere yer vermeyen ATV'nin yayın çizgisi olarak hükümete yakın bir politika izlediği incelenen haberlerde görülebilmektedir. Uzaktan eğitim ile ilgili haberler olumlu taraflarıyla ele alınmış ve kullanılan görüntülerin buna göre seçildiği tespit edilmiştir. Haberlerde yapılan röportajlara bakıldığında, hep olumlu söylemlerin yer aldığı ve memnuniyetin belirtildiği röportajların olduğu dikkat çekmiştir. Ayrıca haberlerde kullanılan uzman görüşlerinde de süreç ile ilgili olumlu söylemlere rastlanmıştır. Fox TV ise uzaktan eğitim süreci ile ilgili en fazla olumsuz habere yer veren televizyon kanalı olmuştur. Süreç ile ilgili internet ve altyapı sorunu, ekonomik nedenler, uzaktan eğitimin yetersizliği ve fırsat eşitsizliği konularında eleştirilerde bulunmuştur. Fox TV, yayınladığı haberlerde eleştirileri yönelttiği kişi ve kurumları açık bir şekilde ifade etmiştir. Haberlerde kullanılan öğrenci ve velilerin röportajları, eğitim sendikalarının ve uzmanların açıklamaları da uzaktan eğitim sürecinin olumsuzluğunu anlatan içeriklerle oluşturulmuştur. Fox TV'de yayınlanan haberlerde eleştiri hedefinde hükümet ve uzaktan eğitimden sorumlu ilgili bakanlığın olduğu görülmüştür. Bu da televizyon kanalının ideolojisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Kanal D ve Show TV ana haber bültenleri incelendiğinde ise bu iki kanalın sürece, nötr yaklaştığını söylemek mümkündür. Eşit sayıda olumsuz habere yer veren Kanal D ve Show TV, genel olarak internet ve altyapı ile ilgili sorunlar üzerinde durmuşlardır. Yayınlanan olumsuz haberlerde ise eleştirilen kişi ya da kurumu açık bir şekilde belirtilmediği görülmüştür.

Farklı medya şirketlerine ait dört televizyon kanalının ana haber bültenlerinin incelendiği bu çalışmada ideolojinin televizyon haberciliği üzerinde baskın bir şekilde etkili olduğu tespiti, bu çalışmanın en önemli sonucunu teşkil etmektedir.

Haberlerde ideolojinin baskın olarak görüldüğü bu çalışmayla da ortaya konmuştur. Dördüncü kuvvet olarak görünen medya, insanlar üzerindeki etkisi nedeniyle gücün sembolü haline gelmiştir. Haberlerde kullanılan ideolojinin yaygın ve baskın olması medyanın bu yapısından kaynaklanmaktadır. Medyanın ekonomik gelir elde etme amacı ve bu amaç çerçevesinde uyguladığı politikalar medyayı tarafsızlık ilkesinden uzaklaştırmakta ve ideolojinin doğmasına neden olmaktadır. Bu yapının değiştirilmesi

günümüzde pek mümkün görülmemektedir. Ekonomik olarak güçlenme isteği ve medyanın insanlar üzerindeki yönlendirme etkisinin güç sahipleri tarafından kullanılmak istemesi bu yapının değişmesinin önündeki engel olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma, televizyon ana haber bültenlerinde pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ile ilgili yayınlanan haberlerde ideolojinin araştırılması ve tespit edilmesi bakımından önemlidir. Ancak televizyon haberlerinin dışında dijital medyada da bu tür haberlere rastlamak mümkündür. İleride yapılacak çalışmalar, yaygınlaşan dijital medyada yayınlanan bu tarz haberlerin mukayese edilmesi literatüre kazandırılacak yeni çalışmalar açısından önem arz edecektir.

KAYNAKÇA

- Adaklı, G., (2010), Gazetecilik Etiğini Belirleyen Yapısal Unsurlar: Mülkiyet ve Kontrol Sorunu, Editör. Çaplı, B. ve Tuncel, H. Televizyon Haberciliğinde Etik içinde, (1Baskı), Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara.
- Akbulut, E., B. Kar, “SARS CoV-2 nsp1 Mutasyonlarının Protein Yapıda Ortaya Çıkardığı Değişimler”, Uluslararası Temel ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 6/2020, (2), ss.68-76.
- Aksaçoğlu, A., G., Yılmaz, B., Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. Türk Kütüphaneciliği, 21/2007, (1), 3-28.
- Altun, A. “Türkiye’de Medya Okuryazarlığı”, İlköğretmen Eğitimci Dergisi, 2008, (16), ss: 30-34.
- Atabek, Ü., (2001), İletişim ve Teknoloji, (1.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Aydın Göktepe, E., “Kriz Döneminde İş Sürdürülebilirliğine Yönelik Yönetim Uygulamaları; Covid-19 Pandemi Araştırması”, International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences, 6/2020, (26), ss.630-638.
- Aziz, A., (1981), Radyo ve Televizyona Giriş, (2. Baskı.), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Bakioğlu, A. E. Can, “Uzaktan Öğretim Öğrencilerinin TV Ders Programları Bağlamında Yönetimi Değerlendirmeleri”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 25/2020, (25), ss.17-33.
- Balcı, Y. G. Çetin, “Covid-19 Pandemi Sürecinin Türkiye’de İstihdama Etkileri ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19/2020, (37), Bahar (Özel Ek) ss.40-58.
- Başlar, G., “Yeni Medyanın Gelişimi ve Dijitalleşen Kapitalizm”, Akdeniz Bilişim 2013 Konferansı, Antalya, 23-25 Ocak 2013, ss.775-783.

- Bayar, A.A., (2020), “Covid-19 Salgınının Türkiye’de Gelir Dağılımına Etkisi ve Mevcut Politika Seçenekleri”, İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü Politika Raporu, İstanbul.
- Bayar, A. A., Günçavdı, Ö. ve Levent, H. (2020). Politika raporu. <<https://guncavdi.com/pdfs/covid19rapor.pdf>> 15. 04. 2021.
- Bayrak, M. S. Karaman, M. Aydemir, “Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ve Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46/2017, (1), ss.231-263.
- Bener, Fuat M., (1941“Radyomuz On beş Yaşında”, Radyo Mecmuası, 1941, (1), ss.4-5.
- Bertrand, J. C., (2004), Medya Etiği, Başbakanlık BYEGM Yayını, Ankara.
- Birsen, Ö., Ş. Y. Öztürk, “Tüketim Kültürü Çerçevesinde Sağlık Haberleri”, Akademik Bakış Dergisi, 2011, (26), ss.1-21.
- Bourdieu, P., (1997), Televizyon Üzerine, Çev. Turhan Ilgaz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Bozkaya, M., “Televizyonun Uzaktan Eğitimde Kullanımı”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4/2006, (3), ss.146-158.
- Bozkurt, A., “ Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması”, Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 6/2020, (3), ss.112-142.
- Bozkurt, A., Sharma, R. C., “Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic”, Asian Journal of Distance Education, 2020/15,(1), <<https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083>> 11.04.2021.
- Budak, F., Ş. Korkmaz, “COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği”, Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, 2020, (1), ss.62-79.
- Bulut, Y, Ç. Pınar, “Covid- 19 Pandemisi Döneminde Türkiye’de İstihdam ve İşsizlik”, Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi, 2020/2, (2), ss.217-225.

- Bülbül, A. R., (2001), *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar*, (1.Baskı), Nobel yayınları, Ankara.
- Çağlar, Ş., “Sağlık Haberciliği”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2012, (23), ss.111-115.
- Cankaya, Ö., (1997), *Dünden Bugüne Radyo Televizyon*, (1.Baskı), Beta Yayınları, İstanbul.
- Çakmak, F., *Medyada dezenformasyon Sorunsalı ve Manipülasyonun Gücü: İdeoloji ve Söylem Açısından Seçim Haberlerinin Siyasal İletişimdeki Rolü* . *Selçuk iletişim*, 12/2019, (2).
- Çoban B., Özarslan, Z. (2015), *Söylem, İdeoloji ve Eylem: İktidar ve Muhalefet Arasındaki Mücadeleyi Çözümleme Denemesi*, *Söylem ve İdeoloji içinde*, Editör: Barış Çoban, Su Yayınevi, İstanbul.
- Demirkıran, C., *Geleneksel Televizyonun Sanal Modeli Olarak Web Tv Ve Livestream Portalında Tv Yönetimi*, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2010, (14), ss.73-85.
- Dikmen, E., “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Dönüşümü: Sosyal Tv Yayıncılığı”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi* , 5/2017, (1) , ss.425-448.
- Dikmen, S. ve F. Bahçeci, “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejileri: Fırat Üniversitesi Örneği”, *Turkish Journal of Educational Studies*, 7/2020, (2), ss.78-98.
- Dorra, H. ve Millet, G., (1970), “*Les Communication: l’Entretien Individuel*”, *Dunod Economie*, Paris.
- Duderstadt, J. J., (2001). *The future of the university in the digital age*. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 45, (1), ss.54-72.
- Dursun, Ç.ve Alemdar, K., (1999), *Medya Dünyası, Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*. (Haz. Korkmaz Alemdar), (1.Baskı), AFA Yayıncılık ve TÜSES Vakfı Yayınları, İstanbul.

- Eken, Ö. N. Tosun, D. Tuzcu Eken, “COVID-19 Salgını İle Acil ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme”, Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 2020, ss.113-128.
- Ergeç N. E., “Amerika’nın Irak’a Müdahalesine İlişkin Televizyon Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi İle İncelenmesi”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5/2005, (1), ss.51-73.
- Erdoğan, İ., (2011), İletişimi Anlamak, (Geliştirilmiş 4. Baskı), Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Eroğlu, E., “Covid-19’un Ekonomik Etkisinin ve Pandemiyle Mücadele Sürecinde Alınan Ekonomik Tedbirlerin Değerlendirilmesi”, International Journal of Public Finance, 5/2020, (2), ss.211-236.
- Güngör, N., (2011), İletişim Kuramları ve Yaklaşımlar, (3. Baskı), Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Goodell, J. W., (2020). “COVID-19 and Finance: Agendas for Future Research”, Finance Research Letters, 101512.
- Görkem, A. S. Ünal, “Dünyada ve Türkiye’de 2019 Koronavirüs Pandemisi”, Flora dergisi, 25/2020, (1), ss.1-8.
- Girgin, A., (2000), “Haber”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2000, (10), ss.85-96.
- Geray, H., (2003). İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları, Ütopya, Ankara.
- Gürer, M., (2015), TV İstasyonlarının Web ve Sosyal Medya Kullanımı, Yeni Medya Çağında Televizyon, (1.Baskı), Editör. Sedat Özel, Derin Yayınları, İstanbul.
- Hackbarth, S., (1996). “The Educational Technology Handbook: A Comprehensive Guide: Process and Products for Learning”, New Jersey: Englewood Cliffs Educational Technology Publications.
- Hobbs, R., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, (Çeviri: Melike Türkan Bağlı), 37/2004, (1), ss.122-140,

- Hülnur, A. B., (2016), “Sağlık İletişimi, Medya Ve Etik: Bir Sağlık Haberinin Analizi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016, (1), ss.155-178.
- Işıklar, H. C. (2012), Kuramdan Uygulamaya Profesyonel TV Haberciliği, (1. Baskı), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- İçel, K., “Türkiye’de Radyo-Televizyon Rejimi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 41/2011, (3-4), ss.121-144.
- İlaslan, S., “İletişim Araştırmaları ve Medya Tarihi Yazımı: Türkiye’de Yayıncılık Tarihi Araştırmaları”, Fırat üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25/2015, (1), ss.203-214.
- İlhan, E., Medya Okuryazarlığı Dersi Ve Yeni Medya Algısına Etkisi . Erciyes İletişim Dergisi, 4/2015, (1).
- İnal, A. (1996). Haberi Okumak, Temuçin Yayınları, İstanbul.
- İspir, B., (2008), “Bilgi Çağında Dijitalleşme Ve Yeni Teknolojiye Uyum: Türkiye Dijital Televizyon Yayıncılığı Örneği”, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir (Türkiye).
- Jeanneney, J. N., (2009), Başlangıçtan Günümüze Medya Tarihi, Çev. Esra Atuk, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Kahraman, E., M.Altındış, “COVID-19 Aşıları; Pandemide Sona Doğru?”, Biyoteknoloji ve Stratejik Sağlık Araştırmaları Dergisi, 4/2020, (3), ss.240-249.
- Karadağ, G., “Kam Spiker Türleri Açısından Genel Kanallar İle Haber Kanalları Karşılaştırması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21/2019, (3), ss.787-804.
- Karataş, Z., “COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme . Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2020, (COVID-19 Özel Sayısı), ss.3-17.
- Kars, N., “Televizyon Haberciliğinde Kişiler Ve Görevleri”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2012, (15), Ss.599-605.

- Kasım, M., “Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 6/2011, (4), ss.64-75
- Kazancı, M., Althusser, İdeoloji ve İdeoloji İle İlgili Son Söz (Althusser: Ideology and the last word about the ideology), İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2006, (24), 1-20.
- Kazaz, M., (2007), Televizyon Spor Haberleri, (1.Baskı), Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kellner, D., (2010). Medya Gösterisi, Çev. Zeynep Paşalı, (1.Baskı), Açılım Kitap, İstanbul.
- Kestel, T., “Pandeminin Yoksulluğa Etkileri”, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını, 2020, ss.22-34.
- Kırık, A . “Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu”, Marmara İletişim Dergisi , 2012, (21), ss.73-94.
- Kırık, A. M., (2014), “Sayısal Uydu Teknolojisinin Gelişimi Ve Türkiye’de Yayıncılığın Geleceği”, Akademik Bakış Dergisi, Uluslar arası Hakemli E-dergi, Sayı 47, ss. Yok; < file:///C:/Users/mehmet/Downloads/SaysalUyduTeknolojisininGeliimive TrkiyedeYaynclnGelecei.pdf > 15.05.2021.
- Kocadaş, B., “Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi”, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 4/2004, (2), ss.129-13.
- Korkmaz, Ö., Yeşil, R. (2011). Medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8/2007, (2).
- Kozan, E., (2019), Dijital Kuşatma Bağlamında CGI Animasyon Teknolojisinin Televizyon Programlarında Yapım Estetiğine Yansıması, Dijital Çağda Televizyon ve Medya, Editör. Ceyhan Kandemir, Der Yayınları, İstanbul.
- Kul, S. M. Gezgen, M., “Dijitalleşmenin Değerlendirilmesi, Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm”, 2004, ss.1-12.
- Küçükbasmacı G., (2013) “Elektronik Çağda Sözün Satıcıları: Radyo ve Televizyon”, Turkish Studies, 8/2013, (4), ss.1063-1080.

- Kreitner, R. Kinicki, R. Buelens, M. (2002), Organizational Behaviour. Second European, McGraw Hill Publishing Company, New York.
- Maraşlı, M. C., “Türkiye’nin İlk Özel Televizyon ile Tanışması: Magic Box / Star 1 Kanalının Yazılı Basındaki Yansımaları Üzerine Bir İnceleme”, İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, 2017, (44), ss.384-403.
- Mete, Ş., “Ekranın Gücü”, TRT Akademi Dergisi, 4/2019, (7), ss.148-169.
- Morgül, A., (2011), Sayısal Televizyon Tekniği, (1.Baskı), Papatya Yayıncılık, Ankara.
- Neuman, W. L., (2017), Toplumsal araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar, 2. Cilt, (7. Baskı), Çev. Sedef Özge, Ankara Yayın Odası, Ankara.
- Odyakmaz, N., “Propaganda Aracı Olarak Radyo”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1/2012, (12), ss.317-326.
- Oğuz, C., (2020),Sağlık İletişiminde Medya Etiği: Haber mi, Hasta mı?, Sağlık İletişiminden Geçer, (1.Baskı), Editör. Suat sezgin, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 181-188.
- Oskay, Ü., (1997). İletişimin abc’si, (2. Baskı), Der Yayınları, İstanbul.
- Öğüt, P., “Türkiye’de Sağlık Haberciliğinin Tarihsel Gelişimi”, Atatürk İletişim Dergisi, 2017, (14), ss.5-26.
- Öz, A., “Kaynak Ve Alıcı Yönünden Etkili İletişimin Odak Noktaları Ve Bunların Dinî İletişime Etkileri”, 2017, (33), ss.119-139.
- Özdoğan, A. H. Berkant, “Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye’de Ve Dünyada Eğitim, 2020, ss.13-43.
- Özçağlayan, M., “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1/2014, (2) , ss.41-52.
- Öztürk, B., (2020), Dijital Radyo ve E-Dinleyici, (1.Baskı), Akademisyen Kitapevi, Ankara.

- Öztürk, B. Çetinkaya, A. (2021), Pandemi Döneminde Facebook Yorumlarında Nefret Söylemi Üretimi: “Dünya Sağlık Örgütü -T.C. Sağlık Bakanlığı Örneği”, Pandemi Döneminde İletişim Çalışmaları, (1. Baskı), Editör. Bahar Öztürk ve Mevlüt Akyol, Nobel Yayınları, Ankara.
- Rigel, N., (1991). Elektronik Rönesans. (1.Baskı), Der Yayınları, İstanbul.
- Parsa, S. (1993), Televizyon Haberciliği ve Kuramları, İzmir Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Rigiderakhshan, M. ve Özkan, H., “İran’da Televizyon Yayıncılığının Tarihsel Gelişimi”, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2019, (13), ss.193-206.
- Saka, E., “Türkiye’de İnternet, Yeni Medya Çalışmaları ve Türkiye İnternet Tarihi”, Alternatif Bilişim, (Derleyen: Erkan Saka), 2019, ss.4-71.
- Sarı, G., “Türkiye’de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Medyada Mülkiyet Yapısı”. ulakbilge, 5/2017, (18), ss.2087-2096.
- Seçmen, E. A., (2019), Uluslar arası Televizyon Yayıncılığında Yeni Yönelimler: Dijital Film ve Dizi Platformu “Netflix”, Dijital Çağda Televizyon ve Medya, Editör: Ceyhan Kandemir, İstanbul: Der Yayınları.
- Sirer, E., “Televizyon Yayıncılığının Küreselleşmesi Bağlamında Devlet Televizyonlarının Durumu: ERT Örneği, Dijital Çağda Televizyon ve Medya”, (Editör: Ceyhan Kandemir), 2019, ss.109-130.
- Söğüt, F., “Türkiye’de Analog Yayıncılıktan Sayısal Yayıncılığa Geçiş ve İzleyiciye Olan Etkileri”, Dördüncü Kuvvet, 2/2019, (1), ss.1-14.
- Şanlı, O., “Keynesyen Model Bağlamında Covid-19 Pandeminin Küresel Ekonomiye Muhtemel Etkileri ABD Ve Çin Ekonomileri Üzerine Bir Araştırma. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2020, (COVID-19 Özel Sayısı 2), ss.597-634.
- Şeker, N. T., “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığında Eğlencenin Egemenliği”, TRT Akademi Dergisi, 1/2016, (1), ss.32-49.
- Taş, O., (2010), Medya Etiğinin Tarihsel Temelleri ve Gelişimi, editör. B. Çaplı ve H. Tuncel, Televizyon haberciliğinde etik (3–27). Fersa Matbaacılık, Ankara.

- Taşdelen, B., M. Kesim, (2014), Etkileşimli televizyon geleneksel televizyon.a karşı: televizyon izleyicisi ne ister?, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 8/2014, (3), ss.268-280.
- Taylan, A, ve Ünal, R., “Ana Akım Medyada Sansasyonel Habercilik: Sağlık İletişimi Örneği”, Atatürk İletişim Dergisi , Atatürk İletişim Dergisi , 2017, ss.27-44.
- Taymaz, E., “COVID-19 tedbirlerinin ekonomik etkileri ve politika önerileri”, <<https://sarkac.org/2020/03/covid-19-tedbirlerinin-ekonomik-etkileri-vepolitika-onerileri/>> (2020), 15.04.2021.
- Tekinalp, Ş. (2011), Camera Obscura’dan Synopticon’a Karşılaştırmalı Radyo ve Televizyon, (2. Baskı), Beta Basım A.Ş. , İstanbul.
- Timisi, N. (2003). Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi, Dost Kitapevi, Ankara
- Thompson, J. ve Ergin, A., “Sözcüklerle Dökülmeyenler: Sınıfta Sözsüz İletişim “, Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES) , 27/2019 (2), ss.529-546.
- Tokgöz, O., (2019). Temel Gazetecilik, (13. Baskı), İmge Kitapevi, Ankara.
- Toruk, İ. Sine, R., Haber Söylem Üretimindeki İdeolojik Etki: Wikileaks Haberleri. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2012, (31), 351-378.
- Torun, A. T. Oksev, B. K. (2020), Soğuk Savaş Yıllarında ABD İletişim Araştırmaları: Türkiye’de Radyo Dinleme Raporunun Analizi, TRT Akademi Dergisi, 5/2020, (9), ss.163-181.
- Tosun, S., “İnfluenza (Grip)Nedir, Ne Değildir?” , <<http://www.izmirtabip.org.tr>> (2015), 20 Mayıs 2020.
- Tuna, Y., (2012), İletişim, Editör. İzel Vural, C, (1. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Türker, A, E. Dünder, “COVID-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri”, Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim, 2020, ss.323-342.
- Usluata, A., (1997), İletişim, (1.Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul.

- Uşun, S., (2006), Uzaktan Eğitim, (1.Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Uyguç, Ü. ve Genç A., (1998), Radyo Televizyon Haberciliği, (1.Baskı), Avcıol Basın Yayın, Ankara.
- Üstün, Ç., S, Özçiftçi, “COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşam ve Etik Düzlem Üzerine Etkileri: Bir Değerlendirme Çalışması”, Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences, Anatolian Clinic the Journal of Medical Science (Special Issue on COVID 19), 2020, ss.142-153.
- Velaven, T. P., C. G. Meyer, “The COVID-19 Epidemic”, Tropical Medicine and International Health, 25/2020, (39, ss.278-280.
- Vural, S., “Televizyon Yayıncılığında Tipografik Devrim”, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD), 10/2020, (3) , ss.636-649.
- Yağlı, S., “Haber Ve İdeoloji İlişkisi: Haber Metinlerinde Gerçekliğin Sunumu”, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi, 2007, (2) , ss.355-366.
- Yengin, H., (1994), Ekranın Büyüsü, (1.Baskı), Der Yayınları, İstanbul.
- Yıldız, S. F. Bektaş, “EBA TV’de Yayınlanan Beden Eğitimi Etkinliklerinin Veli ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleriyle Değerlendirilmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim, 2020, ss.969-987.
- Yılmaz, E. vd., (2020), Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi, Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği, Palet Yayınları, Konya.
- Yurdakul, G., A. Çelenk, M. Deveci, vd., “Üretim ve Hizmet Sektörlerinin Covid-19 Süreci ve Sonrasındaki Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme”, Gaziantep University Journal of Social Sciences , 2020/19, (COVID-19 Special Issue), ss.212-229.
- Yürekli, S., “Çalışma Hayatında Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Etkileri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2020, (Covid-19 Özel Ek), ss.34-61.
- Qualter, T. H. (1980), Propaganda Teorisi ve Propaganda Gelişimi (Propaganda And Psychological Warfare kitabının 1. Ve 2. bölümü) Çev: Ünsal Oskay, 255-307.

- Zeytin, H. İ., “Kitle İletişim Araştırmalarını Geliştiren Etmenler”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2012, (7), ss.249-266.
- Ward, S. J. A. (2004). “The Invention of Journalism Ethics: The Path to Objectivity and Beyond”, Montreal-Kingston: McGill-Queen’s University Press.
- Weber, M., (2009), “Towards a Sociology of the Press: An Early Proposal for Content Analysis”, The Content Analysis Reader, Editör: Todd R. Armstrong, ss.9-12.
- Wernick, A., (1996), “Promosyon Kültürü-Reklam, İdeoloji ve Sembolik Anlatım”, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

İNTERNET KAYNAĞI

- 2020-2021 Eğitim-Öğretim Süreci (2021) <<http://www.meb.gov.tr/2020-2021-egitim-ogretim-yilinin-ikinci-donemi-uzaktan-ve-yuz-yuze-egitimle-basliyor/haber/22553/tr>> (22.04.2021).
- 2023 Eğitim Vizyonu (2018) <<http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>> (30.12.2020).
- 11-12 Nisan 2020 sokağa çıkma kısıtlaması, (2020), İçişleri Bakanlığı <<https://www.icisleri.gov.tr/2-gun-sokaga-cikma-yasagi>> (14.04.2021).
- 65 Yaş ve Üstü ve 20 Yaş Altı Sokak Kısıtlamasının gevşetilmesi, (2020), İçişleri Bakanlığı <<https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-18-yas-alti-ile-65-yas-ve-uzeri-kisilerin-sokaga-cikma-kisitlamasi-genelgesi>> (14.04.2021).
- Aşılama Sonrası Ölüm Oranları, (2021) <<https://www.dw.com/tr/a-56719195>> (11.04.2021).
- COVID-19 sürecinde Statale'da çevrimiçi öğretimin ilk ayı <<https://lastatalenews.unimi.it/covid-19-primo-mese-didattica-online-statale>> (11.04.2021).
- COVID-19 ve Dünyada Okulların Durumu, (2021) <<https://tedmem.org/covid-19/covid-19-ve-dunyada-okullarin-durumu>> (11.04.2021).
- COVID-19 Salgını ve Normalleşme süreci, (2020), <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52562344>> (10.04.2021).

COVID-19 Tanımı, (2020), Covid-19 Nedir?, T.C. Sağlık Bakanlığı <<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>> (30.04.2021).

COVID-19'un Salgın İlan Edilmesi, (2020), DSÖ, COVID-19 salgınının bir pandemi olduğunu duyurdu <<https://www.euro.who.int/>> (30.04.2021).

COVID'de bir yıl: Kuşaksal bir felaketten kaçınmak için eğitimde toparlanmaya öncelik verme. (2021) <<https://en.unesco.org/>> (11.04.2021).

COVID-19 Salgını Nedeniyle Alınan İlk Kısıtlama Kararları (2020) <<https://tr.euronews.com/>> (10.04.2021).

Cuma Namazının Toplu Halde Kılınmaması, (2020), Diyanet İşleri Başkanlığı <<https://kurul.diyanet.gov.tr/>> (14.04.2021).

Channels of Transmission to Food and Agriculture. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome <<http://www.fao.org/3/ca8430en/CA8430EN.pdf>> (09.04.2020).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 06.04.2021 Tarihli Yeni Koronavirüs (Covid-19) Haftalık Durum Raporu, (2021) <<https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/HaberDetayi/3550>> (11.04.2021). direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus basın açıklaması (2020). COVID-19 virüsünün salgın olarak kabul edilmesi <<https://www.who.int>> (03.06.2020).

Dünya Sağlık Örgütü genel

Dünya Sağlık Örgütü, (2020). “What is a pandemic?” <https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/> (03.06.2020).

Dünya Sağlık Örgütü genel direktörü **Tedros Adhanom Ghebreyesus** basın açıklaması, (2020) <<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>> (03.06.2020).

Distance learning: promises, problems, and possibilities <www.westga.edu> (22.04.2021).

Eğitim-Öğretimin Uzaktan Yürütülmesi kararı (2020), Milli Eğitim Bakanlığı, Haberler <<https://www.meb.gov.tr/egitim-ogretim-31-aralik-2020ye-kadar-online-olarak-surdurulecek/haber/21983/tr>> (15.01.2021).

Eğitim Sen Uzaktan Eğitim Çalıştayı 4 Eylül 2020 Sonuç Raporu (2020) <<https://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2020/09/sonu%C3%A7-raporu.pdf>> (22.05.2021).

Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği Etik İlkeleri, (2021), <<http://www.esamder.org.tr/etik.asp>>, (10.07.2021).

COVID-19 sürecinde Statale'da çevrimiçi öğretimin ilk ayı, (2020), <<https://lastatalenews.unimi.it/covid-19-primo-mese-didattica-online-statale>>, (11.07.2021).

Koronavirüs verileri <<https://covid19.who.int/>> (30.12.2020).

Normalleşme Süreci, (2020), Türk Tabipler Birliği <<https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/covid19-rapor.pdf>> (14.04.2021).

Okulların Kapatılması Kararı, (2020) <<https://tr.euronews.com>> (14.04.2021).

Pandemi sonrası Avrupa ülkelerinde Normalleşme süreci, (2020) <<https://www.bbc.com/news/world-europe-52291326>> (08.04.2021).

Pandemi Sürecinde Dünyada Eğitim <<https://kriterdergi.com/dosya-egitimde-koronavirus-etkisi/pandemi-surecinde-dunyada-egitim>> (25.04.2021).

Pazar Satış Yerlerinin Kapatılması Kararı, (2020), TC İçişleri Bakanlığı <<https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-salgini-ile-mucadele-kapsaminda-pazar-satis-yerleri-ile-ilgili-ek-genelge>> (14.04.2021).

Radyonun tanımı, Türk Dil Kurumu, <sozluk.gov.tr> (06.12.2020).

Radyonun Tanımı, Resmi Gazete, 3984 Sayılı Kanun <<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21911.pdf>> (06.12.2020).

Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Sektör Raporu (2014), RTÜK <rutuk.gov.tr/> (20.12.2020).

Sayısal Yayıncılık Nedir?, <<https://www.rtuk.gov.tr/>> (16.03.2021).

Radyo ve Televizyonla Eğitim, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/805741>> (18.01.2021).

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi,

<<https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>> (29.03.2021).

Türkiye’de yayın yapan kanal sayısı, (2020), <<https://www.turksat.com.tr/tr/turksat-frekans-listesi>>, (20.12.2020).

Türkiye’de Renkli Yayınların Başlaması, <<https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx>> (18.12.2020).

Türkiye İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi (TİAK), (2021), ATV ve Fox TV Ana Haber Bültenleri İzlenme Oranları <<http://tiak.com.tr/tablolari>> (05.05.2021).

T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 (koronavirüs) Raporu <<https://www.seyahat-sagligi.gov.tr/Site/koronavirus>> (03.06.2020).

TRT tarihi, (2020) <<http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>>, (20.12.2020).

UNESCO. (2020a). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). UNESCO <<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>> (11.04.2021).

Yükseköğretim Kurumlarımızdaki 2020-2021 Eğitim Ve Öğretim Dönemine Yönelik Açıklama (2020) <<https://covid19.yok.gov.tr/alinan-kararlar>> (22.04.2021).

Yeni Kısıtlama Kararları (2021) <<https://www.haberturk.com/son-dakika-cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-dan-onemli-aciklamalar-3038810>> (22.04.2021).

Yüksek Öğretim Kurumu, (2020), Bahar Dönemi Derslerin Uzaktan Eğitimle Tamamlanacağına İlişkin Karar <<https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/04-uzaktan-egitim-ve-yks-ertelenmesine-iliskin.pdf>> (02.01.2021).